

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΡΙΣΑΣ**

ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΛΑΡΙΣΑΣ

**ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ
ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ
ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ**

ΤΕΥΧΟΣ II :

ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ

«ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ» ΛΑΡΙΣΑΣ

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΛΑΡΙΣΑΣ
ΑΕΝΑΑ ΑΕ**

ΛΑΡΙΣΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	2
2. Πληθυσμός - περιοχή μελέτης.....	4
2.1. Ιστορικά στοιχεία για την περιοχή της Νέας Σμύρνης.....	4
2.2. Διαχρονική παρουσία των τσιγγάνων στη Λάρισα και στη Νέα Σμύρνη.....	6
2.2.1. Πρώτες αναφορές.....	6
2.2.2. Οι τσιγγάνοι της Νέας Σμύρνης Λάρισας.....	10
2.2.3. Τρόπος ζωής και άλλα χαρακτηριστικά.....	12
2.3. Πολεοδομικά χαρακτηριστικά της περιοχής κατοικίας των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης.....	14
2.3.1. Γεωγραφικός εντοπισμός.....	14
2.3.2. Πολεοδομία και πολεοδομική οργάνωση	15
2.3.3. Υποδομές - Χρήσεις γης.....	16
2.3.4. Υφιστάμενη κατάσταση των γύρω γειτονιών.....	20
2.3.5. Διαχρονικά και Διατοπικά Συγκριτικά στοιχεία	21
2.3.6. Αιτήματα - απαιτήσεις - βασικά προβλήματα.....	22
2.3.7. Προγραμματισμένα και πρόσφατα εκτελεσθέντα έργα για την περιοχή.....	23
2.3.8. Αιτήματα του συνοικιακού συμβουλίου.....	25
3. Έρευνα Πεδίου.....	27
3.1. Εισαγωγή.....	27
3.1.1. Ερωτηματολόγιο - μέρη έρευνας.....	28
3.1.2. Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων.....	29
3.1.3. Ερευνητική ομάδα.....	29
3.2. Ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου.....	30
3.2.1. Δημογραφικά στοιχεία - Ταυτότητα δείγματος.....	30
3.2.2. Δικαιώματα.....	36
3.2.3. Περιοχή κατοικίας και οικήματα.....	38
3.2.4. Εκπαίδευση.....	48
3.2.5. Απασχόληση.....	51
3.2.6. Υγεία.....	57
3.2.7. Ψυχαγωγία - ενασχολήσεις - σχέσεις κατοίκων.....	59
3.2.8. Οικονομικά στοιχεία.....	63
4. Παράθεση αποτελεσμάτων άλλων ερευνών.....	65
5. Συμπεράσματα.....	70
6. Παράρτημα.....	72
6.1. Ερωτηματολόγιο.....	76
6.2. Πίνακες αποτελεσμάτων κατανομών.....	87
6.3. Εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΑΑ για χορήγηση στεγαστικών δανείων σε τσιγγάνους.....	143
7. Βιβλιογραφία.....	161

1. Εισαγωγή

Το παρόν τεύχος II της μελέτης «ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ – ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ» αναφέρεται στους 2000, περίπου, Τσιγγάνους που ζουν στο νότιο τμήμα της συνοικίας “Νέα Σμύρνη” του δήμου Λάρισας.

Η μελέτη αναδεικνύει τα ιστορικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, οικονομικά και πολεοδομικά στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα της ζωής των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης και αναφέρεται στις κατά καιρούς παρεμβάσεις που έγιναν στην περιοχή από την αυτοδιοίκηση και την πολιτεία. Η εικόνα ολοκληρώνεται με την παράθεση των στοιχείων που προέκυψαν από επιτόπια έρευνα.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγιο, αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται στο τέλος του παρόντος τεύχους. Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν η άμεση καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και η ανάδειξη των προβλημάτων της περιοχής.

Στις επιδιώξεις του ανά χείρας τεύχους περιλαμβάνεται η καταγραφή της κατάστασης με σκοπό την δημιουργία πλαισίου παρεμβάσεων στα προβλήματα που αφορούν τους κατοίκους της συγκεκριμένης συνοικίας. Οι προτάσεις που προκύπτουν από την ανάλυση του παρόντος τεύχους περιλαμβάνονται στο τεύχος V της μελέτης το οποίο φέρει τον τίτλο «ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ / ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ»

Τα περιεχόμενα του τεύχους II αναπτύσσονται σε τέσσερα κεφάλαια:

Στο πρώτο αναφέρεται η δημιουργία του οικισμού, η πορεία των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης και η κατάσταση που επικρατεί σήμερα στον οικισμό.

Στο δεύτερο περιλαμβάνονται στοιχεία της πραγματοποιηθείσας έρευνας και επεξεργασμένα αποτελέσματα που αφορούν τον πληθυσμό, την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία, την ψυχαγωγία και την οικονομία των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης.

Στο τρίτο παρατίθενται στοιχεία άλλων ανάλογων ερευνών και γίνεται συγκριτική αντιπαράθεση με τα αποτελέσματα της παρούσας.

Στο τέταρτο αναφέρονται τα συμπεράσματα τα οποία εξάγονται από την προηγηθείσα ανάλυση.

Ακολουθεί παράτημα που περιλαμβάνει το χρησιμοποιηθέν ερωτηματολόγιο, πίνακες αποτελεσμάτων κατανομών, βιβλιογραφία και την εγκύκλιο που αφορά τη χορήγηση στεγαστικών δανείων σε έλληνες τσιγγάνους.

Στην ομάδα που παρήγαγε το τεύχος μετείχαν οι παρακάτω:

ΣΟΥΜΠΕΝΙΩΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Οικονομολόγος, Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας, *σε ρόλο συντονιστή της μελέτης*

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Πειραιά, *σε θέματα επιχειρηματικής στρατηγικής*

ΣΩΜΑΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, χωροτάκτης - κάτοχος τίτλου MIS, *αναλυτής των ερωτηματολογίων και συντάκτης των κειμένων*

ΝΑΒΑΚΟΥΔΗ ΜΑΡΙΑ, οικονομολόγος *στην επιμέλεια των κειμένων*

ΒΑΣΑΡΔΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, πολιτικός μηχανικός

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ οικονομολόγος

ΖΑΜΠΑΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ, υπάλληλος γραφείου

ΟΜΑΔΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, *στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων*

Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία του δήμου Λάρισας

Στην απογραφή συνέβαλε ο σύλλογος «Η ΕΛΠΙΔΑ», των κατοίκων της Νέας Σμύρνης και πολλά άτομα των οικισμών όπου έγινε η απογραφή.

Όλους όσους συνέβαλαν στην υλοποίηση του έργου ευχαριστούμε θερμά

ΛΑΡΙΣΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003

2. Πληθυσμός - περιοχή μελέτης

2.1. Ιστορικά στοιχεία για την περιοχή της Νέας Σμύρνης

Οι πρώτοι κάτοικοι της Νέας Σμύρνης και ειδικότερα της περιοχής όπου εμφανίζονται οι τσιγγάνοι, ήταν πρόσφυγες από την Μικρά Ασία. Εγκαταστάθηκαν στη συνοικία μετά το 1917 και αρχικά ζούσαν σε παράγκες.

Σημειώνεται ότι η συνοικία της Νέας Σμύρνης δημιουργήθηκε το 1922. Συγκροτήθηκε ως μια απομονωμένη, από την τότε πόλη, περιοχή όπως όλες οι συνοικίες προσφύγων, έχοντας ως φυσικό εμπόδιο τον Πηνειό ποταμό .

Μέχρι το 1955 η προσέλευση των προσφύγων στην περιοχή τόσο από την Μικρά Ασία (μετά τη καταστροφή του 1922), όσο και από τον Καύκασο και τη Ρωσία (χρονική περίοδος 1940-50), παρουσίαζε ανοδική τάση ενώ από το 1955 και εντεύθεν ο ρυθμός άφιξης των προσφύγων εμφάνισε σημαντική κόπωση.

Οι πρώτοι κάτοικοι, ορμώμενοι από τη Μ. Ασία αμέσως μετά την καταστροφή, εγκαταστάθηκαν στη Λάρισα μετά από μια δίχρονη περίπου περιπλάνηση στην Ελληνική επικράτεια για λόγους που είχαν να κάνουν:

1. με την εγκατάσταση συγγενικών τους προσώπων και
2. με την παραχώρηση εκτάσεων ως αντάλλαγμα των περιουσιών που έχασαν φεύγοντας από την Μικρά Ασία.

Οι εκτάσεις που ανήκαν στους Μπέηδες και οι οποίες ελευθερώθηκαν με την αποχώρησή τους, μοιράσθηκαν στους πρώτους πρόσφυγες από το πρόγραμμα της κυβέρνησης του Ελ. Βενιζέλου. Το όφελος καρπώθηκαν αρχικά 50, περίπου, οικογένειες, οι οποίες και κατάφεραν στις μικρές αυτές εκτάσεις να χτίσουν παράγκες για τη διαμονή τους.

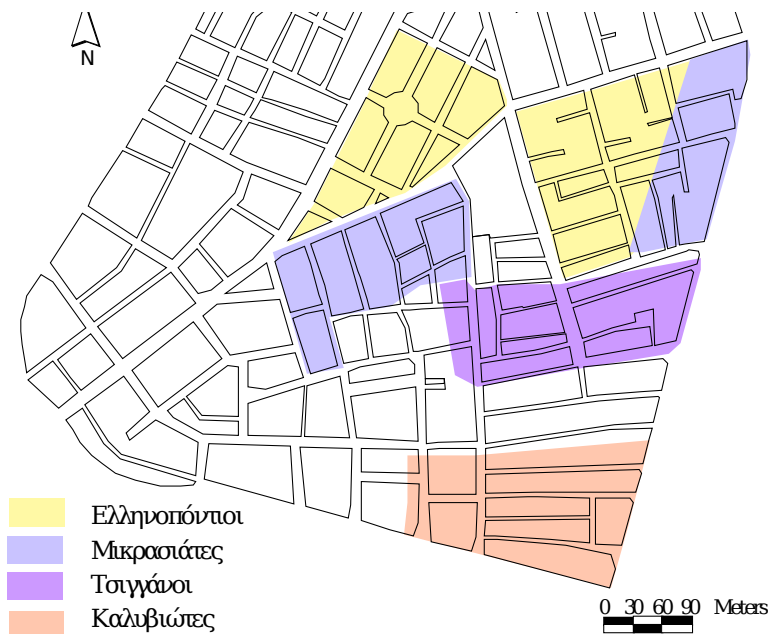
Μετά από πλημμύρα του Πηνειού, το έτος 1934, εγκαταστάθηκαν στο νότιο τμήμα της συνοικίας, στα Νταμάρια, οι επονομαζόμενοι Καλυβιώτες, 100 περίπου οικογένειες, που προέρχονταν από την περιοχή Καλύβια, μικρό οικισμό που βρίσκονταν δίπλα στον παλιό ναό της Αγίας Μαρίας κοντά στην δεξιά κοίτη του Πηνειού ποταμού (βόρειο τμήμα της Λάρισας). Ο οικισμός δημιουργήθηκε από Έλληνες αυτόχθονες, επί Τουρκοκρατίας.

Οι παραπάνω αναφορές στηρίζονται σε μαρτυρίες μεγάλων, σε ηλικία, ατόμων της περιοχής και σε γραπτές αναφορές από το Θεσσαλικό Ημερολόγιο (τχ.25, σελ.201-202), και το βιβλίο του Παλιούγκα, 1988, (σελ.28.).

Οι Τσιγγάνοι εμφανίσθηκαν στην περιοχή της Ν. Σμύρνης στα μέσα, περίπου, της δεκαετίας του `40, αφού αγόρασαν οικόπεδα από τους Καλυβιώτες στην περιοχή των Νταμαριών. Η περιοχή φέρει το όνομα Νταμάρια επειδή εκεί γινόταν εξόρυξη αμμοχάλικου. Οι Τσιγγάνοι επέλεξαν ως τόπο εγκατάστασης την περιοχή της Ν. Σμύρνης επειδή τα οικόπεδα ήταν πολύ φτηνά, λόγω της προηγούμενης χρήσης των. Προς τα τέλη της δεκαετίας του `40 (1947-48), άρχισε να αναπτύσσεται το βόρειο τμήμα της Νέας Σμύρνης και να εγκαθίσταται εκεί πληθυσμός από τα γύρω χωριά της Λάρισας.

Το δεύτερο ισχυρό κύμα επέκτασης της συνοικίας παρατηρείται κατά τα έτη 1960-65, όταν στην περιοχή εγκαθίστανται κάτοικοι από το σύνολο του Θεσσαλικού διαμερίσματος.

Εικόνα 2.1.: Πόλοι πρώτης εγκατάστασης των κατοίκων

Πηγή: Σωμαράς, 1998

Το 1948, μια Αμερικανή υπήκοος, αγόρασε οικόπεδα στην περιοχή όπου σήμερα βρίσκεται η πλατεία (κοντά στα σχολικά κτίρια) και τα παραχώρησε μαζί με παράγκες σε Ελληνοπόντιους παλινοστούντες πρόσφυγες που εγκαθίσταντο στην περιοχή.

Το 1957, η Πρόνοια παρεχώρησε στις οικογένειες των Ελληνοποντίων προσφύγων από ένα οικόπεδο για ανέγερση οικίας και δάνειο 25.000 δραχμών για τις αναγκαίες εργασίες κατασκευής.

Η ζωή του πληθυσμού στην περιοχή τα πρώτα χρόνια ήταν ιδιαίτερα δύσκολη. Υπήρχε μεγάλη φτώχεια και καταγράφονται πολλές συγκρούσεις μεταξύ των κατοίκων. Βασική αιτία των αντιπαραθέσεων μεταξύ των Καλυβιωτών και των προσφύγων ήταν τα κτήματα του *Χασάν μπέη* στο Καραγάτς (σημερινά Σουφλάρια) τα οποία είχαν καταρχάς προγραμματισθεί να παραχωρηθούν στο προσφυγικό πληθυσμό αλλά καταπατήθηκαν με έμμεσο τρόπο από τους Καλυβιώτες που εργαζόταν σε αυτά και τελικά δεν έφτασαν ποτέ στα χέρια των προσφύγων.

Επίσης, στους κατοίκους της περιοχής και ιδιαίτερα στους Έλληνες παλινοστούντες από τη Ρωσία, ασκήθηκαν πολλές πολιτικές διώξεις οι οποίες όξυναν τα πνεύματα και έθεσαν στο περιθώριο ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού.

Τέλος, στα πλαίσια των αντιπαραθέσεων και των συγκρούσεων που καταγράφονται μεταξύ των διάφορων κοινωνικών ομάδων της περιοχής εμπίπτουν και οι «παραβατικές» συμπεριφορές των τσιγγάνων (κλοπές και φασαρίες) που εμφανίζονται συχνά στην περιοχή.

Στη δεκαετία του `50 γύρω από τον χώρο κατοικίας των Τσιγγάνων δημιουργήθηκε ένα τρίγωνο με πλευρές, βόρεια τους Ελληνοπόντιους, νότια τους Καλυβιώτες και δυτικά τους Μικρασιάτες. Σήμερα στη Νέα Σμύρνη κατοικούν αρμονικά και χωρίς σημαντικά προβλήματα Βλάχοι, Καραγκούνηδες, Μικρασιάτες, Τσιγγάνοι, Ρουμάνοι, Αλβανοί και Ελληνοπόντιοι.

2.2. Διαχρονική παρουσία των τσιγγάνων στη Λάρισα και στη Νέα Σμύρνη

2.2.1. Πρώτες αναφορές

Πρώτος ο *J.L.S Bartholdy* στο βιβλίο του «Ταξιδιωτικές Εντυπώσεις από την Ελλάδα, 1803-1804», αναφέρει ότι από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα υπάρχει παρουσία τσιγγάνων στη Λάρισα. Παρά το γεγονός ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η προγενέστερη της ανωτέρω αναφοράς παρουσία τσιγγάνων στην περιοχή, πρέπει να επισημανθεί ότι δεν υπάρχει σχετική αναφορά στην βιβλιογραφία. Η εγκατάστασή τους χωροθετείται, σύμφωνα με τον περιηγητή, λίγο πιο πάνω από τα παλιά σφαγεία της Λάρισας, πολύ κοντά στην περιοχή όπου είναι σήμερα

εγκατεστημένοι και που αναφέρεται ως η «συνοικία των γύφτων». (*Εφημερίδα «Ελευθερία» 4/3/86, σελ.10, βιβλίο Παλιούγκα, 1996, σελ.157*)

Σύμφωνα με την ίδια μαρτυρία, οι συνθήκες διαβίωσης των τσιγγάνων ήταν άθλιες και ο πληθυσμός τους αρκετά μεγάλος. Όλοι τους ήταν μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα (Τουρκόγυφτοι), εν αντιθέσει με τους τσιγγάνους που κατοικούσαν στην υπόλοιπη Ελλάδα. Εργάζονταν κυρίως ως μουσικοί στις αυλές των μπέηδων, σιδηρουργοί, μάντεις και επαίτες. Το 1840 τους αποδεκάτισε η επιδημία ευλογιάς που εξαπλώθηκε στην Λάρισα. Ήταν αποτέλεσμα των δεισιδαιμονιών που τους διακατείχαν και δεν τους επέτρεπαν τον εμβολιασμό. (*Σπυρόπουλος, 1994, Θεσσαλικό Ημερολόγιο, τχ.25 σελ.114, τχ.26 σελ. 234, 239-240, ο.ε.. Παλιούγκας, 1996, σελ.157*).

Δεύτερη αναφορά σε παρουσία τσιγγάνων στη Λάρισα κάνει ο Ornstein. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι το 1881 στη δεξιά όχθη του Πηνειού, στην περιοχή του παλιού νεκροταφείου, ΒΑ άκρο της Λάρισας, και στην ίδια περίπου περιοχή μ' αυτή των αρχών του 19^{ου} αιώνα, υπάρχει συνοικία τσιγγάνων. Ο πληθυσμός της ανερχόταν στα 900 άτομα περίπου (ποσοστό 6,7% επί του συνολικού πληθυσμού) και στο σύνολό του ήταν μουσουλμάνοι. Χαρακτηριστικά ο Ornstein αναφέρει ότι «ήταν εύρωστη και δυνατή φυλή με μεγάλο βαθμό ακαθαρσίας, σε βαθμό που να γίνονται αρκετά αποκρουστικοί». (*Ζδάνης, 1992*). Η αναφερόμενη συνοικία δεν είναι γνωστό εάν είναι η ίδια συνοικία με την παλιότερη των σιδηρουργών (*Παλιούγκας, 1996, σελ.157*)

Εικόνα 2.2.: Εγκατάσταση των “Γύφτων” (μουσουλμάνοι) το 1881

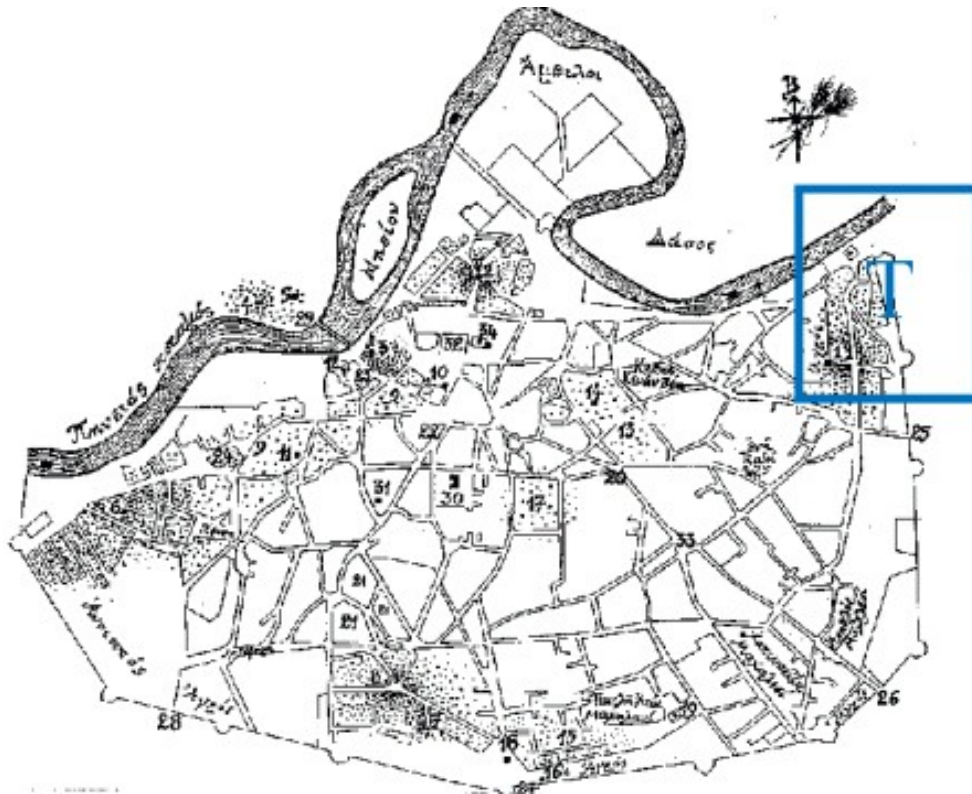

Πηγή: Παλιούγκας, 1996

Σύμφωνα με τον *Stahlin (1926)*, οι πρόγονοι των σημερινών τσιγγάνων (Ρουμανόβλαχοι - Ρουντάρηδες), κατέληξαν στην Ελλάδα μετά το 1900 και αρχικά μετακινούνταν με τα «κάρα τους» σε διάφορες περιοχές της Ελλάδος μεταξύ των οποίων η Μακεδονία και η Θεσσαλία. Στη Λάρισα ήλθαν μεταξύ των ετών 1914 με 1920 και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή «Γύφτικα» όπου και διαμένουν μέχρι σήμερα.

Από τα γραφόμενα των περιηγητών πιθανολογείται ότι, οι παλιοί νομάδες-τσιγγάνοι (Τουρκόγυφτοι) που ζούσαν σε παράγκες και σκηνές στην περιοχή το 1881, άρχισαν να φεύγουν με την προσάρτηση της Λάρισας στην Ελλάδα. Στη θέση τους ήρθαν σιγά-σιγά οι σημερινοί κάτοικοι (Ρουμανόβλαχοι). Η περιοχή βόλευε τους νομάδες-σκηνίτες που περιφέρονταν στο νομό γιατί ήταν εξωτερικά της πόλης, με αποτέλεσμα να είναι εύκολος χώρος κατασκήνωσης σε κάθε επίσκεψή τους. (*Παλιούγκας, 1996, σελ.178*).

Εικόνα 2.3.: Εγκατάσταση των Τσιγγάνων το 1926

Πηγή: Παλιούγκας, 1996

Την δεκαετία του `40 αρχίζουν πλέον να έρχονται οργανωμένα με σκοπό την μόνιμη εγκατάστασή τους οι Ρουντάρηδες. Το 1944 κάποιοι από αυτούς εγκαταστάθηκαν με σκηνές και παράγκες στην περιοχή του σταθμού Λαρίσης και αργότερα στην οδό Βόλου, στο ύψος της σημερινής αερογέφυρας,. Το 1949, 150 άτομα (20 με 30 οικογένειες) περίπου, αγόρασαν οικόπεδα στα Νταμάρια της Νέας Σμύρνης και εγκαταστάθηκαν εκεί σε πρόχειρες κατασκευές. Αυτό τους λύτρωσε από τους «διωγμούς» και τους έδωσε μια αίσθηση εξασφάλισης του μέλλοντος των παιδιών τους. Η επιλογή της Νέας Σμύρνης, ως τόπου εγκατάστασης, έγινε για δύο λόγους. Ο πρώτος αφορούσε τη δυνατότητα εύρεσης φθηνών οικοπέδων ενώ ο δεύτερος αφορούσε την πλεονάζουσα προσφορά εργασίας στις γεωργικές καλλιέργειες της γύρω περιοχής.

Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζεται ο καταγεγραμμένος αριθμός των τσιγγάνων στην Ελλάδα, στη Θεσσαλία και στη Λάρισα με την απογραφή του 1951 .

Πίνακας 2.1.: Άτομα με ακαθόριστη υπηκοότητα

	Σύνολο	Αστικές	Ημιαστικές	Αγροτικές
Ελλάδα	5230	3485	653	1092
Θεσσαλία	639	348	165	126
Λάρισα	310	-	-	-

Πηγή: Καλατζόπουλος-Κορρές, 1977, Ιδία επεξεργασία

2.2.2. Οι τσιγγάνοι της Νέας Σμύρνης Λάρισας

Σήμερα στην περιοχή υπάρχουν εγκατεστημένες δύο ομάδες τσιγγάνων οι Ρουμανόβλαχοι ή Ρουντάρηδες και οι Τσιγγάνοι. Ο Έξαρχος (1996, σελ.114) αναφέρει τους πρώτους ως Ρουμανόγυφτους και ισχυρίζεται ότι είναι απόγονοι αρχαίων Αιγυπτίων. Οι Ρουμανόβλαχοι ή Ρουντάρηδες κατάγονται από την Ρουμανία (ευρύτερη περιοχή της Μολδοβλαχίας) και ειδικότερα από τη Κωσταντζα . Δεν αποδέχονται τον χαρακτηρισμό του «Τσιγγάνου» και προσβάλλονται όταν αποκαλούνται έτσι. Έχουν συγγενείς στην Αγ. Παρασκευή της Νέας Ιωνίας Βόλου. (Έξαρχος, 1996, σελ.114, Περιοδικό Θεσσαλικές Επιλογές, τχ.11, σελ.40-42, Ντούσας, 1997, Λυδάκη, 1997 κ.α).

Οι Ρουντάρηδες ανήκουν στην υποομάδα Καλντεράσα και είναι Νατσίγια Μολδοβάγια όπως προκύπτει από τις διαρθρώσεις της κοινωνίας των τσιγγάνων του Liegeois (Έξαρχος, 1996 - σελ. 195, 200). Έφυγαν από την Ρουμανία το 1857 περίπου, όταν δηλαδή καταργήθηκε στη χώρα αυτή η δουλεία (Ντούσας, 1997, σελ. 67, Έξαρχος, 1996, σελ. 200 και Fraser, 1997, σελ. 230-232, 68). Έχουν αποβάλει κάθε ιδίωμα της Ρομανί Τσιπ και μιλούν Βλάχικα (Ρουμάνικα). Κάτι αντίστοιχο συνέβη με τους Τουρκόγυφτους που μετακινήθηκαν προς στην Τουρκία και ειδικότερα προς την Μικρά Ασία οι οποίοι υιοθέτησαν τη τουρκική γλώσσα. Και στις δύο περιπτώσεις, οι πληθυσμοί λειτούργησαν με τον ίδιο τρόπο για λόγους επιβίωσης. Οι Ρουντάρηδες αλλά και οι Τουρκόγυφτοι άλλαξαν πολλά από τα έθιμα και τις παραδόσεις τους από την επαφή με τους πληθυσμούς των χωρών που επισκέπτονταν (Fraser, 1997, σελ.239).

Στην Ελλάδα οι Ρουμανόβλαχοι, έχουν διαφορετικά ονόματα για να ξεχωρίζουν ως ανήκοντες στην ίδια υποομάδα. Τα ονόματά τους δηλώνουν τα αρχικά επαγγέλματα στη χώρα προέλευσής τους (Ρουμανία), όπως:

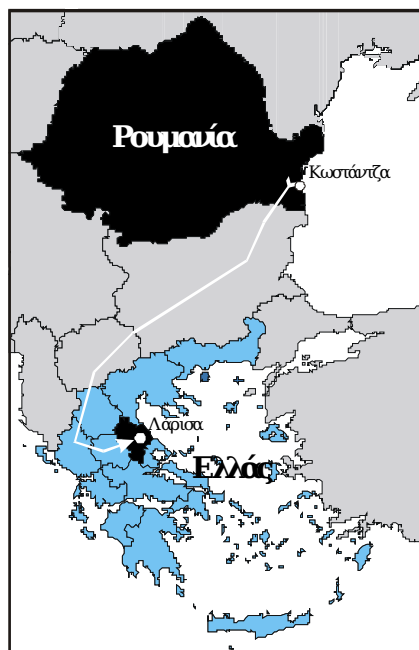
Μπογιάς = χρυσοπλύτες,

Rudari = αναθρακωρύχοι,

Ursari = αρκουδιάρηδες

(Fraser, 1997, σελ.232 και Έξαρχος, 1996, σελ.181)

Εικόνα 2.4.: Η πορεία των Ρουντάρηδων της Νέας Σμύρνης Λάρισας

Πηγή: Σωμαράς, 1998

Η συγκεκριμένη ομάδα πριν καταλήξει στη Λάρισα ακολούθησε πορεία κατά μήκος της Οροσειράς του Αίμου. Για λόγους επιβίωσης και συνεννόησης με τους αυτόχθονες βλαχόφωνους πληθυσμούς αναγκάστηκε να μάθει βλάχικα (Ρουμάνικα). Από εκεί συνέχισε στην οροσειρά της Πίνδου και από το Μέτσοβο, Ζαγοροχώρια, Τρίκαλα (χωριό Αμάραντος) κατέληξε στη Θεσσαλία. Ύστερα από περιπλάνηση σε Θεσσαλία και Μακεδονία ένα τμήμα της εγκαταστάθηκε στη Λάρισα και άλλο στην Αγία Παρασκευή Νέας Ιωνίας Βόλου.

Η δεύτερη ομάδα τσιγγάνων που κατοικεί στη Νέα Σμύρνη αποτελείται από δέκα οικογένειες και δηλώνει ως χώρα καταγωγής την Ινδία και τη Βουλγαρία. Οι τελευταίοι είναι συγγενείς με τους Τσιγγάνους που κατοικούν σε Τύρναβο, Φάρσαλα, και Αγία Βαρβάρα Αττικής. Η γλώσσα που μιλάνε είναι η Ρομανί Τσιπ και μάλιστα η Vlach διάλεκτος. Όλοι οι τσιγγάνοι είναι δίγλωσσοι και μιλούν την ελληνική.

Παρουσία τσιγγάνων υπήρχε τα τελευταία είκοσι χρόνια και σε άλλες περιοχές της Λάρισας. Αρχικά στο χώρο του σημερινού πάρκου του Αλκαζάρ, στην συνοικία Παπασταύρου (δεκαετία `80), όπου ζούσαν σε σκηνές (*Θεσσαλικές Επιλογές, τχ.26, σελ. 41-47*), και μετέπειτα (δεκαετία του `90 έως και σήμερα) στην περιοχή μεταξύ του Γηροκομείου και του Μεζούργλου όπου περιφέρεται μια μικρή ομάδα οικογενειών σκηνιτών-τσιγγάνων

2.2.3. Τρόπος ζωής και άλλα χαρακτηριστικά

Ο τρόπος ζωής των τσιγγάνων της περιοχής χαρακτηρίζεται από *ομαδικότητα*, δηλαδή από προσπάθεια διαρκούς επικοινωνίας σε κάθε φάση της καθημερινότητας, του καθενός με τα άλλα μέλη της δικής τους κοινωνίας. Δεύτερο σημαντικό χαρακτηριστικό τους είναι η *προσκόλληση στην παράδοση, στη γλώσσα και στα έθιμά τους* τα οποία αποτελούν και το μηχανισμό άμυνάς τους προς το ξένο (*Αζίζη-Καλαντζή, 1996*).

Από τα πιο σημαντικά έθιμά τους είναι το «μπαμπακ» (εξαγορά της νύφης), το γαϊτανάκι κ.α (*Έξαρχος, 1996, σελ. 60-61*). Τα υλικά αγαθά, η κατοχή περιουσιακών στοιχείων και χρήματος δεν είναι αυτοσκοπός τους και συχνά στο πλαίσιο της ομάδας βοηθά ο ένας τον άλλο όταν υπάρχει ανάγκη (*Λυδάκη, 1996*).

Άλλα χαρακτηριστικά της ζωής τους είναι η *αλληλοκατανόηση, η αγάπη και ο σεβασμός μεταξύ των παλαιότερων και των νεοτέρων*.

Τα αρχικά επαγγέλματα τους ήταν του καλαθοπλέκτη, του ζωέμπορου, του καρεκλοποιού, του γανωματή και του διασκεδαστή-αρκουδιάρη. Ζούσαν ανέμελοι χωρίς σκοτούρες, με μοναδική επιδίωξη την καλοπέραση. Μετά τα γεγονότα της επανάστασης των κολίγων στην Θεσσαλία μπορούσαν να πάρουν γη αλλά δεν το επεδίωξαν ποτέ.

Με την εκμηχάνιση όμως της γεωργίας και την μετάλλαξη των ελληνικών αγροτικών κοινωνιών σε αστικές, άρχισαν να αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην εξοικονόμηση των προς τω ζην. Σήμερα στο μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι μόνιμα εγκατεστημένοι ενώ όσοι μετακινούνται το πράττουν για λόγους βιοπορισμού.

Τα κύρια επαγγέλματα που ασκούν (υιοθετημένα μετά το 1970) είναι του εργάτη γης, του γυρολόγου εμπόρου και του πλανόδιου μικροπωλητή σε λαϊκές. Κάποιοι εργάστηκαν για ένα χρονικό διάστημα και στη χαρτομάζα (*Σωμαράς, 1998, Εφημερίδα Ελευθερία 30/12/86, Θεσσαλικές Επιλογές, τχ.11, σελ. 37*). Τα εποχικά

επαγγέλματα τους οδηγούν μέχρι την Άρτα, το Άργος και τη Σπάρτη. Οι δυνατότητες απασχόλησής των όμως φθίνουν χρόνο με τον χρόνο τόσο εξαιτίας των ξένων εργατών και των οικονομικών μεταναστών που ήρθαν στην Ελλάδα όσο και εξ' αιτίας της γενικότερης ύφεσης στον τομέα της γεωργίας.

Οι εξελίξεις ανάγκασαν τις οικογένειες των τσιγγάνων να προσανατολίζονται τα παιδιά τους επαγγέλματα μόνιμου χαρακτήρα. Προσπαθούν να μορφωθούν και να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο.

Το επίπεδο εκπαίδευσης των τσιγγάνων παραμένει πολύ χαμηλό, βασικές αιτίες:

- α.** Η δύσκολη οικονομική κατάσταση
- β.** Η μετακίνηση για εύρεση εργασίας και
- γ.** Ο γάμος των νέων σε μικρή ηλικία

Το πιο διαδεδομένο είδος ψυχαγωγίας είναι οι επισκέψεις σε συγγενικά ή φιλικά σπίτια και σε καφενεία που υπάρχουν στα Νταμάρια. Οι νεότεροι επισκέπτονται κέντρα διασκέδασης της υπόλοιπης Λάρισας ενώ ακόμη και σήμερα η καλύτερη ευκαιρία για διασκέδαση είναι το γλέντι που ακολουθεί της τέλεση ενός γάμου. Επιπρόσθετα η οικογένεια αποτελεί γι' αυτούς χώρο ψυχαγωγίας αλλά και ζεστασιάς.

Οι νεότεροι εμφανίζουν τάσεις «αποκόλλησης» από την παράδοση κυρίως λόγω του «στιγματισμού» που αυτή τους προσδίδει. Πολλές από τις παραδόσεις και τις συνήθειες τους τις θεωρούν ξεπερασμένες και πηγές οπισθοδρόμησης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα εθίμων που εμφανίζουν μια σχετικά φθίνουσα πορεία είναι ο γάμος σε πολύ μικρή ηλικία, η εξαγορά της νύφης (μπαμπάκ), η επιβολή στις νέες νύφες να υπηρετούν την πεθερά τους για κάποιο διάστημα, ο συντηρητισμός στο θέμα των σχέσεων των νέων παιδιών κ.α.

Αντίστοιχες αναφορές σε τάσεις αποκόλλησης από τα έθιμα και άρνηση του παλιού τρόπου ζωής από τους νέους ανθρώπους, αναφέρονται στο βιβλίο της *Ιωαννίδου, 1990, σελ. 435, 446.*

Οι τσιγγάνοι της περιοχής δηλώνουν χριστιανοί ορθόδοξοι και έχουν αναπτύξει μια ιδιαίτερη σχέση με τη θρησκεία. Είναι ευλαβείς και φοβούνται τα θεία παρά το γεγονός ότι δεν επισκέπτονται συχνά την εκκλησία. Στην εκκλησία προσφεύγουν συνήθως μόνο για τα μυστήρια, όπως είναι του γάμου, όπου τα ζευγάρια / μελλονύμφοι, αφού συμπληρώσουν το 18 έτος της ηλικίας τους, επισημοποιούν τη σχέση τους.

Άλλα χαρακτηριστικά των Ρουντάρηδων είναι η φιλοξενία, η περιέργεια και η συνεχής αναζήτηση βοήθειας. Είναι αρκετά ευχάριστοι στις συζητήσεις και η επικοινωνία μεταξύ τους γίνεται με τρόπο αρκετά ξένο προς την υπόλοιπη κοινωνία. Κατά τη διάρκεια της ημέρας οι εξωτερικές πόρτες των σπιτιών τους είναι ξεκλείδωτες και ο καθένας μπορεί να επισκεφτεί τον άλλο άμεσα.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει εκπροσώπησή τους στο Δήμο Λάρισας, ενώ έχει ιδρυθεί ο σύλλογος «**ΕΛΠΙΔΑ**» ο οποίος υπερασπίζεται τα δικαιώματά τους και προσπαθεί για την επίλυση των προβλημάτων που τους απασχολούν. Ο τοπικός αθλητικός σύλλογος ποδοσφαίρου με την επωνυμία «**Πανιώνιος Νέας Σμύρνης**» λειτουργεί ανδρικό, παιδικό και εφηβικό τμήμα και συμμετέχει στα τοπικά πρωταθλήματα.

2.3. Πολεοδομικά χαρακτηριστικά της περιοχής κατοικίας των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης

2.3.1. Γεωγραφικός εντοπισμός

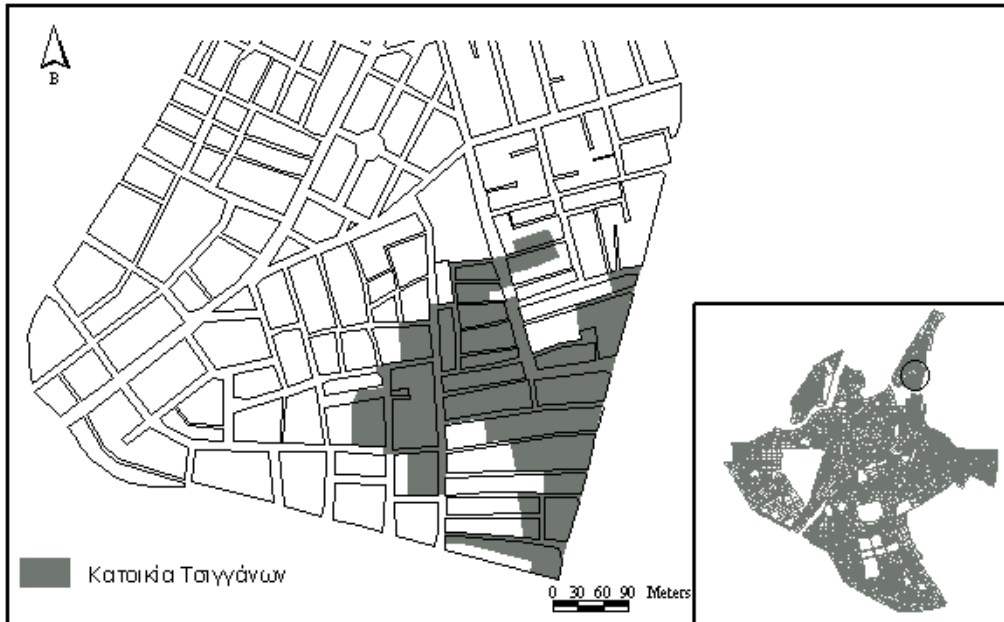
Ο τόπος εγκατάστασης των τσιγγάνων στην πόλη της Λάρισας, βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της συνοικίας της Νέας Σμύρνης. Την περιοχή οριοθετούν από τα ανατολικά η σιδηροδρομική γραμμή και η εθνική οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης και από τα νότια ο ποταμός Πηνειός. Είναι από τα πιο παλιά τμήματα της συνοικίας. Η έκτασή της φτάνει περίπου τα 60 στρέμματα και είναι χτισμένη σε ένα μεγάλο «λάκκο» γιατί παλιότερα χρησιμοποιούνταν ως λατομείο εξόρυξης αμμοχάλικου. Τα γεωγραφικά όρια με τις περιοχές κατοικίας των άλλων (μη τσιγγάνοι) κατοίκων είναι οι οδοί:

Γοργία και Δάφνης μαζί με το σχολείο, στα βόρεια

Ειρήνης στα δυτικά και

Γαλάτειας στα νότια

Εικόνα 2.5.: Περιοχή μελέτης

2.3.2. Πολεοδομία και πολεοδομική οργάνωση

Όλη η περιοχή της συνοικίας της Νέας Σμύρνης έχει συντελεστή δόμησης 1,2. Δεν επιτρέπεται μεγαλύτερος γιατί, πάνω από την συνοικία είναι η τελική ευθεία προσγείωσης των μαχητικών αεροπλάνων στο αεροδρόμιο της Πολεμικής Αεροπορίας.

Πίνακας 2.2.: Όροι δόμησης για την περιοχή των τσιγγάνων

ΣΔ	Πρόσοψη	Αρτιότητα	Παρεκκλίσεις		
			Προ	Πρόσοψη	Αρτιότητα
1,2	10	200	15/3/76	8	120

Πηγή: Πολεοδομία Λάρισας

Το 1/3 του συνολικού χώρου κατοικίας των τσιγγάνων είναι αδόμητο (κυρίως χώρος που καλύπτουν οι δρόμοι). Οι ελεύθεροι χώροι στους οποίους μπορεί να χωροθετηθεί κάποια κοινωνική δραστηριότητα όπως πάρκο ή πλατεία είναι ελάχιστοι και εντοπίζονται κυρίως στην περιοχή αριστερά της οδού Αρχιμήδους, στο νότιο τμήμα της. Χώροι ψυχαγωγίας και παιχνιδιού για τα παιδιά υπάρχουν στο

βόρειο κυρίως τμήμα της περιοχής, στις αυλές των σχολείων και στην νεοδημιουργηθείσα παιδική χαρά.

Πίνακας 2.3.: Πολεοδομικά χαρακτηριστικά της περιοχής κατοικίας των τσιγγάνων

Αριθμός κατοικιών	220-230
Μέσο εμβαδόν οικοπέδου	141,94 τ.μ.
Μέσο εμβαδόν κατοικίας	82,3 τ.μ.
Εμβαδόν κατοικίας κατά μέλος που κατοικεί σε αυτή	10,15 τ.μ.
Συνολική έκταση περιοχής	60000 τ.μ.
Συνολικό εμβαδόν οικοπέδων	33356,9 τ.μ.
Μέσος αριθμός μελών ανά οίκημα	8,1
Συνολικός πληθυσμός	1906 άτομα
Μικτή πυκνότητα πληθυσμού	317,666 κατ/Ha

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Επιτόπια έρευνα

Η μικτή πληθυσμιακή πυκνότητα στην περιοχή των τσιγγάνων αγγίζει τα 318 άτομα ανά εκτάριο, τρεις φορές περίπου μεγαλύτερη από την επιδιωκόμενη για την περιοχή, όπως φαίνεται από την πολεοδομική μελέτη του 1990. Το γεγονός εύκολα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι συνθήκες διαβίωσης των τσιγγάνων επιεικώς είναι απαράδεκτες μέχρι και απάνθρωπες.

2.3.3. Υποδομές - Χρήσεις γης

Η περιοχή κατοικίας των τσιγγάνων, σε όλη την έκτασή της, είναι άναρχα δομημένη. Η κατάσταση επιβαρύνθηκε ακόμη περισσότερο παρά την ενσωμάτωση της περιοχής στο σχέδιο πόλεως (**μελέτη Επέκτασης - Αναθεώρησης, 1987**) αφού η σχετική μελέτη δεν εφαρμόστηκε παρά σε ελάχιστες περιπτώσεις. Σήμερα, οι κάτοικοι εξακολουθούν να χτίζουν παράνομα αλλά αυτό συμβαίνει με μικρότερη συχνότητα αφού πλέον δεν υπάρχουν ελεύθεροι προς δόμηση χώροι.

Οι οργανωμένοι **κοινόχρηστοι χώροι** (πλατείες, πάρκα κ.α.) είναι ελάχιστοι. Μόνη διέξοδος είναι η παιδική χαρά και οι αυλές των δημοτικών σχολείων (11^{ου} και 33^{ου}) και του 2^{ου} ΙΕΚ Λάρισας, στο βόρειο τμήμα.

Τα **οικήματα** ακολουθούν το συνεχές οικοδομικό σύστημα με πολύ λίγες περιπτώσεις παρεμβολής αύλιων χώρων. Την κατάσταση αυτή δημιούργησε η

ανάγκη για νέες κατοικίες και χώρους στέγασης του συνεχώς αυξανόμενου πληθυσμού κατά τις προηγούμενες δεκαετίες.

Η εικόνα στο νοτιοανατολικό τμήμα, όπου το 1998 υπήρχαν λίγα άκτιστα οικοπέδα, σήμερα έχει διαφοροποιηθεί από τις νέες, χαμηλής ποιότητας, κατοικίες.

Εκατέρωθεν της οδού Αρχιμήδους, στο νοτιοδυτικό τμήμα υπάρχουν, αρκετά νέα οικήματα καλής κατασκευής και ποιότητας. Ειδικότερα στην περιοχή μεταξύ των οδών Δάφνης, Διομήδους, Αρχιμήδους και Ειρήνης συναντώνται πολύ καλά νεόδμητα οικήματα.

Στα αριστερά της οδού Αρχιμήδους υπάρχει επάρκεια χώρου και οι οδοί στο σύνολό τους είναι καλοδιατηρημένοι. Το ίδιο ισχύει στην οδό Διαγόρα και στο βόρειο τμήμα της Αρχιμήδους.

Στο νότιο τμήμα της περιοχής βρίσκονται οικήματα που χτίστηκαν γύρω στο 1950-60 τα περισσότερα εκ των οποίων είναι κακοδιατηρημένα. Προς τα νότια και ανατολικά, κατά μήκος της οδού Βοιωτίας, υπάρχουν αρκετά οικήματα κακής κατασκευής όπως επίσης και αρκετά εγκαταλελειμμένα. Στην ίδια περιοχή παρατηρήθηκαν τρεις με τέσσερις κατασκευές από ξύλο και άλλα υλικά (ελενίτ στη στέγη), ενώ σκηνές δεν υπάρχουν πουθενά.

Από το 33% των κατοικιών που είναι κακής κατάστασης το 1/3 θεωρείται εντελώς ακατάλληλο. Στο νότιο τμήμα, από την οδό Γοργία και μετά, το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοικιών είναι μονοκατοικίες που διαθέτουν αυλές ή κήπους.

Σημαντικός αριθμός διώροφων υπάρχει κυρίως κατά μήκος των κεντρικών δρόμων (Αρχιμήδους και Δημοσθένους).

Οι πιο ευρύχωρες γειτονιές μέσα στα Νταμάρια ήταν οι νοτιοανατολικές προς την οδό Βοιωτίας και οι νοτιοδυτικές παραπλεύρως της οδού Ειρήνης, όπου συνήθως επικρατεί αρκετή ησυχία. Οι υπόλοιπες είναι στενάχωρες και επικρατεί αρκετή φασαρία.

Στην αίσθηση στενότητας συμβάλει ο άναρχος τρόπος δόμησης και οι μικροί και κακοφτιαγμένοι δρόμοι που στο μεγαλύτερο τμήμα τους είναι γεμάτοι από παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Οι περισσότεροι δρόμοι, ιδιαίτερα αυτοί στο κέντρο της περιοχής μελέτης, είναι από τσιμέντο. Στους υπόλοιπους η ποιότητα του οδοστρώματος είναι αμφιλεγόμενη. Υπάρχουν και κάποιοι χωματόδρομοι οι οποίοι αποτελούν τμήμα της οδού Βοιωτίας, στο νοτιοανατολικό τμήμα της περιοχής. Πέραν τούτου, πολύ λίγοι είναι οι δρόμοι που δεν έχουν επικίνδυνες λακκούβες.

Επίσης, λόγω των έργων για την εγκατάσταση κεντρικών υπονόμων προς το τέλος του 2002, η οδός Αρχιμήδους είχε σκαφτεί και η περιοχή θύμιζε λασπότοπο για διάστημα 2 περίπου μηνών.

Σημειώνεται ότι υπάρχουν πολύ λίγα πεζοδρόμια ενώ δεν υπάρχουν αγωγοί ομβρίων και ακαθάρτων στο μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής.

Αναφορικά με τον **φωτισμό** των οδών, η Αρχιμήδους ως ο πιο κεντρικός δρόμος, είναι από τους λίγους που έχουν ισχυρό και ικανό φωτισμό σε όλο του το μήκος του. Στις άλλες περιοχές, κυρίως στο κεντρικό τμήμα προς την οδό Βοιωτίας, οι συνθήκες φωτισμού ήταν απαράδεκτες. Σε πολλές περιοχές όπου υπάρχουν οι βασικές υποδομές της ΔΕΗ οι κατεστραμμένοι πολλές φορές λαμπτήρες διαμορφώνουν σκηνικό απόλυτης συσκότισης.

Οι συνθήκες **υγιεινής** επιεικώς χαρακτηρίζονται απαράδεκτες. Στο νοτιοανατολικό τμήμα, πληθώρα σκουπιδιών, κυρίως παλιοσίδερα και μικροαπορρίμματα, είναι εκτεθειμένα σε καθημερινή βάση και διαμορφώνουν μια άκρως αποκρουστική εικόνα. Η εν λόγω περιοχή, κατ'εξαιρέση, εξυπηρετείται από διαφορετική γραμμή περισυλλογής απορριμμάτων από ότι η υπόλοιπη συνοικία.

Αισθητή είναι και η έλλειψη συσκευών καρτοτηλεφώνων.

Όσον αφορά τις **χρήσεις γης**, η επικρατούσα στην περιοχή είναι η χρήση για κατοικία. Ο κοινόχρηστος χώρος (παιδική χαρά) που γειτνιάζει με τα σχολικά κτίρια είναι πολύ μικρός (100-200 τ.μ.). Υπάρχουν 3 καφενεία και δύο μαγαζιά με ψιλικά είδη κυρίως στις οδούς Αρχιμήδους και Δημοσθένους. Σημαντική είναι η παρουσία των γραφείων του συλλόγου «ΕΛΠΙΔΑ» που θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως κέντρο ψυχαγωγίας και πολιτιστικών δραστηριοτήτων για τους νέους τσιγγάνους.

Πίνακας 2.4.: Εμβαδά υφιστάμενων χρήσεων γης (γενικές σε κλίμακα ΟΤ)

Χρήση	Εμβαδόν	Ποσοστό επί της συνολικής επιφάνειας
Κατοικία*	45 στρ.	66,6%
Δρόμοι	15 στρ.	33,3%
Κοινόχρηστοι χώροι	0 στρ.	0%
Συνολική έκταση	60 στρ.	100%

**Στα 60 στρέμματα περιέχεται αριθμός κατοικιών των λοιπών(μη τσιγγάνων) κατοίκων γι αυτό και η διαφορά στο σύνολο των στρ. με τον πίνακα 2.3.*

Πηγή: Σωμαράς, 1998

Κομβικό και κεντρικό σημείο της περιοχής που κατοικούν οι τσιγγάνοι θεωρείται η οδός Αρχιμήδους η οποία υποκαθιστά τον ρόλο που καλείται να διαδραματίσει η ανύπαρκτη για την περιοχή πλατεία.

Η περιοχή των τσιγγάνων έχει μία και μόνη διέξοδο προς την υπόλοιπη Νέα Σμύρνη μέσω της οδού Ειρήνης (στα δυτικά). Το γεγονός οφείλεται στο ότι η περιοχή είναι κυκλωμένη από:

- τη σιδηροδρομική γραμμή και την εθνική οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης, στα ανατολικά, και
- το ανάχωμα διευθέτησης της κοίτης του Πηνειού ποταμού, στα νότια.

Ο επισκέπτης της Νέας Σμύρνης, ακολουθώντας τις οδούς Σωκράτους και Πλάτωνος, δυσκολεύεται να εντοπίσει την περιοχή που κατοικούν οι τσιγγάνοι και έτσι δεν εισπράττει απότομα τις αρνητικές εικόνες που περιγράφονται στις παραπάνω παραγράφους. Επί της Πλάτωνος υπάρχει συνεχής δόμηση με διώροφες κατοικίες, οι οποίες μαζί με τα κτιριακά συγκροτήματα των σχολείων δημιουργούν ένα «τεχνητό τείχος». Το ίδιο συμβαίνει και με τις μεγάλες και καλοκτισμένες κατοικίες των λοιπών κατοίκων (μη τσιγγάνοι) στο δυτικό τμήμα, αριστερά της οδού Δίρφεως.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα σπίτια τσιγγάνικης ιδιοκτησίας, κατά μήκος της οδού Ειρήνης, είναι διώροφα και αρκετά περιποιημένα (πέτρα στους τοίχους, κάγκελα, σύγχρονος οικιακός εξοπλισμός κλπ). Τρεις είναι οι πιθανές εξηγήσεις του φαινομένου.

Η πρώτη θέλει τους τσιγγάνους να ενεργούν τοιουτοτρόπως, για να δείξουν μια διαφορετική εικόνα απ' αυτή που η υπόλοιπη κοινωνία έχει για τους ίδιους, πετυχαίνοντας ένα διαφορετικό κοινωνικό status.

Η δεύτερη μπορεί να περιγράφει την ανάγκη και προσπάθειά τους να δημιουργήσουν τείχος που θα προστατεύει την εδαφοκυριαρχία τους (Καραθανάσης, 2000).

Η τρίτη είναι πιο απλή και μπορεί να συνδέεται με τη θέλησή τους να κρύψουν την κακή κατάσταση της περιοχής κατοικίας τους. Ανάλογη συμπεριφορά παρατηρείται στη Λαμία, (Σλα μαχαλάς, Σωμαράς, 1998) και στο Αλιβέρι της Νέας Ιωνίας Βόλου (Καλαμαράς - Ξυδιανός, 1995, χάρτης 9).

2.3.4. Υφιστάμενη κατάσταση των γύρω γειτονιών

Η κατάσταση που επικρατεί στις γειτονιές που περιβάλλουν την περιοχή κατοικίας των τσιγγάνων, δείχνει ότι:

- α. οι υποδομές είναι καλύτερες
- β. οι ελεύθεροι χώροι περισσότεροι
- γ. η δόμηση ακολουθεί οργανωμένη διάταξη
- δ. τα οδοστρώματα είναι ασφάλτινα και σε καλή κατάσταση
- ε. υπάρχουν πολλά πεζοδρόμια και ο φωτισμός είναι επαρκής
- στ. τα οικήματα είναι περιποιημένα και περισσότερο προσεγμένα
- ζ. . Η καθαριότητα είναι καλή χωρίς εστίες απορριμμάτων
- η υπάρχουν περισσότερες σημειακές χρήσεις και λειτουργίες
- θ. οι συνθήκες διαβίωσης είναι πολύ καλύτερες χωρίς στενότητα στους δρόμους
και χωρίς ιδιαίτερη κυκλοφοριακή φόρτιση

Αρνητικά χαρακτηριστικά που ισχύουν για το σύνολο σχεδόν τη συνοικία της Νέας Σμύρνης είναι:

1. Η σημαντική ηχορύπανση που εμφανίζεται στις περιοχές κατά μήκος της οδού Βοιωτίας και οφείλεται στη σιδηροδρομική γραμμή και την εθνική οδό.
2. Η ηχορύπανση που οφείλεται στη διέλευση των αεροπλάνων της πολεμικής αεροπορίας.
3. Η αυξημένη κυκλοφορία στις οδούς Πλάτωνος, Αρχιμήδους, Δημοσθένους και Σωκράτους. Οι τρεις πρώτες παίζουν το ρόλο τοπικών αρτηριών ενώ η τελευταία είναι η ελεύθερη λεωφόρος που διοχετεύει την κίνηση προς το κέντρο και προς την εθνική οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης.

Στα θετικά περιλαμβάνεται η ικανοποιητική κάλυψη των αναγκών μετακίνησης των κατοίκων με την αστική συγκοινωνία (γραμμή Νο1, Φιλιππούπολη-Λιβαδάκι). Υπάρχουν δρομολόγια ανά 15-20 λεπτά.

Από τη σύγκριση της περιοχής εγκατάστασης των τσιγγάνων με τις περιβάλλουσες αυτή περιοχές, προκύπτει ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές, που δεν δικαιολογούνται για συνορεύουσες γειτονιές. Τέτοια σημαντική διαφοροποίηση θα μπορούσε να υπάρχει εντός του αστικού ιστού μιας πόλης στην περίπτωση συνοικιών που απέχουν 2 με 3 χιλιόμετρα η μία από την άλλη. (π.χ. τα Ταμπάκικα με την Νέα Πολιτεία). Το μέγεθος των συναντώμενων διαφορών μεταξύ της περιοχής που κατοικούν οι τσιγγάνοι και των γειτονικών περιοχών θεωρείται αδικαιολόγητο.

Η κακή ποιότητα ζωής, αναγκάζει τους τσιγγάνους να εκδηλώνουν τάσεις φυγής. Σύμφωνα με την άποψη ενός ικανού αριθμού εξ αυτών, εάν η πολιτεία εξαγοράσει τα οικόπεδά τους στην περιοχή ή τους εξασφαλίσει κάποια επιχορήγηση-δανειοδότηση, τότε ευχαρίστως θα εγκατέλειπαν την περιοχή προς αναζήτηση πιο ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης.

2.3.5. Διαχρονικά και Διατοπικά Συγκριτικά στοιχεία

Η σημερινή εικόνα των κατοικιών των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης συγκρινόμενη με την προ 15/ετίας αντίστοιχη εικόνα εμφανίζεται ποιοτικά πολύ καλύτερη. Το στεγαστικό πρόβλημα όμως παραμένει ιδιαίτερα οξυμένο. Παλιότερα πρόβλημα ήταν ο τύπος κατοικίας, σήμερα είναι πρόβλημα είναι η έλλειψη χώρου για κατοικία.

Πρόβλημα είναι οι ελλείψεις σε κοινόχρηστες λειτουργίες και χρήσεις γης. Δεν υπάρχουν πάρκα, εξωραϊστική λέσχη, κέντρο νεότητας κ.α. Τα σχετικά αιτήματα των κατοίκων παρότι πολύ παλαιά δεν βρίσκουν ανταπόκριση. Σχετικές αναφορές εμφανίζονται από το 1987 και παλαιότερα (*Θεσσαλικές Επιλογές, τχ.11, σελ. 37, Εφημερίδα Ελευθερία, 30/12/86*). Οι συνθήκες διαβίωσης χειροτερεύουν.

Η εικόνα στους οικισμούς των άλλων πόλεων

Ανάλογη με την επικρατούσα κατάσταση στον οικισμό της Νέας Σμύρνης φαίνεται πως είναι και η κατάσταση στον οικισμό των τσιγγάνων στα **Φάρσαλα**, όπου πολλοί εξ' αυτών κατοικούν σε ιδιόκτητα σπίτια αλλά υπάρχουν και αρκετοί σκηνίτες. Ο οικισμός βρίσκεται στις παρυφές της πόλης (*Λεπενιώτης, 1998, σελ. 50*), έχει αρκετές ελλείψεις σε υποδομές και αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα χώρου (μεγάλη πληθυσμιακή πυκνότητα ανά οίκημα). Ειδικότερη αναφορά για τους τσιγγάνους των Φαρσάλων γίνεται στο τεύχος III. Για την αντιμετώπιση των

προβλημάτων τους, οι τσιγγάνοι έχουν υποβάλλει αλληπάλληλα αιτήματα για τη χορήγηση καλλιεργήσιμης γης και εργατικών κατοικιών.

Στη **Γιάννουλη** υπήρχε, πριν από λίγο καιρό, οργανωμένη, παρουσία τσιγγάνων. Η κατάσταση τους όσον αφορά τις υποδομές ήταν καλλίτερη απ' αυτή της Νέας Σμύρνης. Οι κατοικίες τους ήταν καλαίσθητες και βρίσκονταν σε πολύ καλό σημείο της πόλης. Οι συγκρούσεις όμως με τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες κατέληξαν στην πώληση των κατοικιών των τσιγγάνων και στη δημιουργία προστριβών μεταξύ τους. (βλ. *Εφημερίδα Ελευθερία* 27, 29, 30/5/98, μέχρι και σήμερα).

Τέλος, στον **Τύρναβο** υπάρχει ο καταυλισμός των τσιγγάνων στα βόρεια όρια της πόλης με παράγκες, ιδιοκατασκευές και ελάχιστες συμβατικές κατοικίες. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει είναι μεγάλα, όπως φαίνεται και στο αντίστοιχο τεύχος με βασικά την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και επαρκούς πόσιμου νερού.

2.3.6. Αιτήματα - απαιτήσεις - βασικά προβλήματα

Από την επίσκεψη της ομάδας έρευνας στην περιοχή προέκυψε σωρεία από αιτήματα τα βασικότερα από τα οποία αναφέρονται στη συνέχεια:

- Βελτιστοποίηση των υποδομών και των κοινωφελών δικτύων. Δημιουργία πεζοδρομίων, καλυτέρευση του οδικού δικτύου και ολοκλήρωση της αποχέτευσης κ.α.
- Περιορισμός της αυθαίρετης δόμησης και βελτίωση των εγκαταλελειμμένων κτιριακών κελυφών. Η στενότητα χώρου και η υψηλή πυκνότητα πληθυσμού, απαιτεί σοβαρές παρεμβάσεις για την αποσυμφόρσή της συνοικίας. Από το 1987, στο περιοδικό Θεσσαλικές Επιλογές, έχει καταγραφεί η θέληση των Ρουντάρηδων να αποχωρήσουν από τον οικισμό προκειμένου να εγκατασταθούν σε πιο αραιοκατοικημένες περιοχές υπό την προϋπόθεση ότι θα υποβοηθηθούν-ενισχυθούν μέσω απαλλοτριώσεων, δανειοδοτήσεων ή και επιχορηγήσεων (*Θεσσαλικές Επιλογές*, τχ.11, σελ. 37)
- Δημιουργία πλατείας ή πάρκου στο νότιο τμήμα της περιοχής, δεξιά της οδού Αρχιμήδους
- Ανάπτυξη κοινωνικών δραστηριοτήτων-λειτουργιών, όπως είναι ένα κέντρο νεότητας η δημιουργία κέντρου νεότητας και κάποιου παιδικού σταθμού η ενίσχυση του πολιτιστικού συλλόγου «ΕΛΠΙΔΑ» κ.α.

- Ενίσχυση της παρουσίας των δημοτικών υπηρεσιών στην περιοχή με παρεμβάσεις που αφορούν αρμοδιότητά της όπως είναι της καθαριότητας (αύξηση των κάδων απορριμμάτων και συχνότερη παρουσία υδροφόρου οχήματος για καθαρισμό)
- η συντήρηση της υποδομής φωτισμού
- η αύξηση της αστυνόμευσης στην περιοχή κυρίως τις βραδινές ώρες
- κυκλοφοριακές παρεμβάσεις, όπως η σηματοδότηση της οδού Αρχιμήδους λόγω της επικίνδυνης κυκλοφορίας αυτοκινήτων

Για την σημερινή εικόνα της περιοχής με την άναρχη δόμηση και τα πολλά αυθαίρετα, η ευθύνη είναι συλλογική. Οι μεν τσιγγάνοι έκτιζαν με άναρχο ρυθμό προκειμένου να μην διασπασθεί η οικογένεια και από την άλλη οι θεσμικοί φορείς δεν προέβλεψαν, δε κατεύθυναν τη δόμηση στην περιοχή και δεν εφάρμοσαν τους νόμους. Η παράνομη δόμηση με τη σειρά της έκανε εντονότερα τα προβλήματα παροχής των βασικών κοινωφελών υπηρεσιών αφού δεν επέτρεπε την παροχή νερού και ρεύματος σε οικίες που δεν διέθεταν βεβαιώσεις νομιμότητας. Από το 1998 μέχρι σήμερα έχουν γίνει προσπάθειες κυρίως από το δήμο, για καλλωπισμό της περιοχής και αντιμετώπιση των βασικών της προβλημάτων. Αυτό προέκυψε κυρίως μέσω του ΥΠΕΧΩΔΕ (αγωγοί αποχέτευσης, χώρος άθλησης και παιδική χαρά).

2.3.7. Προγραμματισμένα και πρόσφατα εκτελεσθέντα έργα για την περιοχή

Σημαντικό έργο στην περιοχή μελέτης, στα «ΝΤΑΜΑΡΙΑ», είναι το αποχετευτικό δίκτυο. Το έργο κατασκευάζει η ΔΕΥΑΛ και κατά την περίοδο της έρευνας (Νοέμβριος 2002-Δεκέμβριος 2002) βρίσκονταν σε εξέλιξη. Το έργο αφορά αγωγούς ακαθάρτων (οι αγωγοί ομβρίων υπάρχουν) και ειδικότερα την τοποθέτηση κεντρικών αγωγών στις οδούς Γοργία, Δημοσθένους και Αρχιμήδους. Με το ίδιο έργο προβλέπεται και η κατασκευή των οδοστρωμάτων.

Τον Σεπτέμβριο του 2002 η Διεύθυνση Τεχνικών Έργων του δήμου δημιούργησε παιδική χαρά σε οικόπεδο 400 τμ, δίπλα από το 2^ο ΙΕΚ Λάρισας. Το έργο κόστισε 15.000 Ευρώ και χρηματοδοτήθηκε από το ταμείο του δήμου.

Η ίδια διεύθυνση έχει δρομολογήσει την ανακατασκευή και αναμόρφωση του 11^{ου} δημοτικού σχολείου με προϋπολογισμό 112.000 Ευρώ. Στην υπό διαμόρφωση αυλή του σχολείου περιλαμβάνονται γήπεδα, παιδική χαρά, πλακοστρώσεις και

στέγαστρα. Το έργο δημοπρατήθηκε, εγκαταστάθηκε ο εργολάβος και προβλέπεται ολοκλήρωση μέχρι τα τέλη Αυγούστου. Η χρηματοδότηση προέρχεται από το ΥΠΕΣΔΔΑ (ειδικό πρόγραμμα για δημιουργία αυλών σχολείων). Το έργο θα εξυπηρετήσει άμεσα το πληθυσμό των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης και ιδιαίτερα τους μικρούς τσιγγάνους, που θα αποκτήσουν ακόμα μια λύση για παιχνίδι, κοντά στη γειτονιά τους.

Παράλληλα η διεύθυνση οδοποιίας μέσω του ΕΤΕΡΠΣ (πρωτόκολλο συνεργασίας με το ΥΠΕΧΩΔΕ) εξασφάλισε συνολικό ποσό 147.000 Ευρώ με σκοπό να υλοποιήσει έργα ηλεκτροφωτισμού, πεζοδρομήσεων και τσιμεντοδρομήσεων. Από το συνολικό ποσό:

- 53.000 Ευρώ διατέθηκαν το 2002 για τον ηλεκτροφωτισμό της περιοχής
- τα υπόλοιπα 94.000 Ευρώ θα υλοποιηθούν μέσα στον Ιούνιο του 2003. Αφορούν τσιμεντοστρώσεις στις οδούς Ερατούς, Γοργία, Βοιωτίας και στις παρόδους 1, 2, 3 οι οποίες είναι κάθετες στην οδό Δημοσθένους. Με το ίδιο έργο προβλέπεται και ο ηλεκτροφωτισμός των οδών.

Στους προγραμματισμούς της ΔΕΥΑΛ είναι η κατασκευή αθλοπαιδιών για τη συνοικία της Νέας Σμύρνης, σε οικόπεδο ιδιοκτησίας της επιχείρησης στο ύψος του κτιρίου της Περιφέρειας Θεσσαλίας (πίσω από το ανάχωμα). Οι εγκαταστάσεις θα εξυπηρετήσουν και τους τσιγγάνους.

Ο δήμος Λάρισας όντας μέλος του δικτύου ΡΟΜ κατέθεσε το έτος 2000 πρόταση οργάνωσης χώρου με υποδομές υποδοχής των τσιγγάνων. Ο καταυλισμός έκτασης 60 στρ. προβλέπονταν να γίνει στη θέση Γκερένια νοτιοδυτικά της συνοικίας Τούμπα. Η έκταση είναι κοντά στο κόμβο της Βιοκαρπέτ στην εθνική οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης και απέχει 2 χλμ από τις κατοικημένες περιοχές της Λάρισας. Στον καταυλισμό θα οδηγούνταν οι σκηνίτες τσιγγάνοι του νομού Λάρισας, οι οποίοι θα επέλεγαν την πόλη για πρόσκαιρη εγκατάσταση. Με την ίδια πρόταση ο δήμος ζητούσε παραχώρηση 15 λυόμενων για να εξυπηρετεί τις αρχικές ανάγκες των σκηνιτών τσιγγάνων. Η πρόταση κατετέθη στο ΥΠΕΣΔΔΑ αλλά δεν έγινε αποδεκτή προς χρηματοδότηση.

Πριν από έξι μήνες ο δήμος Λάρισας στα πλαίσια του δικτύου ΡΟΜ, εξόπλισε τα γραφεία του συλλόγου των τσιγγάνων «ΕΛΠΙΔΑ». Επίσης, διέθεσε υπάλληλο ο οποίος όντας στην περιοχή των Νταμαρίων κατέγραψε τους τσιγγάνους που πληρούν τις προϋποθέσεις της Εγκυκλίου 15 του ΥΠΕΣΔΔΑ για να μπου σε

διαδικασία χορήγησης στεγαστικού δανείου (διεύθυνση αναπτυξιακών προγραμμάτων - τμήμα αναπτυξιακών προγραμμάτων).

Αρχικά και μέχρι το Δεκέμβριο του 2002 συμπληρώθηκαν και κατατέθηκαν από το δήμο, για λογαριασμό των τσιγγάνων, 80 αιτήσεις στο ΥΠΕΣΔΔΑ που περιμένουν την έγκριση. Αργότερα κατατέθηκαν ακόμη 35 αιτήσεις στη νέα προθεσμία που έθεσε το ΥΠΕΣΔΔΑ. Ο κάθε δικαιούχος εφόσον επιλεγεί θα εισπράξει στεγαστικό δάνειο 60.000 Ευρώ, αποπληρωτέο σε είκοσι χρόνια, επιβαρυνόμενος με το τρέχον τραπεζικό επιτόκιο στο οποίο θα συμμετέχει κατά 20%. Η ανέγερση της κατοικίας θα γίνει σε οικόπεδο που θα παραχωρήσει ο δήμος ή σε ιδιοκτησία των αιτούντων. (η εγκύκλιος και η αίτηση παρουσιάζονται στο παράρτημα).

2.3.8. Αιτήματα του συνοικιακού συμβουλίου

Με έγγραφο, μηνός Δεκεμβρίου του έτους 2002, το συνοικιακό συμβούλιο Νέας Σμύρνης απευθύνεται στο δήμο και προτείνει, για την περιοχή "ΝΤΑΜΑΡΙΑ", τα παρακάτω:

α. δημιουργία κατασκήνωσης τσιγγάνων στο άλσος Σάκη Καράγιωργα (πλησίον Βιολογικού Καθαρισμού)

β. τοποθέτηση λαστιχένιων εμποδίων (σαμαράκια) κοντά στο σχολείο και τους δρόμους Αρχιμήδους, Πλάτωνος, Δημοσθένους, για να αναγκάζονται οι οδηγοί να μειώνουν ταχύτητα.

γ. διάνοιξη της οδού Δίρφης - Βοιβιήδος - Μεσοράχης - Εκάτης - Προμηθέως

δ. κατασκευή πεζοδρομίων κυρίως στους κεντρικούς δρόμους (Αρχιμήδος, Δημοσθένους και Γοργία) και εσοχών για τους κάδους απορριμμάτων

ε. να παρέμβει ο δήμος Λάρισας στη ΔΕΚΕ για να καθαριστεί η κοίτη του Πηνειού μεταξύ γέφυρας και σιδηροδρομικής γραμμής για αποφυγή πλημμύρων

στ. ονομασία δρόμου μεταξύ σιδηροδρομικών γραμμών και εθνικής κοντά στην αερογέφυρα της Νέας Σμύρνης

ζ. διαμόρφωση κοινόχρηστου χώρου στη συμβολή των οδών Βοϊβιήδος και Ειρήνης (μίνι παιδική χαρά και παγκάκια)

η. επιδιόρθωση της, κατεστραμμένης από τη διέλευση βαρέων οχημάτων, οδού Δημοσθένους.

θ. κατασκευή πάρκου στο δεσμευμένο οικόπεδο (ΟΤ 1057Γ) στη συμβολή των οδών Ειρήνης - Ζάνου - Πανόρμου)

3. Έρευνα Πεδίου

3.1. Εισαγωγή

Στο χρονικό διάστημα από 10/11/2002 έως 30/12/2002 διενεργήθηκε επιτόπια έρευνα με ερωτηματολόγιο στην περιοχή Νταμάρια της συνοικίας της Νέας Σμύρνης Λάρισας. Η έρευνα απευθύνονταν στον πληθυσμό των Τσιγγάνων (Ρομ - Ρουντάρηδες) που διαμένουν στην περιοχή. Ο απογραφικός χαρακτήρας της έρευνας, δεν επέτρεψε τη χρήση μεθοδολογίας επιλογής δείγματος. Κατεβλήθη προσπάθεια να απογραφούν όλοι οι Τσιγγάνοι. Σημαντικό πρόβλημα αντιμετωπίστηκε από το γεγονός των μετακινήσεών τους. Ο αριθμός των οικημάτων των οποίων δεν κατέστη δυνατή η καταγραφή των κατοικούντων σ' αυτά είναι πολύ μικρός.

Η έρευνα στόχευε στην απογραφή - καταγραφή του πληθυσμού των τσιγγάνων την αναγνώριση των συνθηκών διαβίωσης με σκοπό τη διάγνωση και σε επόμενο στάδιο την κατάθεση προτάσεων βελτίωσης αυτών. Η διαδικασία προέβλεπε συνέντευξη, βάσει ερωτηματολογίου, σε όποιο από τα μέλη του οικήματος, βρίσκονταν τη στιγμή της έρευνας στην κατοικία. Εκτός από τη συνέντευξη επιδιώκετο συζήτηση και για άλλα θέματα τα οποία δε περιλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο.

Στην αξιολόγηση της κάθε συνέντευξης και στην εξαγωγή τελικών συμπερασμάτων, συνυπολογίστηκαν χαρακτηριστικά σχετικά με τον τρόπο ζωής και τη συμπεριφορά των ερωτώμενων και των οικείων τους, που ήταν παρόντες κατά την συνέντευξη.

Στη διεξαγωγή της έρευνας δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα. Στην αρχή εμφανίστηκε δυσκολία από την αδυναμία των Τσιγγάνων να απαντούν στις ερωτήσεις γιατί δεν τις καταλάβαιναν γεγονός που ξεπεράστηκε στη συνέχεια όταν δημιουργήθηκαν καλύτεροι όροι επικοινωνίας ερωτώντων και ερωτωμένων.

Στην επιτυχία της έρευνας συνέβαλαν τα μέγιστα οι ίδιοι οι Τσιγγάνοι με τη φιλοξενία τους και τη διάθεση χρόνου σε βάρος ακόμη και των εργασιών τους.

3.1.1. Ερωτηματολόγιο - μέρη έρευνας

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε περιείχε κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις (βλ. παράρτημα). Διαρθρώθηκε σε επτά μέρη, σε καθένα από τα οποία, μέσω των ερωτήσεων που περιελάμβανε, κατεβλήθη προσπάθεια διάγνωσης:

α. της υφιστάμενης κατάστασης

β. των αιτιών, επιπτώσεων και διαστάσεων του κοινωνικού αποκλεισμού

γ. της πιθανής στέρησης των αγαθών - δικαιωμάτων και του τρόπου που βιώνει και δικαιολογεί αυτή τη στέρηση ο ερωτώμενος.

Η διάρθρωση του ερωτηματολογίου

Στο *πρώτο μέρος* περιλαμβάνονται τα ατομικά και οικογενειακά στοιχεία του ερωτώμενου (προσωπικά στοιχεία, καταγωγή, μητρική γλώσσα, θρήσκευμα, αριθμός μελών νοικοκυριού κ.α).

Το *δεύτερο* αναφέρεται στα είδη εγγράφων που κατέχει ο ερωτώμενος και στη γνώση των δικαιωμάτων του (επαφή με δημόσιες υπηρεσίες, δημόσια έγγραφα κ.α).

Με το *τρίτο* αναζητούνται στοιχεία για το οίκημα (οικιακός εξοπλισμός, υπάρχουσες υποδομές, προβλήματα κ.α), το οικόπεδο, το είδος εγκατάστασης, την προσπάθεια για κάλυψη της ανάγκης κατοικίας και τα προβλήματα της περιοχής.

Στο *τέταρτο* περιέχονται στοιχεία για την εκπαίδευση και στο *πέμπτο* στοιχεία για τη απασχόληση, την ασφάλιση και τα προβλήματα στον εργασιακό τομέα του ερωτώμενου αλλά και των άλλων μελών του νοικοκυριού.

Τα δύο τελευταία μέρη ασχολούνται με στοιχεία γύρω από την υγεία, τη βοήθεια από το κράτος, τον τρόπο ζωής και τη ψυχαγωγία των τσιγγάνων.

Η διάρθρωση του ερωτηματολογίου στηρίχθηκε στη μελέτη και την εμπειρία άλλων ερευνών οι οποίες έγιναν σε αντίστοιχες κοινωνικές ομάδες που ζουν στον ελληνικό χώρο.

Συνολικά ελήφθησαν 175 συνεντεύξεις, αριθμός που εξυπηρετεί τις απογραφικές ανάγκες της έρευνας της περιοχής και αντιπροσωπεύει σε μεγάλο βαθμό την πραγματικότητα.

Πρέπει να αναφερθεί ότι η διάγνωση του κοινωνικής κατάστασης των Τσιγγάνων στην συγκεκριμένη περιοχή προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων στο σύνολο ερωτήσεων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης είναι ενδεικτικά. Αποκτούν όμως βαρύτητα μέσα από τη σύγκριση τους με τη βιβλιογραφία και με άλλες ανάλογες έρευνες που διενεργήθηκαν στον ελληνικό

χώρο. Η ύπαρξη έρευνας αντίστοιχου περιεχομένου η οποία διεξήχθη πριν από 5 χρόνια, δίδει τη δυνατότητα για ισχυροποίηση των αποτελεσμάτων της παρούσας και για διάγνωση των πιθανών αλλαγών που επήλθαν με τη πάροδο της πενταετίας. Επισημαίνεται πως κάθε επιτόπια έρευνα δεν είναι πανάκεια, γιατί απλά απομονώνει και αποδίδει τις τάσεις οι οποίες υφίστανται τη στιγμή που αυτή διενεργείται.

3.1.2. Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων

Με το πέρας της έρευνας πεδίου έγινε κωδικοποίηση των απαντήσεων των ανοικτών ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και διόρθωση των λαθών. Ακολούθησε η εισαγωγή σε βάση δεδομένων των απαντήσεων κατά ερώτηση. Μετά την ολοκλήρωση της εισαγωγής στοιχείων, ακολούθησε στατιστική ανάλυση η οποία περιλάμβανε:

α. τις κατανομές των μεταβλητών (Frequencies), των οποίων τα στοιχεία προήλθαν από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου

β. τις κατανομές κάποιων από τις μεταβλητές σε συνδυασμό με τις απαντήσεις σε κάποιες άλλες, για τη μεταξύ τους σχέση (cross tabulations).

γ. την παραγωγή στατιστικών χαρακτηριστικών για τις αριθμητικές κυρίως μεταβλητές.

δ. την παραγοντική ανάλυση με σκοπό την κατηγοριοποίηση του δείγματος *κατά οικονομικό επίπεδο* (συνυπολογισμός των ερωτήσεων που δίνουν σχετικά στοιχεία όπως : εισόδημα, τ.μ. κατοικίας, τρόπος ψυχαγωγίας κ.α.) αλλά και την δημιουργία ιδεοτύπων σε σχέση με τις στάσεις, *κατά ηλικία, οικονομικό επίπεδο και επάγγελμα, καταγωγή.*

3.1.3. Ερευνητική ομάδα

Στη συγκεκριμένη έρευνα συμμετείχαν οι φοιτητές/τριες του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων), Δάσσιου Αγγέλα, Δεσκάτα Αγάπη, Καρβούνη Φανή, Πάνου Στέλλα, Πιτσιλκας Χρήστος και Ηλίας Παπαναγιώτου υπό την επίβλεψη του καθηγητή του τμήματος κ. Δημήτρη Σουμπενιώτη και του Σωμαρά Χρήστου

Η έρευνα παρουσιάζει τεκμηριωμένα τη σημερινή κατάσταση των τσιγγάνων της περιοχής της Νέας Σμύρνης Λάρισας δίνοντας τη δυνατότητα για σύγκριση με

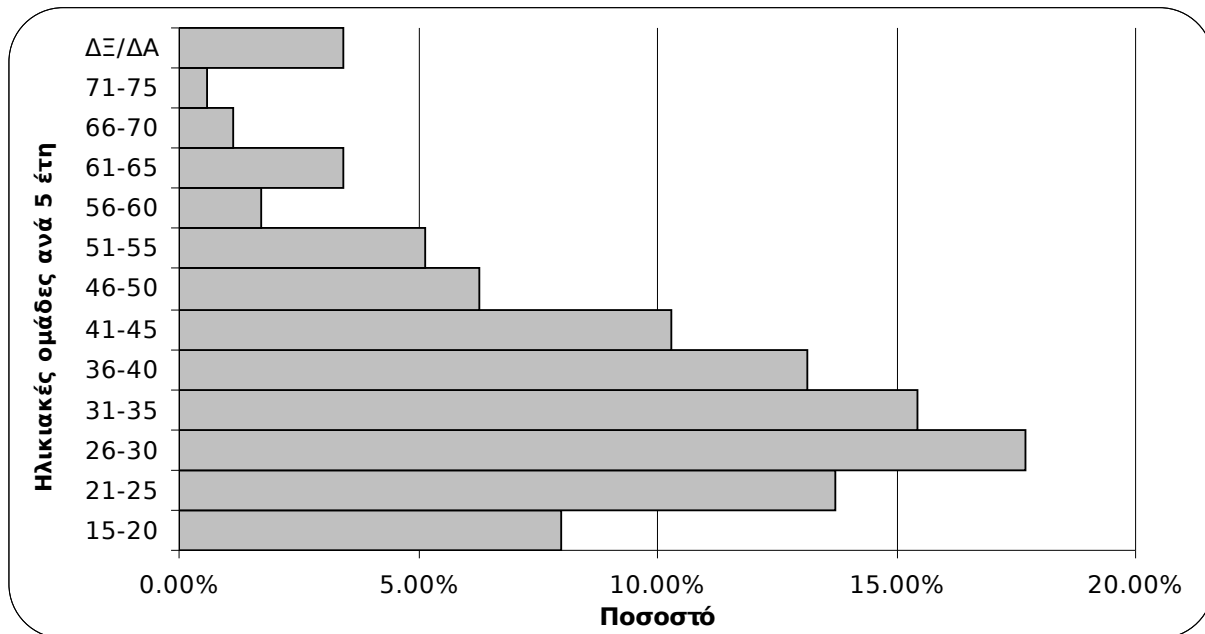
άλλες έρευνες που έγιναν κατά το παρελθόν. Επιπλέον, δίνει έμφαση σε τάσεις που μπορεί να υπήρχαν και ακόμη διατηρούνται.

3.2. Ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου

3.2.1. Δημογραφικά στοιχεία - Ταυτότητα δείγματος

Όπως προαναφέρθηκε ελήφθησαν 175 συνεντεύξεις. Οι ερωτώμενοι ήταν μοιρασμένοι εξίσου στα δύο φύλα. Οι 51 στους εκατό ήταν γυναίκες και οι υπόλοιποι άνδρες. Η μέση ηλικία του δείγματος άγγιζε τα 35 έτη. Το 14% εξ' αυτών είχε ηλικία μεταξύ των 21-25 ετών ενώ αντίστοιχο ήταν το ποσοστό στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες μέχρι τα 40 χρόνια. Οι μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες είχαν μικρότερη και φθίνουσα, όσο μεγάλωνε η ηλικία, συμμετοχή στο δείγμα των ερωτώμενων. (βλ. παράρτημα ερ.4, ερ.5)

Διάγραμμα 3.1.: Ηλικιακή κατανομή του δείγματος κατά 5ετείς ομάδες

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στοιχεία από την ανάλυση των αποτελεσμάτων:

Το 86% κατέχει αστυνομικό δελτίο ταυτότητας το οποίο και έδειξε, ενώ τα ποσοστά είναι ίδια για τους άνδρες και τις γυναίκες (87 και 85% αντίστοιχα).

Οι 59 στους 100 έχουν Αριθμό φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ). Η αναλογία για μεν τους άνδρες είναι επτά στους δέκα, για δε τις γυναίκες πέντε στις δέκα. Οι

περισσότεροι από τους κατόχους ΑΦΜ υπάγονται στη Β΄ ΔΟΥ Λάρισας. (βλ. παράρτημα ερ.6, ερ.7)

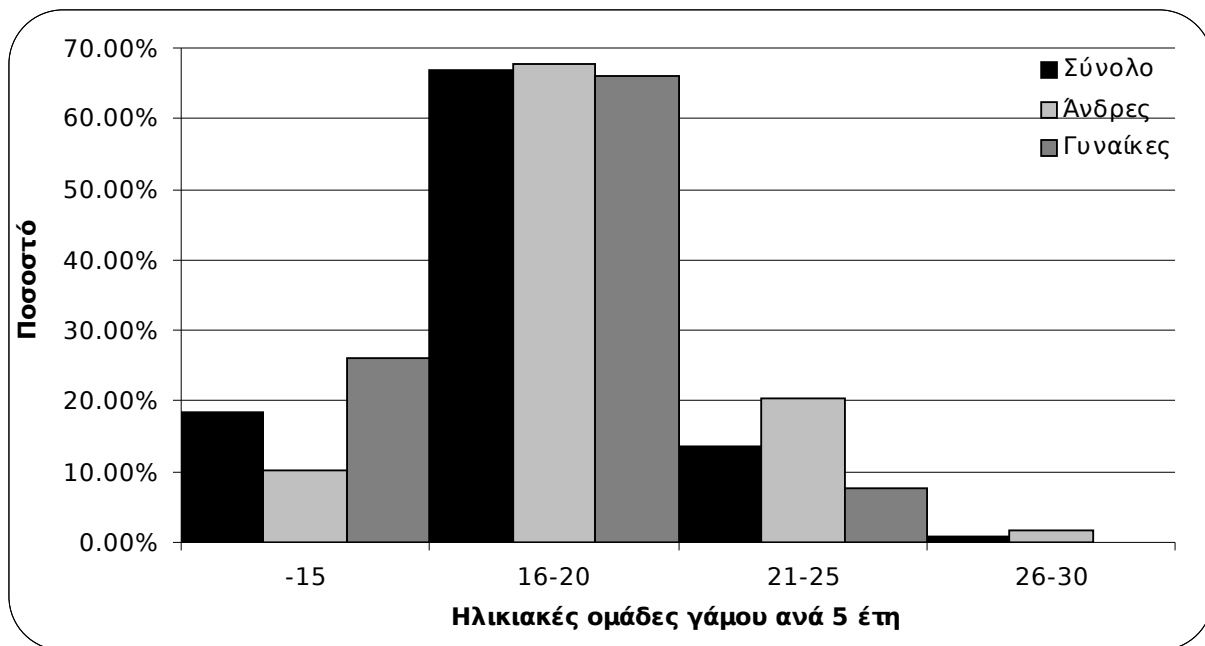
Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση του δείγματος, η οποία περιγράφει και τη συνολική εικόνα του πληθυσμού των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης, αναφέρεται ότι:

- το 65% είναι παντρεμένοι.
- το 19% συζεί,
- ο ένας στους δέκα είναι ανύπανδρος και
- οι διαζευγμένοι μαζί με τους χήρους/ες υπολείπονται του 7%.

Ειδικότερα οι γυναίκες που είναι χήρες ή συζούν (8 και 20% αντίστοιχα) είναι περισσότερες από τους άνδρες, ενώ ανύπανδροι παραμένουν κυρίως οι άνδρες όσο αυξάνει η ηλικία τους (13%).

- Μέση ηλικία γάμου είναι τα 18 έτη.
- Για τις γυναίκες κυμαίνεται από τα 13 έως τα 24 έτη (η μέση είναι 17 έτη)
- Για τους άνδρες από 15 έως 28 έτη (η μέση ηλικία είναι στα 19 έτη)
(βλ. παράρτημα ερ.8, ερ.8α, ερ.8β)

Διάγραμμα 3.2.: Κατανομή δείγματος κατά 5ετείς ομάδες ηλικίας γάμου (κατά φύλο).

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το 27% των γυναικών παντρεύεται σε ηλικία κάτω των 15 ετών και μόλις το 8% σε ηλικία πάνω των 21 ετών. Αντίστροφη είναι η κατάσταση για τους άνδρες όπου το 10% παντρεύεται σε ηλικία κάτω των 15 και το 22% σε ηλικία πάνω των 21.

Συνολικά φαίνεται ότι οι επτά περίπου στους δέκα παντρεύονται μεταξύ των 16 και 20 ετών.

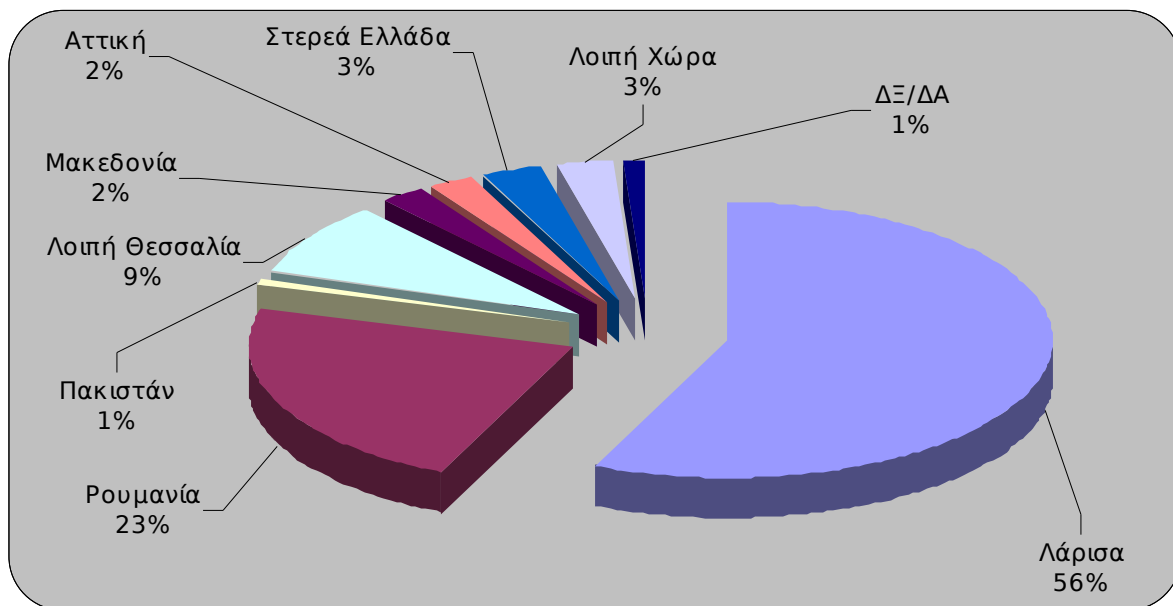
Από τους ερωτώμενους που δήλωσαν παντρεμένος/η, χωρισμένος/η και χήρος/α το 92% επέλεξε το θρησκευτικό γάμο σε εκκλησία, ενώ το 6% τον πολιτικό.

Όσον αφορά στην καταγωγή:

- το 23% δήλωσε ως τόπο προέλευσης και καταγωγής τη Ρουμανία,
- το 57% τη Λάρισα,
- το 9% περιοχή της Θεσσαλίας, και
- ένας το Πακιστάν.
- 10% διάφορες άλλες περιοχές της Ελλάδας (10%).

(βλ. παράρτημα ερ.9)

Διάγραμμα 3.3.: Καταγωγή του δείγματος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά τις γεννήσεις φαίνεται ότι, εκτός των ανύπανδρων, ο κάθε ερωτώμενος έφερε στη ζωή, κατά μέσο όρο, 3,7 παιδιά.

Ειδικότερα:

- το 26% έχει γεννήσει τρία παιδιά,
- το 25% τέσσερα και
- το 30% πάνω από 5 παιδιά.

Μικρό ποσοστό, τέσσερις στους εκατό, που αφορά κυρίως νέα ζευγάρια δεν έχουν τεκνοποιήσει ενώ μέχρι δύο παιδιά έχει το 15%. Πολύτεκνοι είναι το 55% ενώ ενισχυτικού επιδόματος από την πρόνοια δικαιούνται περίπου οι 8 στους δέκα (τόσοι έχουν πάνω από τρία τέκνα). (βλ. παράρτημα ερ.10)

Στο σύνολό τους οι τσιγγάνοι δηλώνουν Χριστιανοί Ορθόδοξοι ενώ σημαντικό ποσοστό αυτών δηλώνουν ως μητρική γλώσσα τους τα ελληνικά. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται και κάποιοι ερωτώμενοι οι οποίοι παντρεύτηκαν με Τσιγγάνους ενώ οι ίδιοι δεν είναι. Η συντριπτική πλειοψηφία των Τσιγγάνων παρότι δηλώνει καταγωγή διάφορες περιοχές της Ελλάδας έχει μητρική γλώσσα τα Ρουμάνικα. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το 6% των τσιγγάνων (10 οικήματα-νοικοκυριά) δηλώνουν ως μητρική τους γλώσσα τη Ρομανί. Όπως έχει προαναφερθεί αυτοί δεν προέρχονται και δεν ανήκουν στους Ρουντάρηδες οι οποίοι κατά πλειοψηφία κατοικούν στην περιοχή «ΝΤΑΜΑΡΙΑ» της Νέας Σμύρνης Λάρισας, αλλά έχουν στενές συγγενικές σχέσεις με τους τσιγγάνους του Τυρνάβου και των Φαρσάλων. (βλ. παράρτημα ερ.14)

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι από αυτούς που δηλώνουν τα Ρουμάνικα ως μητρική τους γλώσσα το 87% επιθυμεί και βοηθά τα παιδιά του να την ομιλούν ενώ αντίθετα συμπεριφέρεται το υπόλοιπο 13%. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τους τσιγγάνους που μιλούν τη Ρομανί. Σημειώνεται ότι υπάρχουν και τρεις περιπτώσεις τσιγγάνων που γνωρίζουν ένας αγγλικά, ένας ιταλικά και ένας βουλγάρικα ενώ όλοι είναι δίγλωσσοι αφού μιλούν την ελληνική. Τέλος, από αυτούς που δηλώνουν ως μητρική την ελληνική γλώσσα το 5% ομιλεί επίσης τη Ρομανί και οι μισοί τα Ρουμάνικα. Εννέα άτομα δήλωσαν ότι δε γνωρίζουν κάποια άλλη γλώσσα πλην της ελληνικής. Από τη στιγμή όμως που ζούν και έχουν κάνει οικογένειες με Τσιγγάνους αυτή τους η στάση δικαιολογείται ως άρνηση του τρόπου ζωής των τσιγγάνων, παρά ως γεγονός μη γνώσης των Ρουμάνικων ή της Ρομανί. (βλ.παράρτημα ερ.15, ερ.16)

Πίνακας 3.1.: Στατιστικά πληθυσμού περιοχής μελέτης

Ηλικιακές ομάδες	Αριθμός ατόμων	Άτομα ανά οίκημα	Άτομα ανά οικογένεια	Ποσοστό επί του συνολικού Πληθυσμού
-5	268	1,5	0,9	18,97%
5-12	265	1,5	0,9	18,75%
13-17	167	0,95	0,5	11,82%
18-65	658	3,76	2,1	46,57%
65-	55	0,3	0,2	3,89%
Σύνολο	1413	8,1	4,6	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε κάθε οίκημα στο οποίο υπήρξε συνέντευξη κατοικούν περίπου 1,8 οικογένειες, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις οικημάτων όπου ζούνε μαζί ακόμη και έξι οικογένειες. (βλ. παράρτημα ερ.12).

Η ηλικιακή κατανομή των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης Λάρισας εμφανίζει ισομερή διάρθρωση σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες με φθίνοντα ρυθμό. Αυτό προκύπτει αν σταθμίσουμε τα δεδομένα του προηγούμενου πίνακα και ειδικότερα της ηλικιακής κατηγορίας 18-65 με το αποτέλεσμα που προκύπτει για τις ηλικίες των ερωτώμενων από τα 21 έως τα 65 έτη, στην κατανομή της ερ.4 του παραρτήματος. Υπάρχει μια κανονική κατανομή πληθυσμού η οποία φαίνεται στο διάγραμμα 3.4.

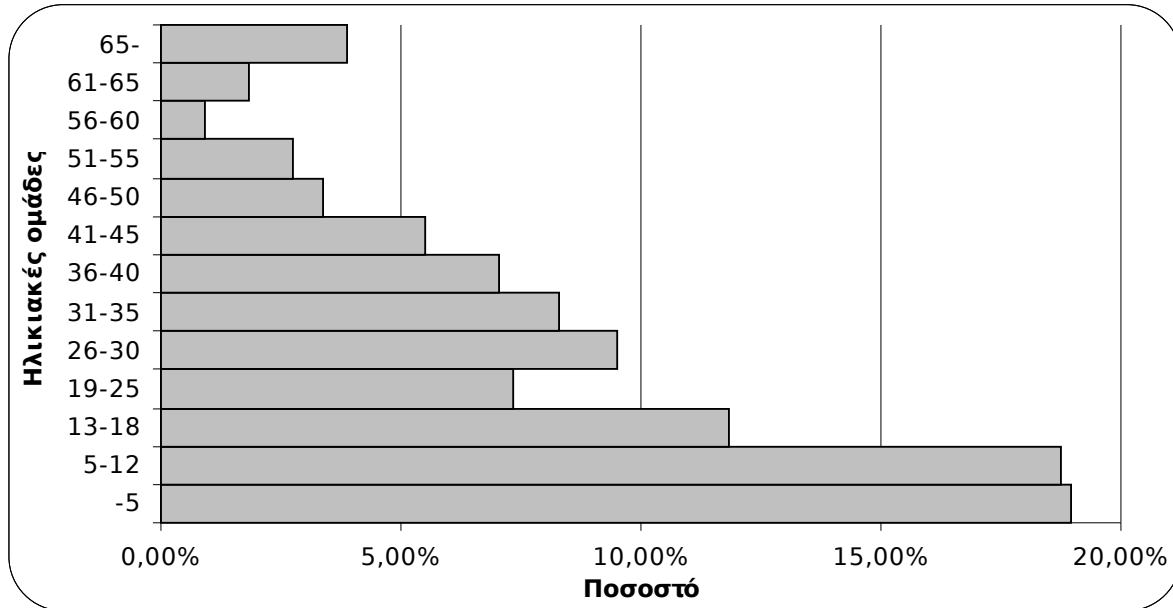
Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι σε κάθε οίκημα κατοικούν περί τα 8 άτομα από τα οποία τα τρία είναι ηλικίας κάτω των 12 ετών, τέσσερα από 18 έως 65 χρονών και ένα 13 έως 17 ετών.

Η μέση οικογένεια αποτελείται από 5 μέλη από τα οποία τα τρία έχουν ηλικία κάτω των 18 ετών.

Ο συνολικός αριθμός ατόμων που απογράφηκε κατά τη διεξαγωγή της έρευνας αγγίζει τα 1420 άτομα. Από υπολογισμούς προκύπτει ότι δεν ελήφθησαν συνεντεύξεις σε 50 έως 60 κατοικίες τσιγγάνων λόγω απουσίας τους από την περιοχή για λόγους εργασίας (ο αριθμός των οικημάτων που κατοικούν στην περιοχή φθάνει τις 220 με 230). Έτσι, ο συνολικός πληθυσμός των τσιγγάνων στην

περιοχή υπολογίζεται ότι είναι 1800 -1900 άτομα και ο συνολικός αριθμός οικογενειών περί τις 400.

Διάγραμμα 3.4.: Ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.2. Δικαιώματα

Η ανάλυση των στοιχείων που αφορά το κομμάτι της γνώσης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ερωτώμενων, εμφανίζει ότι:

Το 98% κατέχει πιστοποιητικό γέννησης. Υπάρχουν μόνο 4 περιπτώσεις που δε διαθέτουν πιστοποιητικό και από αυτές οι τρεις είναι γυναίκες.

Το 67,5% του πληθυσμού γεννήθηκε στο νομό Λάρισας (κυρίως στην πόλη της Λάρισας).

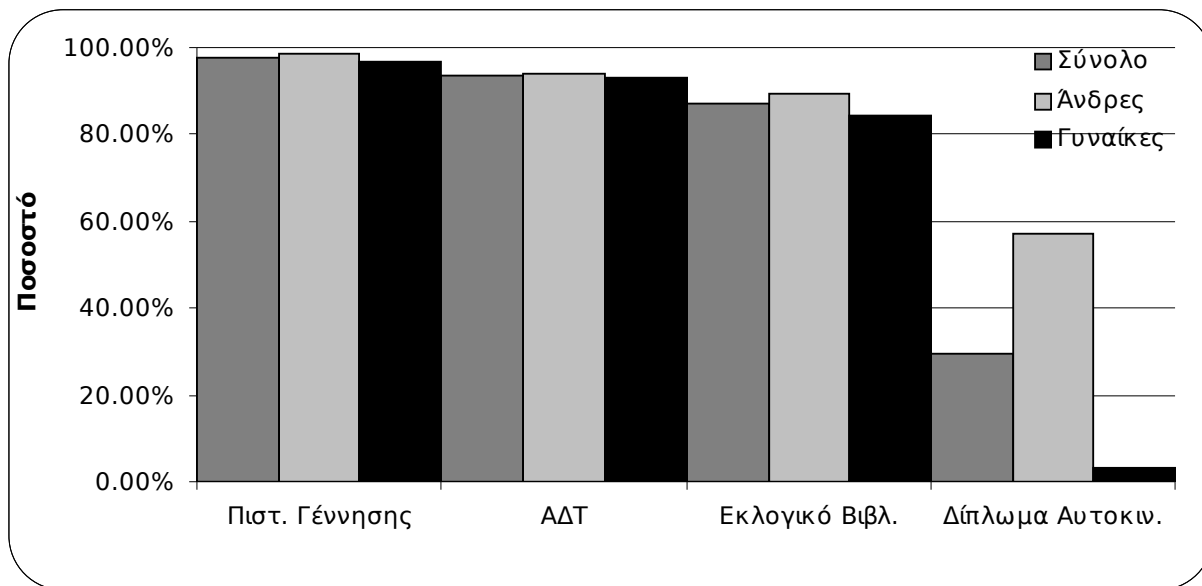
Όσον αφορά την υπηκοότητα, εκτός δύο περιπτώσεων αλλοδαπών που διαθέτουν άδεια παραμονής στη χώρα, οι υπόλοιποι είναι Έλληνες. (βλ. παράρτημα ερ.17, ερ.17.1^α).

Επίσημο έγγραφο που αποδεικνύει την ελληνική υπηκοότητα είναι η αστυνομική ταυτότητα την οποία κατέχει ποσοστό 94% (υπενθυμίζεται ότι το 86% την έδειξε κατά την ώρα της συνέντευξης). Το ποσοστό είναι το ίδιο και για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Διαβατήριο κατέχει το 9% ενώ εκλογικό βιβλιάριο έχει το 87%. Από τις εκατό γυναίκες μπορούν να ψηφίσουν οι 85 και από τους δέκα άνδρες οι εννέα.

Το 3% των γυναικών διαθέτει δίπλωμα οδήγησης ενώ το ποσοστό για τους άνδρες είναι 57%. Στο σύνολο του πληθυσμού οι τρεις στους δέκα μπορούν να οδηγούν νόμιμα αυτοκίνητο. (βλ. παράρτημα ερ. 18)

Διάγραμμα 3.5.: Κατοχή επίσημων εγγράφων (κατά φύλο)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οικογενειακή μερίδα έχει το 99%, ενώ το 95% του πληθυσμού είναι εγγεγραμμένο στο δήμο Λάρισας (βλ. παράρτημα ερ.19).

Από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που προσπαθούν να διαγνώσουν την επαφή των ερωτώμενων με τις δημόσιες υπηρεσίες, προκύπτει ότι:

Χρησιμοποιούν την τράπεζα για συναλλαγές σε ποσοστό 61% του συνολικού πληθυσμού. Ειδικότερα οι γυναίκες επισκέπτονται τις τράπεζες σε ποσοστό 52% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες είναι 71%.

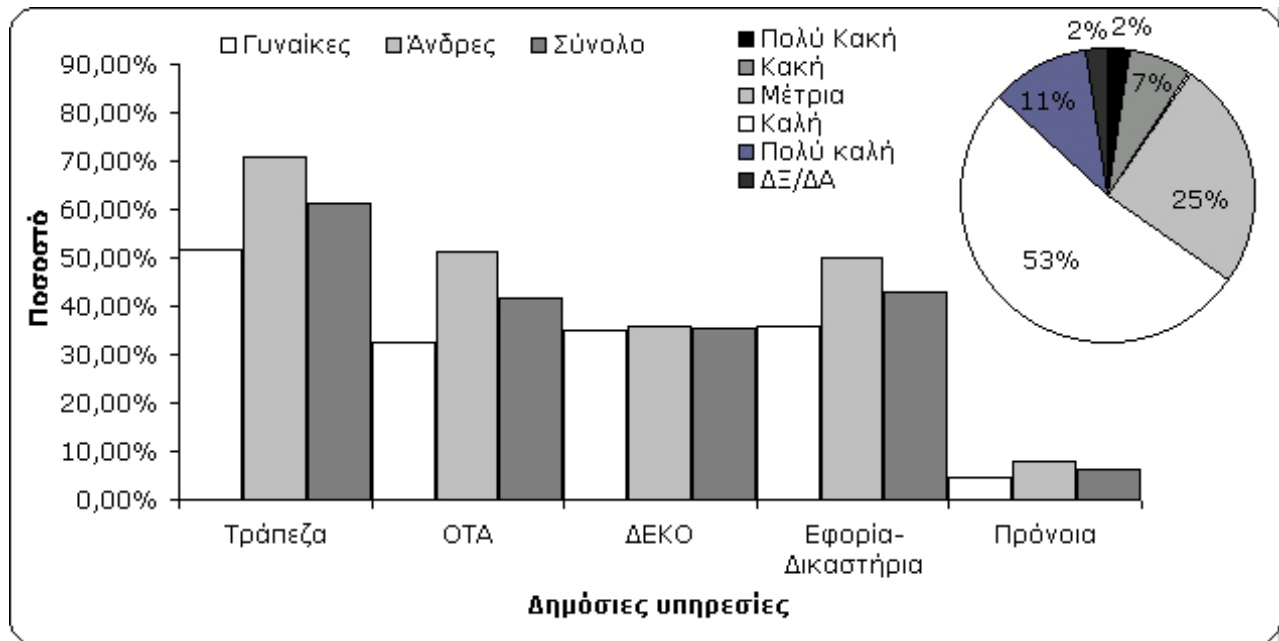
Απευθύνεται για βοήθεια ή έρχεται σε επαφή με υπηρεσίες της αυτοδιοίκησης α΄ ή β΄ βαθμού το 42% του πληθυσμού (το ποσοστό των γυναικών είναι 32% και των ανδρών 51%).

Χρησιμοποιούν τις δημόσιες υπηρεσίες όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΔΕΥΑΛ, σε ποσοστό 35% του συνολικού πληθυσμού. Το ποσοστό είναι ίδιο για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Οι μισοί άνδρες (50%) επισκέπτονται υπηρεσίες όπως η εφορία και τα δικαστήρια, ενώ το ίδιο πράττουν οι τέσσερις στις δέκα γυναίκες. Ίδια με τις γυναίκες είναι η αναλογία στο σύνολο του πληθυσμού.

Τέλος, το 6% του πληθυσμού επισκέπτεται το νοσοκομείο και τις υπηρεσίες πρόνοιας. (βλ. παράρτημα ερ.20)

Διάγραμμα 3.6.: Χρησιμοποίηση δημοσίων υπηρεσιών και αντιμετώπιση των ερωτώμενων από αυτές

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Η άποψη των ερωτώμενων σχετικά με τη αντιμετώπισή τους από τις υπηρεσίες με τις οποίες έρχονται σε επαφή είναι καλή και κάτι παραπάνω, κατά 63% ενώ οι δυσαρεστημένοι αγγίζουν το 10%. Τέλος, ο ένας στους τέσσερις χαρακτηρίζει ως μέτρια την αντιμετώπιση που βιώνει. (βλ. παράρτημα ερ.21)

3.2.3. Περιοχή κατοικίας και οικήματα

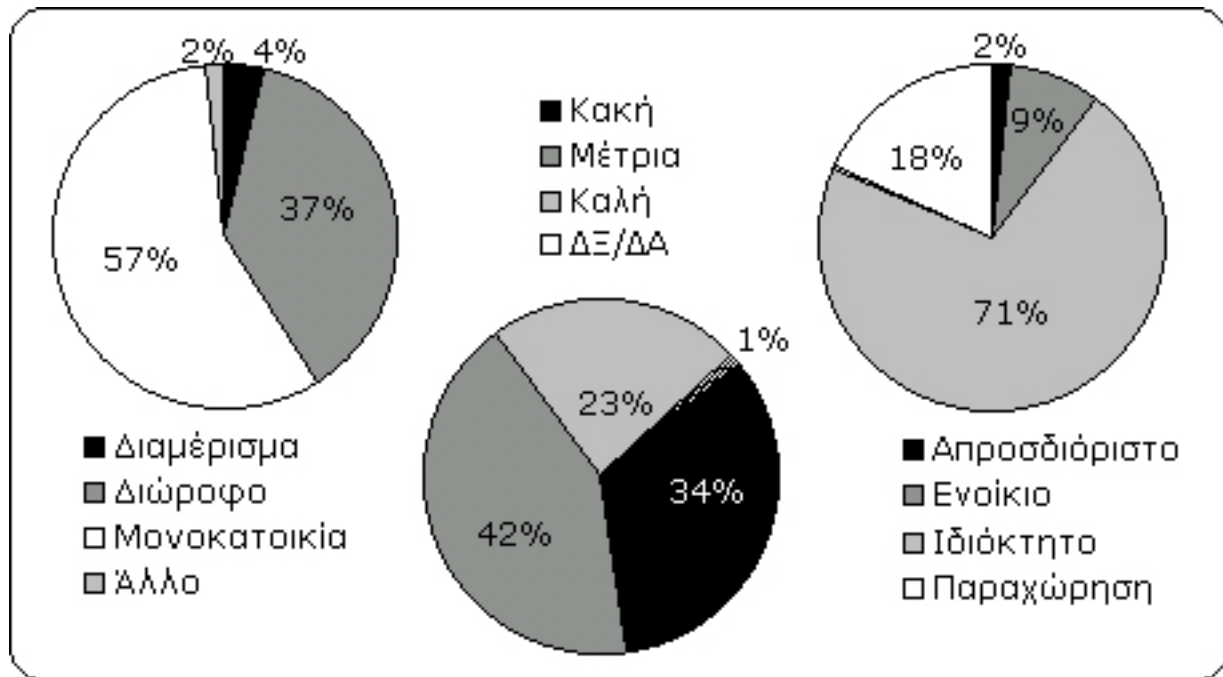
Οι ερωτώμενοι για το έτος εγκατάστασης στην περιοχή απάντησαν ότι βρέθηκαν σ' αυτή και συγκεκριμένα στο οίκημα μέσα στο οποίο ελήφθη η συνέντευξη, μετά το 1951.

Οι περισσότεροι δηλώνουν έτος εγκατάστασης στην κατοικία μετά το 1970. Τότε προφανώς κτίζονται τα πρώτα σπίτια με πλιθιά ή τσιμεντόλιθο. Το προηγούμενο χρονικό διάστημα οι περισσότεροι κατοικούσαν σε πρόχειρες κατασκευές.

Κάποιοι αγόρασαν έτοιμες κατοικίες από τους παλιότερους κατοίκους της περιοχής του Καλυβιώτες. Υπενθυμίζεται ότι η περιοχή, ως πρώην αμμορυχείο, ήταν φθηνή για αγορά οικοπέδου ή κατοικίας.

Το 36% των ερωτώμενων απάντησε ότι εγκαταστάθηκε στην κατοικία μετά το 1990. (βλ. παράρτημα ερ.22)

Διάγραμμα 3.7.: Είδος, κατάσταση κατοικίας και καθεστώς ενοικίασης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το καθεστώς ενοικίασης καθορίζεται από τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση ως εξής:

Οι επτά στους δέκα κατοικούν σε ιδιόκτητο οίκημα (δικό τους ή μέλους της οικογενείας τους).

Ο ένας από τους δέκα νοικιάζει κατοικία με μέσο ενοίκιο 125 Ευρώ το μήνα και από αυτούς οι τρεις στους τέσσερις νοικιάζουν μονοκατοικία.

Τέλος, στο 18% έχει παραχωρηθεί στέγη από μέλος της οικογένειάς τους ή φιλικό πρόσωπο που δε ζει στην κατοικία.

Το είδος των κατοικιών

Το 57% είναι μονοκατοικίες ύψους 3-4 μέτρων.

Το 37% είναι διώροφες οικοδομές και υπάρχουν 5-6 κτίρια με διαμερίσματα.

Οι τρεις στις δέκα είναι σε κακή μέχρι πολύ κακή κατάσταση.

Οι τέσσερις στις δέκα είναι σε μέτρια κατάσταση ενώ

οι υπόλοιπες σε ανεκτή μέχρι καλή κατάσταση

(βλ. παράρτημα ερ.23, ερ.23.3^α, ερ.24 και ερ.27)

Από τις απαντήσεις στην ερώτηση για το έτος ανέγερσης του οικήματος που χρησιμοποιεί ως κατοικία ο ερωτώμενος, προκύπτει ότι

η πλειονότητα των κατοικιών (55%) άρχισε να ανεγείρεται μετά το 1956 μέχρι και το 1995 (με ποσοστό ανά πενταετία πάνω από 5%).

Έντονη δραστηριότητα υπήρξε την πενταετία 1966-1970 οπότε και χτίστηκε το ένα στα δέκα σπίτια των τσιγγάνων της περιοχής. Στα ποσοστά συνυπολογίζονται και οι απαντήσεις του 33% των ερωτώμενων οι οποίοι δε γνώριζαν ποιο έτος κτίστηκε το σπίτι που κατοικούνε.

Η συγκεκριμένη ερώτηση προσπάθησε να διαγνώσει το χρονικό διάστημα που το οίκημα πήρε την μορφή που έχει σήμερα.

Αξιίζει να αναφερθεί ότι οι κατοικίες των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης μετεξελίχθηκαν στην πορεία του χρόνου από πρόχειρες κατασκευές και πήραν τη σημερινή μορφή, πάντα σε καθεστώς αυθαίρετης δόμησης. Η παραπάνω ανάλυση είναι προσεγγιστική για το πως τελικά εξελίχθηκε η κατασκευή της κάθε κατοικίας και πότε αυτή τελειοποιήθηκε.(βλ. παράρτημα ερ.25)

Τα μέσο οικόπεδο στην περιοχή καταλαμβάνει χώρο 142 τμ με περιπτώσεις οικοπέδων μικρότερων των 50 τμ αλλά και κάποιων άλλων να ξεπερνάνε τα 450 τμ.

Αντίστοιχα η μέση κατοικία καταλαμβάνει έκταση περίπου 82 τμ δηλαδή καλύπτει το 58% του μέσου οικοπέδου. Ο μέσος συντελεστής δόμησης προκύπτει ότι είναι το 0,6-0,7.

Αθροιστικά το συνολικό εμβαδόν των κατοικιών των τσιγγάνων αγγίζει τα 18.500 με 19.500 τμ, ενώ τα οικόπεδά τους καταλαμβάνουν χώρο 31950 με 33400 τμ.

Τέλος, προκύπτει ότι αν σε κάθε κατοικία-οίκημα κατοικούν κατά μέσο όρο 8 άτομα, σε καθένα από τα οποία αντιστοιχούν περίπου 10,5 τμ ανά οίκημα. Ο χώρος είναι πολύ μικρός Σύμφωνα με το ΥΠΕΧΩΔΕ για να καλυφθούν οι ανάγκες ενός

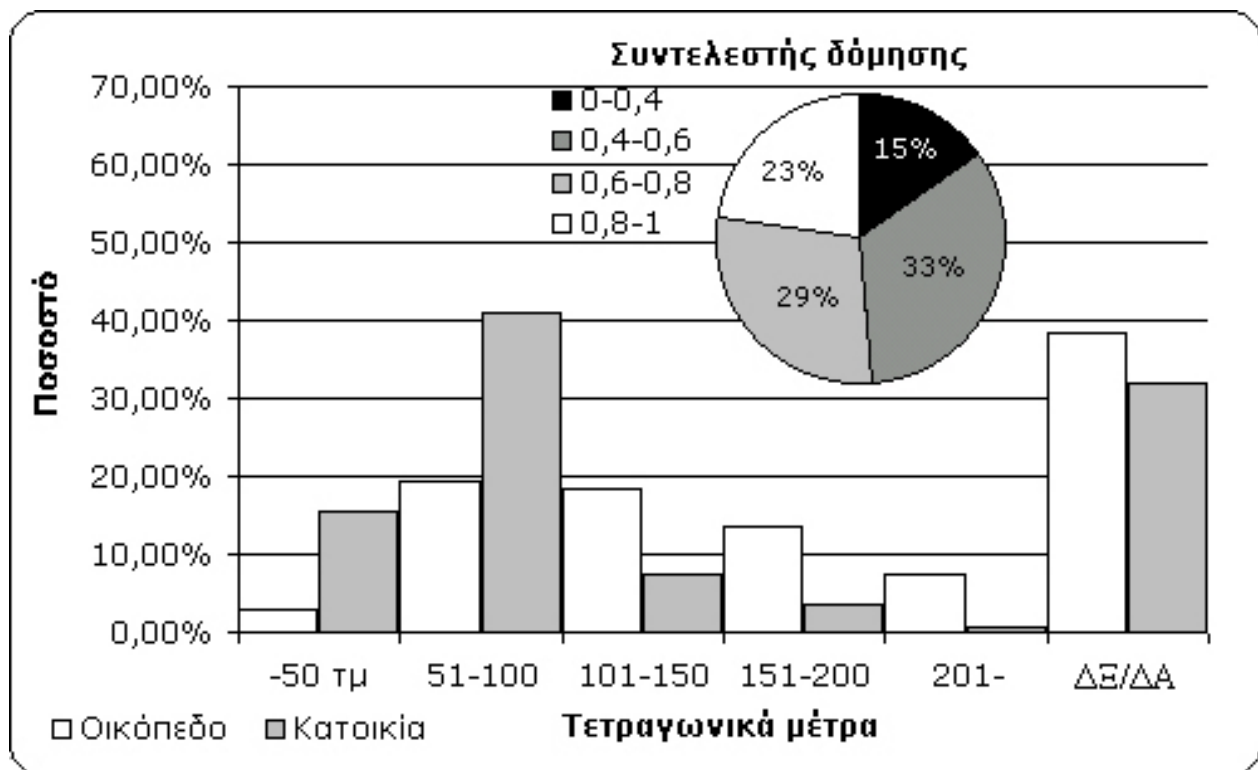
ατόμου μέσα σε μια κατοικία απαιτούνται τουλάχιστον 30 τμ κατοικίας/άτομο. (βλ. παράρτημα ερ.26)

Οι τέσσερις στις δέκα κατοικίες είναι μεταξύ 51-100 τμ. Σημαντικό ποσοστό κατοικιών, περίπου το 1/5 του συνόλου, δεν ξεπερνά τα 50 τμ.

Τα 4 στα δέκα οικόπεδα είναι από 51-150 τμ. Προς τούτο και η ύπαρξη αντιστοίχου ποσοστού κατοικιών με ΣΔ μικρότερο του 0,4. Πέραν τούτου οι κατοικίες μοιράζονται περίπου ισομερώς στα άλλα εύρη ΣΔ όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα.

Για την ύπαρξη συνολικής εικόνας συνηπολογίζονται και οι απαντήσεις εκείνων που δε απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν ή δεν ήθελαν να απαντήσουν.

Διάγραμμα 3.8.: Κατανομή κατοικιών κατά τμ και Συντελεστή Δόμησης

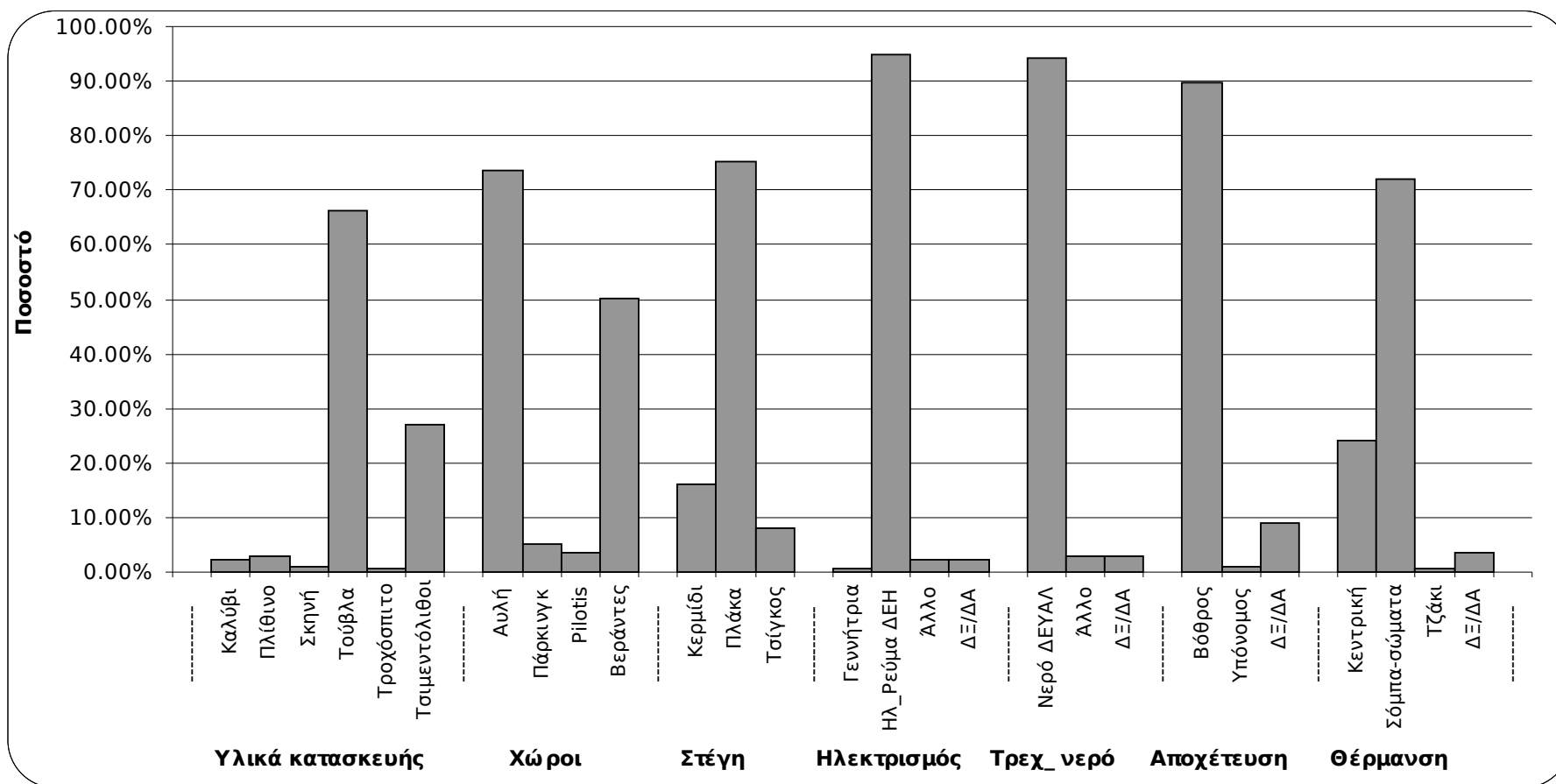

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

- Ποσοστό 66% των κατοικιών χρησιμοποιεί ως βασικά υλικά κατασκευής τα τούβλα και το μπετόν
- Οι 3 στις δέκα κατοικίες είναι χτισμένες με τσιμεντόλιθους.
- Το 75% των κατοικιών διαθέτει πλάκα και αυλή
- Το 24% διατηρεί στέγη από κεραμίδι ή τσίγκο (16% και 8% αντίστοιχα).

- Οι μισές κατοικίες έχουν βεράντες
- Το 5% έχει πιλοτή ή ιδιωτικό χώρο για πάρκινγκ.

Διάγραμμα 3.9.: Χαρακτηριστικά κατοικίας, εσωτερικές υποδομές και οικοσκευή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

- Το 76% χρησιμοποιεί ηλεκτρική κουζίνα,
- το 17% ικανοποιεί τις ανάγκες του με πετρογκάζ,
- το 2% επιλέγει άλλους τρόπους και
- το 5% δε χρησιμοποιεί κάτι συγκεκριμένο.
- Σημειώνεται ότι το 5% των νοικοκυριών δε διαθέτει δίκτυο τρεχούμενου νερού και ηλεκτρικού ρεύματος οπότε και οδηγείται σε άλλες μεθόδους όπως γεννήτριες, εξυπηρέτηση από συγγενείς κ.α.

-Τα εννέα στα δέκα νοικοκυριά διαθέτουν τηλεόραση και ψυγείο, ενώ πλένουν κατά 18% σε σκάφη και 73% σε πλυντήριο.

-Το 73% των ερωτώμενων διαθέτουν σταθερό ή κινητό τηλέφωνο.

-Χρησιμοποιούν το βόθρο ως αποχετευτική λύση έχουν εννέα στα δέκα οικήματα.

-Στον υπόνομο είναι συνδεδεμένο μόλις το 1% των οικημάτων.

-Το ¼ των κατοικιών διαθέτουν κεντρική θέρμανση ενώ οι σόμπες και τα αυτόνομα σώματα παρατηρούνται ως επιλογή στο 72% αυτών.

- Από τις εκατό κατοικίες οι ογδόντα τρεις έχουν κουζίνα ως ξεχωριστό εσωτερικό δωμάτιο. Το 5% διαθέτει εξωτερική κουζίνα και το 1/8 καθόλου.
- Τα μισά οικήματα διαθέτουν πλήρες μπάνιο ή εξωτερική υποδομή με μπάνιο.
- Έχουν εξωτερικό αποχωρητήριο ή εσωτερική τουαλέτα το 55% των κατοικιών.

Από την ανάλυση επίσης προκύπτει ως μέσο όρος 1,84 υπνοδωμάτια/ κατοικία.

Οι κατοικίες που έχουν ένα ή δύο υπνοδωμάτια αγγίζουν το 81% του συνόλου.

Υπάρχουν, όμως και περιπτώσεις που οίκημα είχε 6 υπνοδωμάτια.

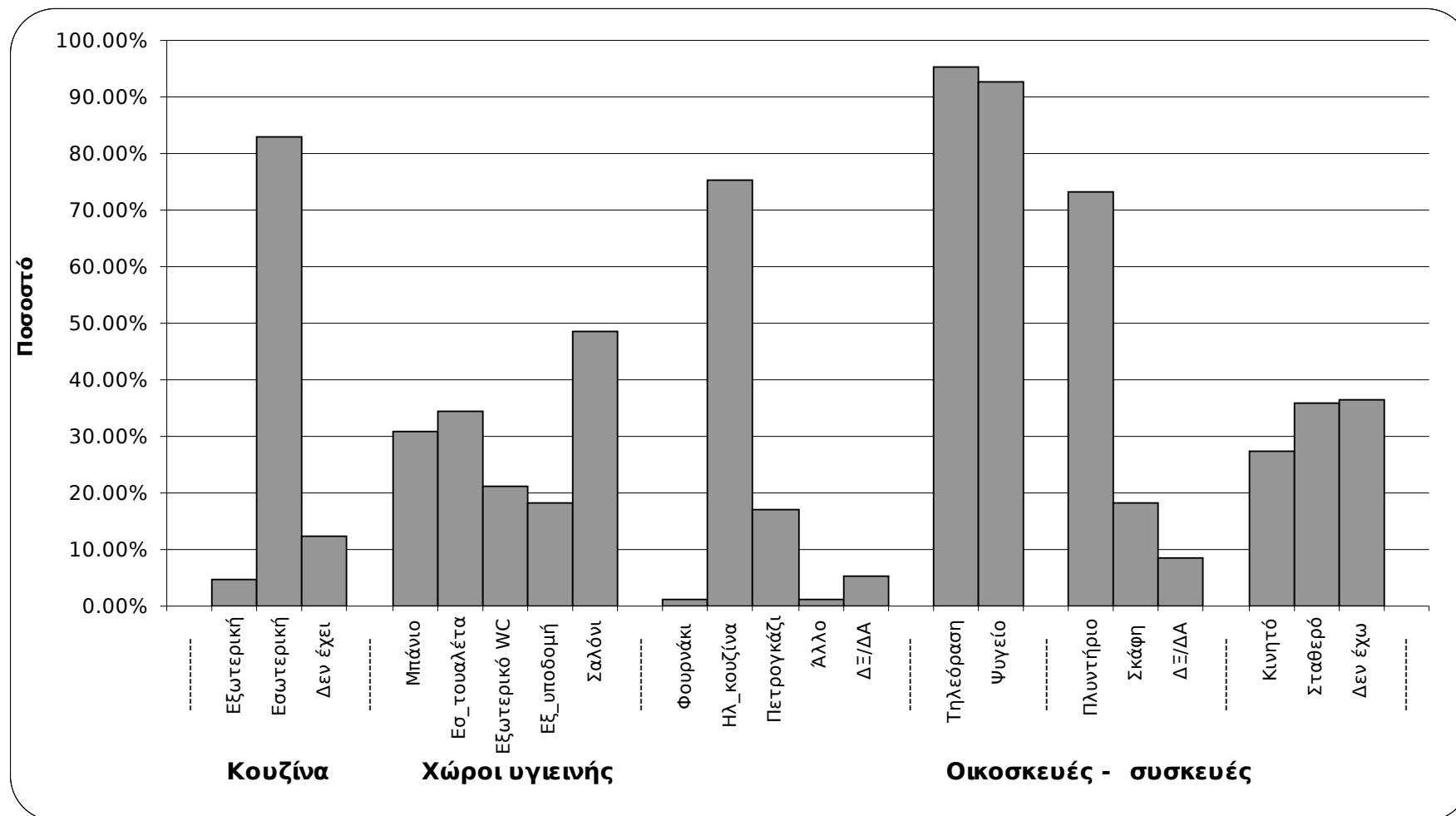
Στις μικρές κατοικίες, κάτω των 50 τμ, ένα ή δύο δωμάτια εξυπηρετούν τις ανάγκες του συνόλου των μελών των οικογενειών που τις χρησιμοποιούν.

Μέσος όρος δωματίων (σαλόνι, κουζίνα, υπνοδωμάτια)/οίκημα = 3.

Οι μισοί ερωτώμενοι υποδέχονται τα φιλικά και συγγενικά τους πρόσωπα στο σαλόνι που διαθέτει η κατοικία τους.

Στην προηγούμενη ανάλυση τα δεδομένα προήλθαν από την ερ.29 (βλ. παράρτημα) και τα διαγράμματα 3.9, 3.10.

Διάγραμμα 3.10.: Χαρακτηριστικά κατοικίας, εσωτερικές υποδομές και οικοσκευή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι ερωτώμενοι εξέφρασαν ικανοποίηση για την κατάσταση των κατοικιών τους σε ποσοστό 13%.

Οι μισοί ανέφεραν ως βασικό πρόβλημα την υγρασία που επικρατεί στην περιοχή κυρίως τις πρώτες πρωινές ώρες και κατά τις βραδινές από το φθινόπωρο ως και τους πρώτους μήνες της άνοιξης. Εξίσου σημαντικό ως πρόβλημα αναφέρθηκε η συγκατοίκηση πολλών ατόμων ανά οίκημα το οποίο και δήλωσαν οι 4 στους δέκα.

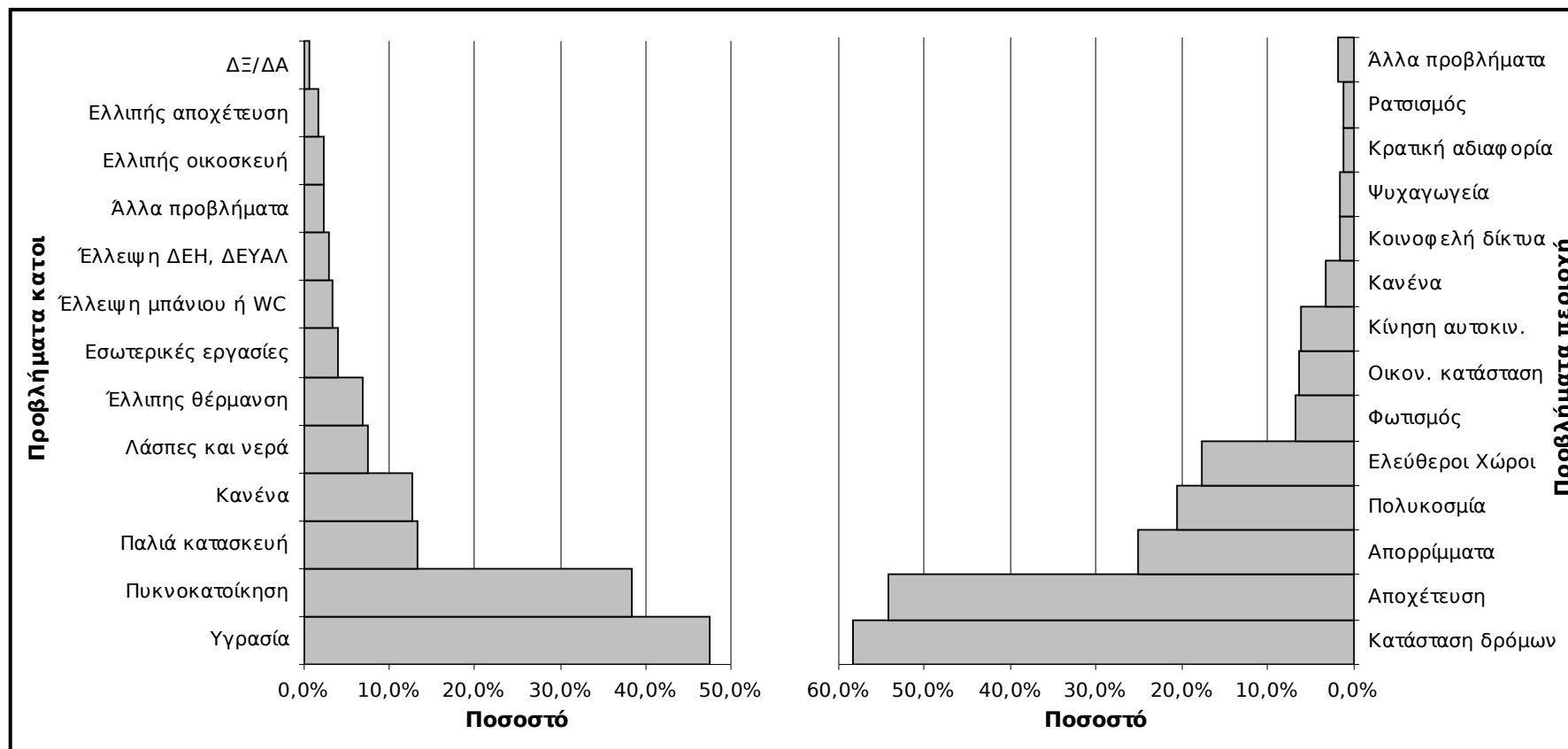
Ο ένας στους δέκα ανέφερε ως σημαντικά προβλήματα της κατοικίας την παλαιότητα, την έλλειψη θέρμανσης και τα λασπόνερα που υπάρχουν στους δρόμους και επιβαρύνουν την καθαριότητα των κατοικιών σε καθημερινή βάση κυρίως το φθινόπωρο και το χειμώνα.

Όσον αφορά στα προβλήματα της περιοχής οι μισοί και παραπάνω είναι απογοητευμένοι από την κατάσταση των δρόμων και το αποχετευτικό δίκτυο. Το ¼ των ερωτώμενων ανησυχεί για τις αυξημένες ποσότητες απορριμμάτων στην περιοχή και οι δύο στους δέκα δεν αντέχουν τη φασαρία και την πολυκοσμία. Νοιώθουν πιεσμένοι από την έλλειψη ελεύθερων χώρων. Στα παραπάνω πρέπει να προστεθούν ο ελλιπής φωτισμός, η αυξημένη κίνηση αυτοκινήτων και η κακή οικονομική κατάσταση των κατοίκων της περιοχής (6%). (βλ. παράρτημα ερ.30, ερ.36 και το διάγραμμα 3.11)

Σχετικά με τις μετακινήσεις του πληθυσμού αξίζει να αναφερθεί ότι το 7% παραμένει στην περιοχή για χρονικό διάστημα από 1 έως 3 μήνες. Το 8% επιλέγει την περιοχή ως τόπο κατοικίας για ένα εξάμηνο περίπου. Από 6 έως 9 μήνες διαμένει το 14%, ενώ οι επτά στους δέκα διαμένουν από 10 έως 12 μήνες. Μόνιμοι κάτοικοι είναι το 65%, ενώ ο μέσος χρόνος παραμονής στην περιοχή είναι οι δέκα μήνες. Γι' όσους μετακινούνται ο προσφιλέστερος τρόπος διαμονής σε περιοχές εκτός Λάρισας είναι η παράγκα την οποία κατασκευάζουν οι ίδιοι (53%). Ακολουθεί η χρησιμοποίηση ως καταφύγιο του αυτοκινήτου (1/4 των ερωτηθέντων) και η σκηνή-τσαντίρι (13%). (βλ. παράρτημα ερ.31 και ερ.32)

Μόλις το 5% έχει γραμμένο στο όνομά του κάποιο οικόπεδο και το 1% κατοικία. Τα περισσότερα από τα περιουσιακά στοιχεία των τσιγγάνων βρίσκονται στα Νταμάρια της Νέας Σμύρνης Λάρισας. (βλ. παράρτημα ερ.33, ερ.33.1^α και ερ.34)

Διάγραμμα 3.11.: Προβλήματα κατοικίας και περιοχής κατοικίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 3.2.: Προσπάθεια για την κάλυψη της ανάγκης της κατοικίας

	Ποσοστά
Δάνειο να χτίσουν τα παιδιά αλλού	5,7%
Δάνειο για κατασκευή υπάρχοντος σπιτιού	6,3%
Επίδομα ή δάνειο για σπίτι όπου βρεθεί για καλύτερη ζωή	4,6%
Αγορά κατοικίας εκτός περιοχής	13,7%
Κατασκευή κατοικίας σε οικόπεδο εκτός περιοχής	1,7%
Αγορά οικοπέδου εκτός περιοχής	9,1%
Αγορά κατοικίας στην περιοχή	28%
Κατασκευή κατοικίας σε οικόπεδο στην περιοχή	4,6%
Ενοίκιο	2,3%
Να μείνω στο υπάρχον σπίτι	6,3%
ΔΞ/ΔΑ	17,7%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ποσοστό 28% επιθυμεί να αγοράσει κατοικία στην ίδια περιοχή «Νταμάρια» της Νέας Σμύρνης. Βέβαια διαθέσιμες κατοικίες δεν υπάρχουν στην περιοχή. Το 5% θα χτίσει σε υπάρχον οικόπεδο στην περιοχή.

Το ¾ των ερωτηθέντων επιθυμεί κατασκευή κατοικίας ή αγορά οικοπέδου και κατοικίας σε περιοχή διαφορετική της Νέας Σμύρνης. Τη θέληση αυτή την συμπληρώνει η δήλωσή τους για επιπρόσθετη χρηματική βοήθεια από το κράτος ώστε να γίνει πραγματικότητα.

Το 6% θα παραμείνει στο υπάρχον σπίτι και το 2% θα συνεχίσει να ζει στο ενοίκιο.

Τέλος, το 6% επιθυμεί δάνειο για επισκευή της υπάρχουσας κατοικίας ενώ το ίδιο ποσοστό θέλει δάνειο για τα παιδιά του. Την εικόνα συμπληρώνει το 5% που επιθυμεί δάνειο για οποιαδήποτε περιοχή.

Συνολικά, τα ¾ των ερωτηθέντων επιθυμούν κρατική επιχορήγηση για την υπόθεση κατοικία. (βλ. πίνακα 3.2 και παράρτημα ερ.35)

3.2.4. Εκπαίδευση

Στη παρούσα παράγραφο παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν ειδικότερα την εκπαίδευση. Στην προσπάθεια για τη διάγνωση, αρχικά, του λειτουργικού αναλφαβητισμού προέκυψε ότι:

- Οι εννέα στους δέκα άνδρες και γυναίκες μπορούν να παρακολουθήσουν τηλεόραση.
- Οι επτά στους δέκα άνδρες έχουν τη δυνατότητα να κάνουν λογαριασμούς και να διαβάζουν εφημερίδα.

- Είναι ικανοί να συμπληρώνουν δημόσια έγγραφα οι μισοί.
- Ποσοστό 42% είναι σε θέση και βοηθούν τα παιδιά τους στα μαθήματα του σχολείου.

Στις γυναίκες τα πράγματα είναι χειρότερα από τους άνδρες. Μόλις τρεις στις δέκα κάνουν λογαριασμούς και το 15% αυτών διαβάζει εφημερίδα και συμπληρώνει δημόσια έγγραφα. Τα παιδιά μπορεί και βοηθά το ¼ των γυναικών. Η παρατηρούμενη κατάσταση στις γυναίκες επηρεάζει τα ποσοστά του συνόλου. Έτσι:

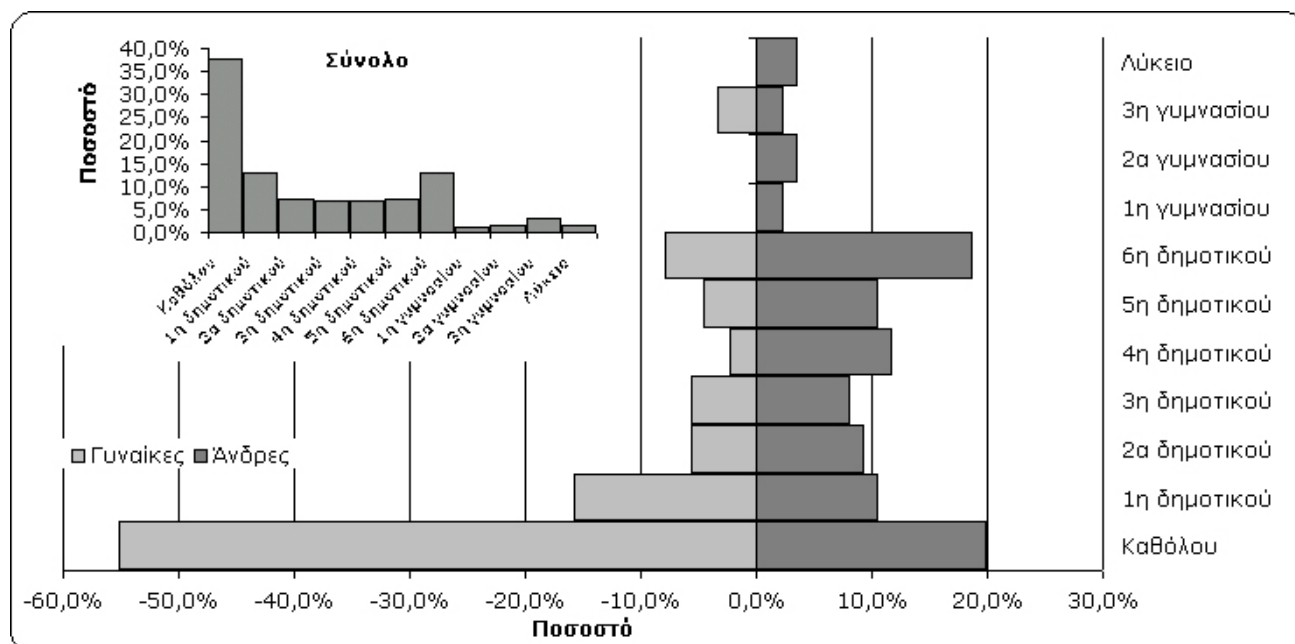
Οι μισοί κάτοικοι μπορούν να κάνουν υπολογισμούς, οι τρεις στους δέκα συμπληρώνουν δημόσια έγγραφα και βοηθάνε τα παιδιά στο σχολείο ενώ αν ερωτηθούν πέντε άτομα μόνο τα δύο θα ξέρουν να διαβάσουν κάποια είδηση στην εφημερίδα.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι λειτουργικά αναλφάβητοι¹ είναι περίπου οι έξι στους δέκα στο σύνολο του πληθυσμού (οι γυναίκες κατά 70% και οι άνδρες κατά 50%).(βλ. παράρτημα ερ.37)

Αναφερόμενοι στο μορφωτικό επίπεδο, φαίνεται ότι το 55% των γυναικών δεν έχει παρακολουθήσει καμία τάξη στο σχολείο. Το υποδιπλάσιο και λίγο παρακάτω ισχύει για τους άνδρες, ενώ συνολικά τα τέσσερα στα δέκα άτομα δε διδάχθηκαν ποτέ στη ζωή τους μαθήματα. Μέχρι και την πέμπτη δημοτικού παρακολούθησε το 41% του συνολικού πληθυσμού, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για άνδρες και γυναίκες είναι 33% και 50%. Οι μισές γυναίκες από αυτές που δεν τελείωσαν το δημοτικό σχολείο πήγαν μέχρι τη πρώτη δημοτικού, Το ίδιο συμβαίνει για το 1/5 των ανδρών. Απολυτήριο δημοτικού κατέχει το 1/6 του πληθυσμού και αυτό μεταφράζεται σε 19% στους άνδρες και 8% στις γυναίκες. Σε τάξη του γυμνασίου πήγε το 7% και το τελείωσε το 3% του συνόλου του πληθυσμού. Τέλος, υπήρξαν και τρεις περιπτώσεις ανδρών που διδάχθηκαν μαθήματα στο λύκειο. (βλ. παράρτημα ερ.38)

¹ Λειτουργικά αναλφάβητοι νοούνται εκείνοι οι οποίοι δε ξέρουν γραφή και ανάγνωση. Ενώ αναλφάβητοι είναι εκείνοι οι οποίοι δεν έχουν τελειώσει το δημοτικό σχολείο και δεν έχουν πάρει βασικές γνώσεις.

Διάγραμμα 3.12.: Κατανομή κατά τάξη σχολείου (μορφωτικό επίπεδο)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο συνολικός αναλφαβητισμός είναι κοντά στο 90%, για τις γυναίκες και 70% για τους άνδρες. Τα 8 στα δέκα άτομα είναι αναλφάβητα.

Το 96% επιθυμεί τα παιδιά του να μορφωθούν. Οι λόγοι που το λένε αυτό συμπίπτουν με αυτούς που δήλωσαν στην ερώτηση για το τι έκανε τους ίδιους να παρακολουθήσουν μαθήματα και να βελτιώσουν το επίπεδο της μόρφωσής τους. Έτσι αυτοί είναι:

- α. η εύρεση καλύτερης εργασίας
 - β. η βελτίωση της υπάρχουσας οικονομικής κατάστασης
 - γ. το διάβασμα
 - δ. η παροχή βοήθειας στα παιδιά κυρίως στα μαθήματα του σχολείου
 - ε. η συμπλήρωση εγγράφων και αιτήσεων και
 - στ. η κατάκτηση της αναγνώρισης από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο.
- (βλ. παράρτημα ερ.39, ερ.40)

Από τα 432 άτομα/τσιγγάνους που είναι σε ηλικία υποχρεωτικού σχολείου, συνεχίζουν τη φοίτηση τα 196 δηλαδή ποσοστό επί του συνόλου το 45%.

Ανησυχητικό εμφανίζεται το γεγονός, ότι μετά την πέμπτη δημοτικού ο αριθμός των παιδιών που παρακολουθεί μαθήματα φθίνει σημαντικά.

Η συμμετοχή των παιδιών που είναι σε ηλικία να παρακολουθήσουν μαθήματα στη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι για μεν τις ηλικίες 5 έως 12 (δημοτικό) 70%, για δε τις ηλικίες 13 ως 17 (γυμνάσιο - λύκειο), 5%.

Πίνακας 3.3.: Νέοι και συμμετοχή τους στο σχολείο

	5 - 12 ετών	13 - 17 ετών
Σύνολο παιδιών	265	167
Παιδιά που πάνε σχολείο	186	10
Ποσοστό αποχής από το σχολείο	29,81%	94,01%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Για τη συνολική εικόνα γύρω από το επίπεδο μόρφωσης, σημειώνεται ότι από τα παιδιά που σταμάτησαν το σχολείο σε κάποια τάξη, το 89% δεν τελείωσε το δημοτικό. Το γεγονός αποδεικνύει ότι ακόμη και σήμερα τα πράγματα δεν έχουν βελτιωθεί και οι νέοι τσιγγάνοι μπορεί να ξέρουν να διαβάζουν ή να γράφουν αλλά συνεχίζουν να μη παίρνουν τις βασικές γνώσεις του δημοτικού. Στο σχολείο πάνε τα 0,63 παιδιά από τα 1,4 που έχει η μέση οικογένεια και τα οποία είναι σε ηλικία να πάνε σχολείο. (βλ. παράρτημα ερ.41, ερ.42)

Ο βασικότερος λόγος που οδηγεί στην εγκατάλειψη του σχολείου είναι η οικονομική κατάσταση. Αυτό δήλωσαν οι μισοί περίπου ερωτώμενοι.

Το ¼ εξ' αυτών υποστήριξε ότι οι μετακινήσεις εμποδίζουν τη μόρφωσή τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι ποσοστό 6% υποστήριξε ως βασικό λόγο απομάκρυνσης από το σχολείο την εχθρικότητα και απόρριψη που βιώνουν οι τσιγγάνοι. Ποσοστό 3% ανέφερε ότι τροχοπέδη στην καλύτερη μόρφωσή τους αποτελούν ο τρόπος ζωής και η παραδόσεις των τσιγγάνων. (βλ. παράρτημα ερ.43)

3.2.5. Απασχόληση

Από τις σχετικές απαντήσεις προκύπτει ότι ποσοστό:

41% των τσιγγάνων εργάζεται,

18% δηλώνει άνεργο,

36% δηλώνει οικιακά (κυρίως γυναίκες),

3% βρίσκεται σε καθεστώς σύνταξης

1%. είναι ανήμπορο για να εργασθεί

Οι τσιγγάνοι απασχολούνται κυρίως στο λιανικό εμπόριο (οι δύο στους δέκα) και ως εργάτες γης (το 13%).

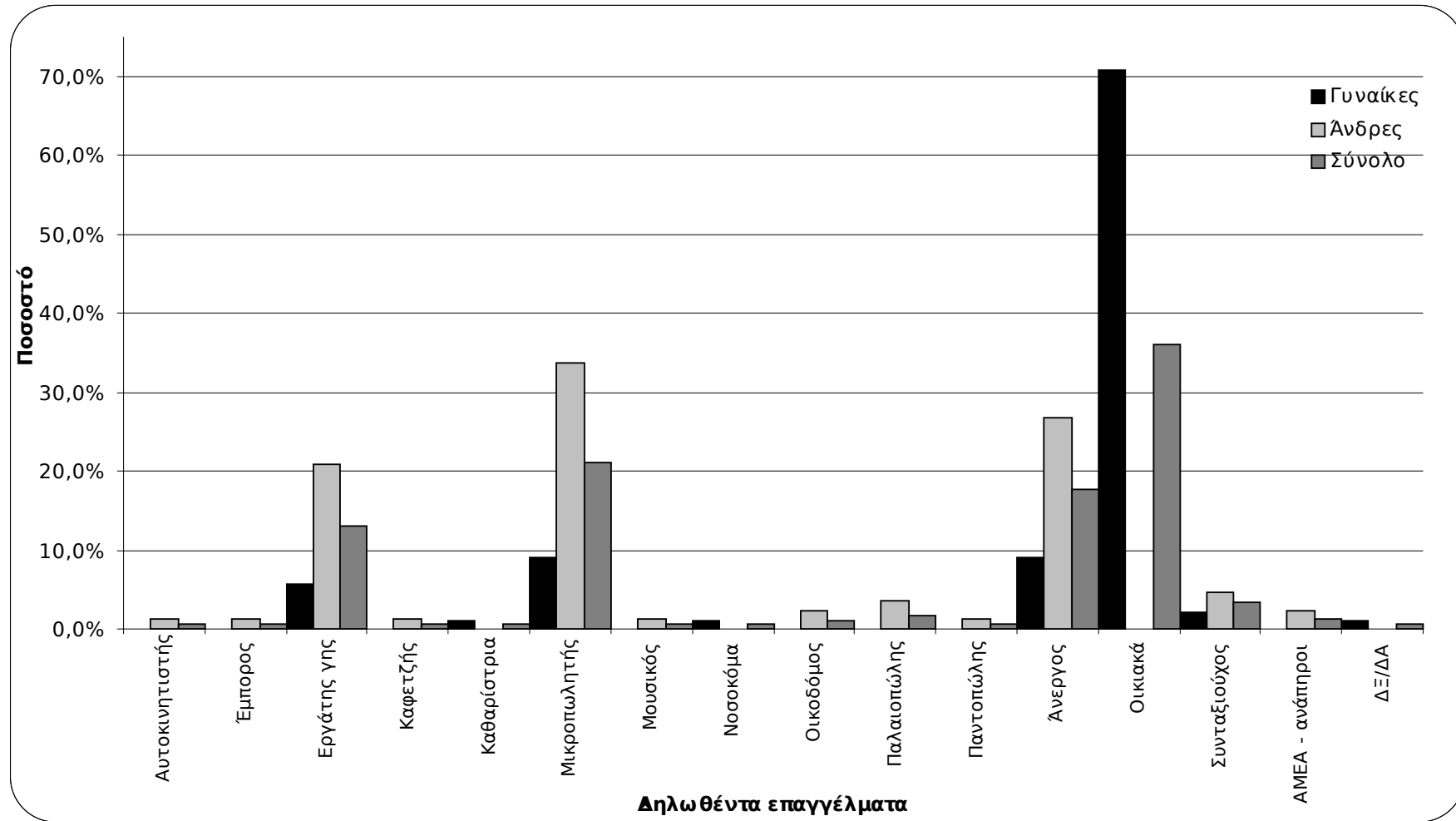
Άλλα επαγγέλματα που ασκούν είναι:

- του εμπόρου σκραπ-παλαιοπώλη
- του οικοδόμου
- του μουσικού
- του εμπόρου ψιλικών
- του καφετζή
- του επαγγελματία οδηγού
- της οικιακής βοηθού
- της αποκλειστικής νοσοκόμας κ.α.

Οι γυναίκες ασχολούνται κυρίως με το λιανικό εμπόριο ενώ οι άνδρες πέραν αυτού γνωρίζουν και απασχολούνται με αγροτικές εργασίες (21%). Από τους μικροπωλητές διαθέτουν άδεια λιανικού εμπορίου ή για λαϊκές αγορές ποσοστό 27%. Οι γυναίκες διαθέτουν άδεια σε ποσοστό μεγαλύτερο από τους άνδρες κατά 13,5 ποσοστιαίες μονάδες και 10 μονάδες παραπάνω από το συνολικό ποσοστό. Οι εργαζόμενοι είναι αυτοαπασχολούμενοι σε ποσοστό 51%. Το 36% εργάζεται κατ' αποκοπή (μεροκάματα). Οι 8 στους εκατό είναι μισθωτοί και ποσοστό 3% έχει θέση εργοδότη.

Οι επτά στους δέκα εργαζόμενους υποστηρίζουν ότι το επάγγελμά τους είναι εποχιακό ή ευκαιριακό ενώ το υπόλοιπο 31% δηλώνει μόνιμη απασχόληση. Ο μέσος αριθμός μηνών που απασχολείται ευκαιριακά ή εποχιακά το 70% των εργαζομένων είναι οι τέσσερις. Ένσημα πληρώνει το 17% των εργαζομένων, ποσοστό που έχει και προοπτικές συνταξιοδότησης. (βλ. παράρτημα ερ.44, ερ.44^α, ερ.44^β, ερ.44^γ, ερ.44^δ)

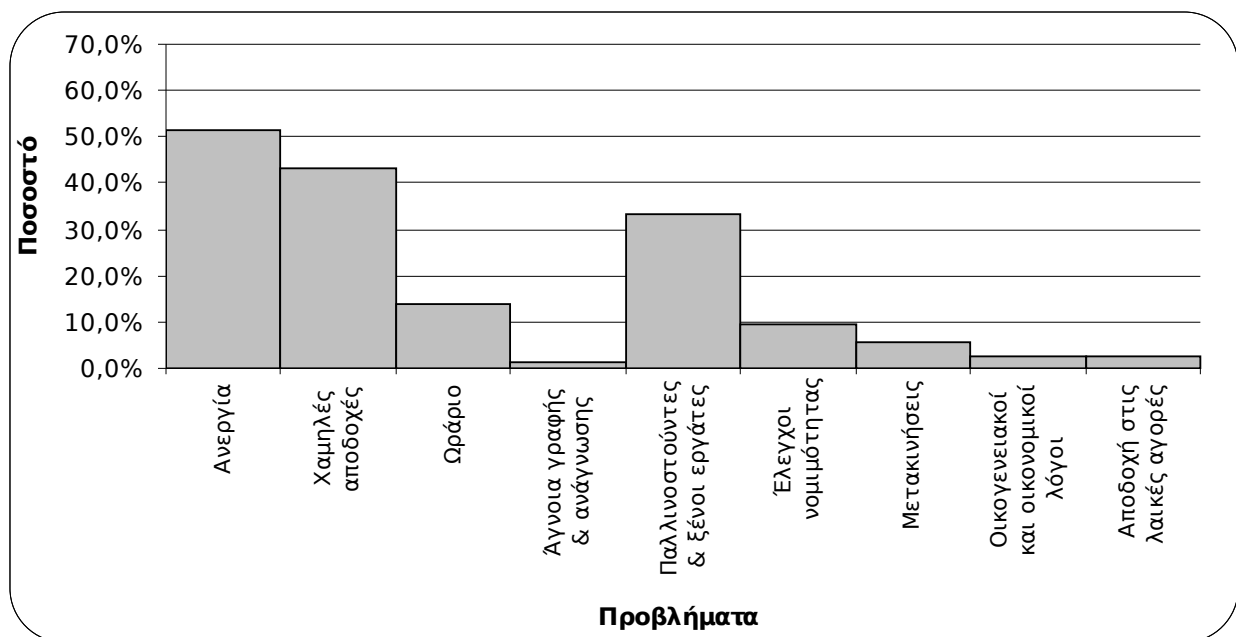
Διάγραμμα 3.13.: Τα επαγγέλματα των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης Λάρισας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι τσιγγάνοι βιώνουν πολλά βασικά προβλήματα κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Οι μισοί υποστηρίζουν ότι τα τελευταία χρόνια η ανεργία τους βασανίζει και αποτελεί πρώτης προτεραιότητας πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπισθεί. Αυτό οφείλεται βέβαια στις συγκεκριμένες ικανότητες που έχουν. Δεύτερο σε σειρά έρχεται κακή αμοιβή των υπηρεσιών που προσφέρουν, ενώ ένας στους τρεις ενοχλείται από την παρουσία ξένων εργατών και παλινοστούντων μιας και οι συγκεκριμένοι απασχολούνται στις ίδιες εργασίες με τους τσιγγάνους και είναι ανταγωνιστικοί προς αυτούς. Ένας στους δέκα διαμαρτύρεται για τους ελέγχους νομιμότητας που συχνά υφίσταται από κρατικούς θεσμούς και για το ελεύθερο ωράριο των εργασιών που υποχρεώνεται να κάνει για να αποκτήσει τα επιούσια. (βλ. παράρτημα ερ.45 και το διάγραμμα 3.14)

Διάγραμμα 3.14.: Προβλήματα κατά το επάγγελμα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η δυσκολία στην ικανοποίηση των αναγκών της οικογένειας των ερωτηθέντων αλλά και το περιστασιακό των περισσότερων επαγγελμάτων που αυτοί ασκούν, κάνει το 30% των εργαζομένων να ασκεί και δεύτερο επάγγελμα. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι επίσης μικροπωλητές ή εργάτες γης. Ο εποχιακός χαρακτήρας των συγκεκριμένων επαγγελμάτων επιτρέπει να

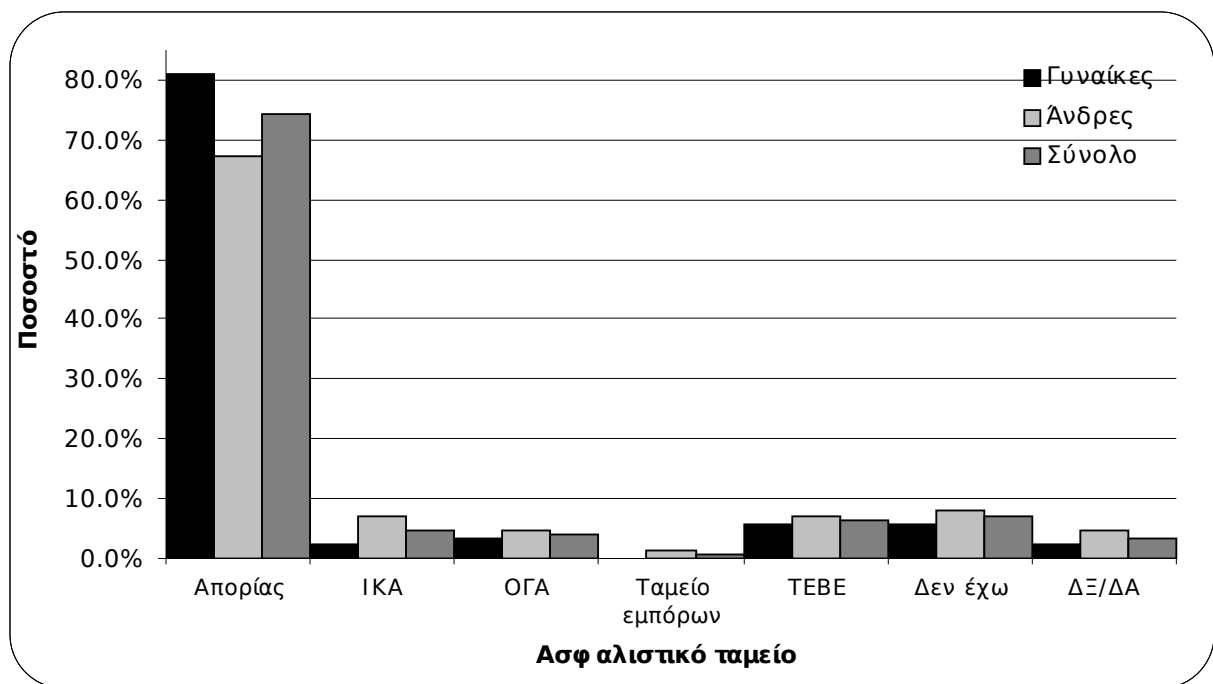
συνδυαστούν με άλλες δραστηριότητες στη διάρκεια του κάθε έτους. Γι' αυτό το λόγο τα επιλέγουν και οι τσιγγάνοι.

Σε κάθε οίκηση 8 ατόμων αντιστοιχούν 2 εργαζόμενοι.

Σε κάθε οικογένεια 5 μελών αντιστοιχεί, κατά μέσο όρο, ένας εργαζόμενος

Αξιοσημείωτο είναι ότι το 7% του ενεργού πληθυσμού της περιοχής είναι ηλικίας κάτω των 18 ετών, και το 2% πάνω από 65 ετών. (βλ. παράρτημα ερ.46 και ερ.48)

Διάγραμμα 3.15.: Ασφάλιση ερωτώμενων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από το διάγραμμα 3.15 προκύπτει ότι το 7% του πληθυσμού είναι ανασφάλιστο ενώ το 3% δεν ήξερε εάν είναι. Οι περισσότεροι έχουν ασφάλεια απορίας.

Στο ΙΚΑ είναι ασφαλισμένο το 5%, στον ΟΓΑ το 4% και στο ΤΕΒΕ το 7%. Οι οκτώ στις δέκα γυναίκες έχουν βιβλιάρια απορίας. Στο ΤΕΒΕ είναι το 6%, στο ΙΚΑ το 2% και στον ΟΓΑ το 3%. Το 67% των ανδρών έχει ασφάλιση απορίας, το 7% ΙΚΑ ενώ ίδιο είναι το ποσοστό αυτών που είναι στο ΤΕΒΕ. Τέλος, στον ΟΓΑ ασφαλιζείται το 5% των ανδρών.

Στην ερώτηση για το επάγγελμα που επιθυμούν οι τσιγγάνοι να ασχοληθούν τα παιδιά τους, το 81% απάντησε ότι θα ήθελε να είναι μόνιμο. Οι τρεις στους

δέκα θέλουν να τα δουν τα παιδιά τους να εργάζονται στο δημόσιο ως χαμηλόβαθμα ή υψηλόβαθμα στελέχη (εάν σπουδάσουν). Το 16% επιθυμεί ελεύθερα επαγγέλματα (γιατροί, δικηγόροι, λογιστές, μηχανικοί) ενώ το 10% τα θέλει εργάτες σε βιομηχανία και το 8% τεχνίτες (μηχανικοί αυτοκινήτων, ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, κομμώτριες κ.α). Μόλις το 5% επιθυμεί να συνεχίσουν τα παραδοσιακά επαγγέλματα όπως είναι συλλέκτες παλιών υλικών, εργάτες γης, μικροπωλητές κ.α. (βλ. παράρτημα ερ.49)

Το σημαντικό πρόβλημα που εμποδίζει την εκπλήρωση των ονείρων των τσιγγάνων για τα παιδιά τους είναι τα ελλιπή προσόντα των τελευταίων (ποστό 30%. Το 13% πιστεύει ότι δε θα υπάρξει κανένα πρόβλημα ενώ το 19% επιρίπτει ευθύνες στο κράτος και στην αδυναμία του να τους βοηθήσει. Το 7% υποστηρίζει ότι η απόρριψη, ο υφέρπων ρατσισμός και η νοοτροπία που έχει το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο για αυτούς είναι μια πραγματικότητα ανυπέρβλητη.

Η οικονομική κατάσταση αποτελεί έναν ακόμη αρνητικό λόγο που υποστηρίζει ο ένας στους δέκα ερωτώμενους. (βλ. παράρτημα ερ.50)

Τα παράπονα για τους κρατικούς φορείς είναι πολλά και οι απαιτήσεις των τσιγγάνων από αυτούς ακόμη περισσότερες μιας και σχετίζονται με βασικές αρχές και συνθήκες για την επιβίωσή τους. Έτσι, οι μισοί θέλουν βοήθεια για την αντιμετώπιση του στεγαστικού τους προβλήματος. Το 34% απαιτεί μόνιμες εργασίες που θα τους βοηθήσουν να αντεπεξέλθουν στις δυσκολίες τους και ο ένας στους τέσσερις ζητά επιπλέον επιδοτήσεις και οικονομική βοήθεια.

Το 11% ζητά ενεργό κοινωνική πολιτική και επίλυση προβλημάτων όπως είναι:

α. η παροχής αδειών λιανικού εμπορίου υπό καλύτερες συνθήκες

β. η βελτίωση των υποδομών

γ. η κατάρτιση σε νέα ανταγωνιστικά επαγγέλματα

(βλ. παράρτημα ερ.52)

Κλείνοντας το κεφάλαιο της απασχόλησης τέθηκε ερώτηση σχετική με το ρόλο του ΟΑΕΔ στη ζωή των τσιγγάνων. Το 85% απάντησε ότι δεν δέχθηκε κάποια βοήθεια από το συγκεκριμένο φορέα και το 3% δεν ήξερε τι είναι ο ΟΑΕΔ. Οι περισσότεροι φαίνεται ότι έπαιρναν κατά το παρελθόν κάποιο επίδομα σχετικό με τις αγροτικές εργασίες που έκαναν. Άλλοι κάποια περίοδο καρπώθηκαν επιδόματος ανεργίας ενώ υπήρξαν και περιπτώσεις που έπαιρναν κάποιο οικογενειακό επίδομα. (βλ. παράρτημα ερ.51)

3.2.6. Υγεία

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι το 37% των ερωτώμενων ταλαιπωρείται από κάποιο πρόβλημα υγείας.

- Σημαντικό είναι ότι ποσοστό 10% δήλωσε ως ασθένεια τα ψυχολογικά προβλήματα και το άγχος, τα οποία κυρίως προέρχονται από την ανεργία, την κακή οικονομική κατάσταση και την ποιότητα ζωής στην περιοχή.
- 5% του πληθυσμού δήλωσε πρόβλημα με την καρδιά, το άσθμα ή πνευμονολογικά περιστατικά.
- 5% του πληθυσμού δήλωσε αρθριτικά και προβλήματα με τους αδένες
- 1% δήλωσε εξάρτηση από το αλκοόλ ή κάποια ναρκωτική ουσία ενώ αντίστοιχο ήταν το ποσοστό εκείνων που πάσχουν από σοβαρή αναπηρία.
- Η επιληψία δυσχεραίνει τη ζωή του 2% του πληθυσμού ενώ 2% είναι και το ποσοστό όσων αντιμετωπίζουν οφθαλμολογικά προβλήματα.
- Ποσοστό 3% έχει πρόβλημα με τα νεφρά και το ζαχαροδιαβήτη (βλ. παράρτημα ερ.53)

Στο ερώτημα για το ποια λύση επιλέγουν για να αντιμετωπίσουν πιθανά ελαφρά ή βαριά περιστατικά υγείας των μελών της οικογένειάς τους, οι ενενήντα έξι στους εκατό δήλωσαν το νοσοκομείο και για τις δύο περιπτώσεις.

Ποσοστό 6% επιλέγει το γιατρό όταν πρόκειται για σοβαρό περιστατικό, ενώ στην περίπτωση ελαφρός μορφής ασθένειας επισκέπτεται το γιατρό ποσοστό μόλις 2%. (βλ. παράρτημα ερ.54)

Οι ερωτώμενοι απάντησαν και για τα εμβόλια τα οποία έκαναν οι ίδιοι και τα παιδιά τους. Τα εμβόλια για τα οποία ρωτήθηκαν είναι της ηπατίτιδας, της φυματίωσης, της πολυομυελίτιδας, το τριπλούν και της ιλαρά-ερυθρά-παρωτίτιδας.

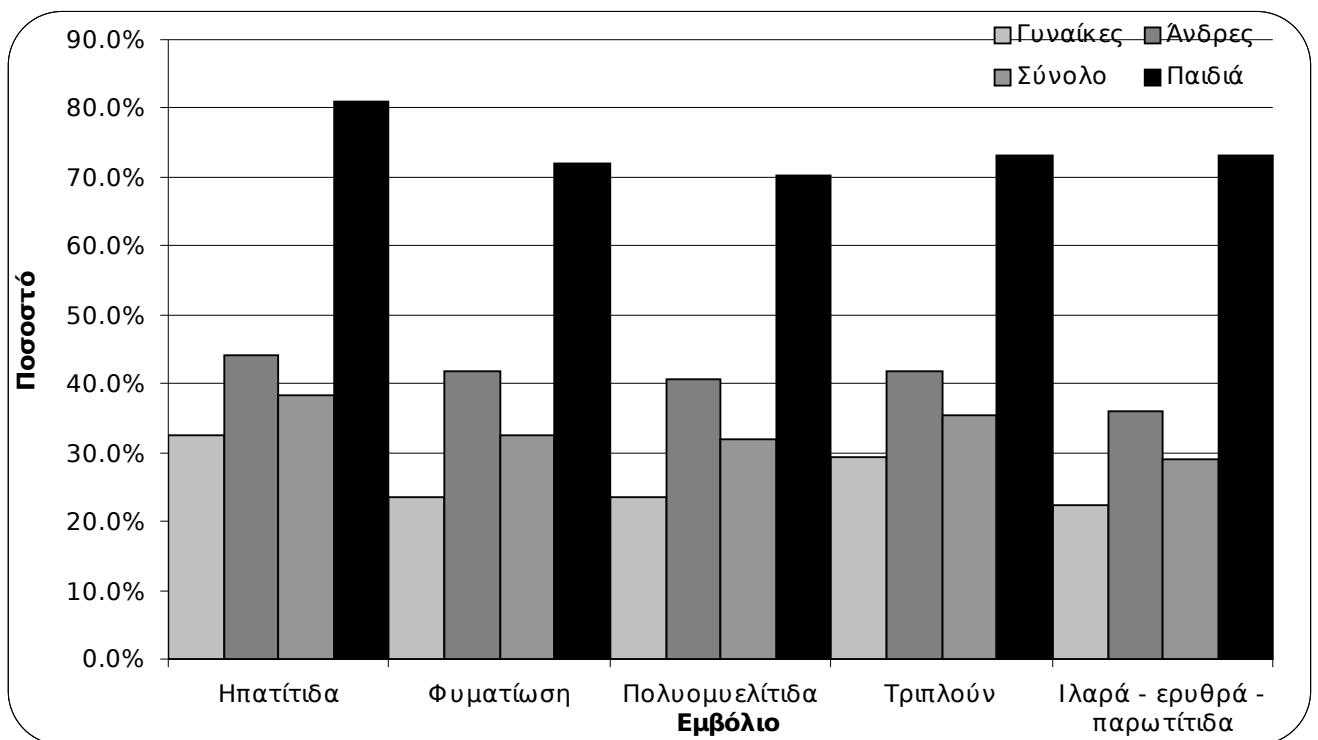
Το 30 με 35% του πληθυσμού έκανε ένα ή περισσότερα από αυτά. Περίπου οι τρεις στις δέκα γυναίκες εμβολιάστηκαν για την αντιμετώπιση της ηπατίτιδας, τετάνου, διφθερίτιδας και κοκίτη. Εμβόλιο για την αντιμετώπιση της φυματίωσης, πολυομυελίτιδας, ιλαράς, ερυθράς και παρωτίτιδας έκαναν μόλις οι δύο στις δέκα .

Οι αναλογίες για τους άνδρες είναι υψηλότερες κατά 12 με 17 ποσοστιαίες μονάδες. Έτσι, περίπου οι τέσσερις στους δέκα έκαναν όλα ή κάποια από τα παραπάνω εμβόλια.

Όσον αφορά τα εμβόλια που έχουν κάνει τα παιδιά προκύπτει, σύμφωνα με αυτά που δήλωσαν, ότι το ποσοστό είναι διπλάσιο από αυτό του υπόλοιπου πληθυσμού. Το 70% έχει κάνει όλα ή ορισμένα από αυτά. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε το ρόλο που παίζει η ηλικία των παιδιών και το χρονικό διάστημα που πρέπει να γίνει το κάθε εμβόλιο, οπότε τα ποσοστά για το κάθε εμβόλιο μπορεί να είναι μεγαλύτερα για τα παιδιά, (βλ. παράρτημα ερ.55). Τέλος, οι γυναίκες κατά 17% έχουν κάνει τεστ ΠΑΠ, ενώ το 7% έκανε μαστογραφία. (βλ. παράρτημα ερ.56)

Υπάρχουν 15 ερωτώμενοι από τους 175, οι οποίοι δήλωσαν ότι οι οικογένειές τους απώλεσαν νεαρά άτομα σε ηλικία μικρότερη των 17 ετών. Το ¼ των παιδιών που χάθηκαν πέθαναν στον πρώτο μήνα της γέννησής των. Το 24% αυτών πέθαναν στον πρώτο χρόνο. Ποσοστό 6% πέθαναν στα δύο χρόνια ζωής και τα μισά παιδιά πέθαναν αφού ξεπέρασαν τα δύο χρόνια ζωής. (βλ. παράρτημα ερ.57)

Διάγραμμα 3.16.: Εμβολιασμός του πληθυσμού και των παιδιών του

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το 65% των τσιγγάνων λαμβάνει επίδομα ή κάποια κρατική βοήθεια, ενώ το 8% παίρνει δύο και παραπάνω επιδόματα. Από τα άτομα που λαμβάνουν επίδομα, το 70% δήλωσε ότι αυτό είναι πολυτεχνικό.

Επίδομα απορίας παίρνει το 28% ενώ αναπηρίας ή ψυχολογικό ο ένας στους δέκα. Το 2% έχει συμμετάσχει σε κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης, ενώ το 5% έχει λάβει ήδη κάποιο δάνειο από τράπεζα το οποίο όμως δεν έχει αποπληρώσει.

Ποσοστό 1% έχει παρακολουθήσει προγράμματα συμβουλευτικής όπως οικογενειακός προγραμματισμός, ήρθε σε επαφή με κοινωνικούς λειτουργούς, ή είχε ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις από τον ΟΑΕΔ ή άλλο φορέα. (βλ. παράρτημα ερ.58)

3.2.7. Ψυχαγωγία - ενασχολήσεις - σχέσεις κατοίκων

Από την ανάλυση των ερωτήσεων του εβδόμου μέρους του ερωτηματολογίου προκύπτει ο τρόπος με τον οποίο ψυχαγωγούνται οι τσιγγάνοι της Νέας Σμύρνης και οι σχέσεις τους με τους υπόλοιπους κατοίκους της συνοικίας.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι:

Μία στις δέκα γυναίκες χρησιμοποιεί τον ελεύθερο χρόνο της ακούγοντας μουσική. Ποσοστό 17% επιλέγει να κάνει βόλτες στην περιοχή.

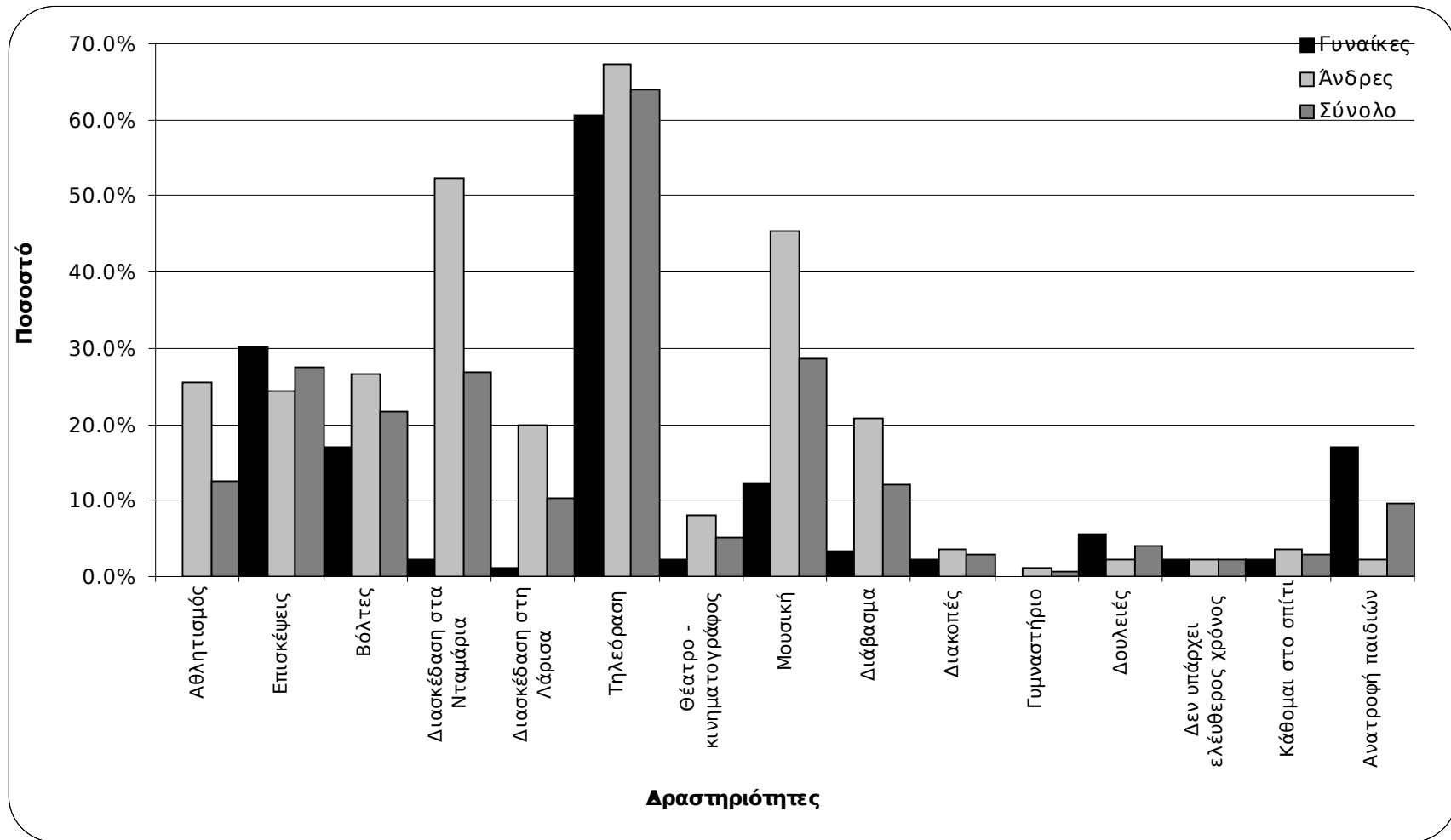
Οι τρεις στις δέκα επισκέπτονται συγγενείς και φίλους ενώ διπλάσιες επιλέγουν τα τηλεοπτικά προγράμματα.

Οι άνδρες έχουν διαφορετική συμπεριφορά. Ο ένας στους δέκα (10%) παρακολουθεί θέατρο ή κινηματογράφο. Ποσοστό 25% επιλέγει τον αθλητισμό, τις βόλτες και τις επισκέψεις, ενώ οι δύο στους δέκα διαβάζουν βιβλία και διασκεδάζουν σε καφετέριες και μπαρ της Λάρισας.

Το 45% ακούει μουσική και οι μισοί επισκέπτονται τα τοπικά καφενεία της περιοχής. Επίσης, τα 2/3 παρακολουθούν τηλεόραση.

Τα καφενεία, οι επισκέψεις σε φιλικά σπίτια, η μουσική και η τηλεόραση αναδεικνύονται ως οι πιο δημοφιλείς ενασχολήσεις του πληθυσμού (πάνω από το ¼ απάντησε θετικά). (βλ. παράρτημα ερ.59 και διάγραμμα 3.17)

Διάγραμμα 3.17.: Τρόποι ψυχαγωγίας του πληθυσμού κατά τον ελεύθερο του χρόνο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά τη συμπεριφορά των λοιπών κατοίκων της Νέας Σμύρνης προς τους τσιγγάνους, χαρακτηρίζεται από τους τελευταίους ως:

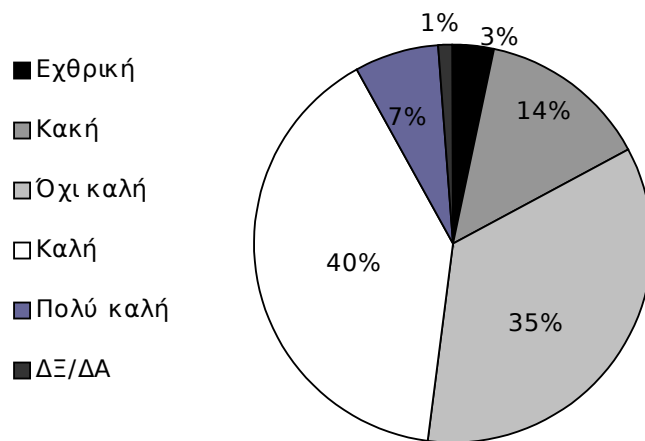
εχθρική σε ποσοστό 3%,

κακή σε ποσοστό 14%,

μέτρια ή όχι και τόσο καλή σε ποσοστό 35% και

καλή έως πολύ καλή σε ποσοστό 47%.

Διάγραμμα 3.18.: Συμπεριφορά του υπόλοιπου πληθυσμού προς τους τσιγγάνους

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ως κύριες αιτίες της εχθρικής και κακής συμπεριφοράς που δέχονται και βιώνουν οι τσιγγάνοι θεωρούν:

1. τον υφέρποντα ρατσισμό (ποσοστό πλέον του από 50%) που ενδόμυχα διατηρεί το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο για αυτούς και
2. τη φτώχεια που τους διακρίνει (13-17%).

Ως αντίδραση σε αυτή την κατάσταση οι τσιγγάνοι επιλέγουν τη στεναχώρια όταν νοιώθουν εχθρικότητα (17%), την αδράνεια και αποδοχή της κατάστασης όταν ο κοινωνικός περίγυρος τους φέρεται άσχημα έως και εχθρικά (35%), ενώ πολλές φορές όταν η συμπεριφορά δεν είναι εχθρική αλλά κακή αυτοί αντιδρούν με τον ίδιο τρόπο (13%).

Την κακή συμπεριφορά των γύρω τους οι τσιγγάνοι τη δικαιολογούν ως επακόλουθο:

Α) της νοοτροπίας, εσωστρέφειας και έλλειψης επικοινωνίας που έχουν με το υπόλοιπο σύνολο (10%).

Β) της κακίας και του ρατσισμού (43%)

Γ) της φτώχειας.

Στην όχι καλή συμπεριφορά οι τσιγγάνοι αντιδρούν με αδιαφορία κατά 34%, με ψυχραιμία κατά 7% και με άσχημο τρόπο κατά 16%.

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω εκτιμήσεις αντλήθηκαν από το συνδυασμό των απαντήσεων στις ερωτήσεις: πως βιώνει ο ερωτώμενος τους γύρω του, πως αντιδρά και πως δικαιολογεί τη συμπεριφορά που αντιμετωπίζει. (βλ. παράρτημα ερ.60^α)

Όσον αφορά τη συμμετοχή των τσιγγάνων σε συλλόγους ή πολιτικές οργανώσεις οι απαντήσεις δίνουν:

Ποσοστό 13% γραμμένο στον πολιτιστικό σύλλογο «ΕΛΠΙΔΑ»

Ποσοστό 7% μέλη της ποδοσφαιρικής ομάδας «ΠΑΝΙΩΝΙΟΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ»

Ελάχιστους συμμετέχοντες σε κάποια πολιτική οργάνωση ή κόμμα.

(βλ. παράρτημα ερ.61)

3.2.8. Οικονομικά στοιχεία

Το μέσο εισόδημα κατά οικογένεια το χρόνο είναι 4.442 Ευρώ. Δηλαδή 964 Ευρώ το χρόνο για κάθε μέλος της μέσης οικογένειας όταν αυτή έχει κατά μέσο όρο 5 μέλη. Η μέση οικογένεια είναι υποχρεωμένη να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της με 370 Ευρώ το μήνα, δηλαδή κάθε μέλος της μπορεί να δαπανήσει 81 Ευρώ το μήνα.

Στη διάγνωση του ποσοστού της φτώχειας στην περιοχή βοηθά το διάγραμμα που ακολουθεί.

Οι τέσσερις στις δέκα οικογένειες εισπράττουν μηνιαίως λιγότερα από 300 Ευρώ.

Το 7% των οικογενειών συγκεντρώνει έως και 500 Ευρώ το μήνα από τις εργασίες των μελών της.

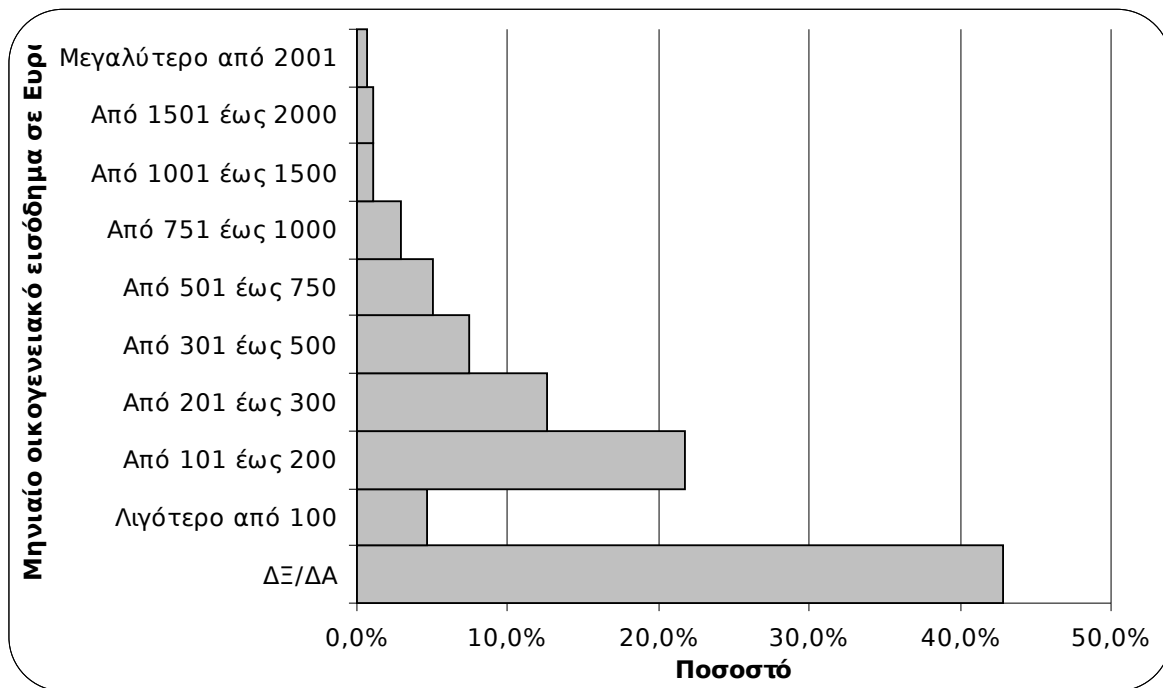
500 έως 1000 Ευρώ μηνιαίως συγκεντρώνει η μία στις δεκατρείς οικογένειες.

Περισσότερα από 1000 Ευρώ εισπράττει το 3% των οικογενειών.

Σημαντικό στοιχείο είναι ότι οι τέσσερις στους δέκα ερωτώμενους δεν απάντησαν για το οικογενειακό τους εισόδημα.

Τέλος, οι επτά στους δέκα κάνουν φορολογική δήλωση όποτε και τα για παραπάνω ποσά υπάρχει αποδεικτικό στοιχείο. (βλ. παράρτημα ερ. 62)

Διάγραμμα 3.19.: Κατανομή οικογενειακού εισοδήματος ανά μήνα (σε Ευρώ)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4. Παράθεση αποτελεσμάτων άλλων ερευνών

Οι διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στους τσιγγάνους της Νέας Σμύρνης είναι εμφανείς σήμερα σε πολλούς τομείς της καθημερινής ζωής. Από στοιχεία έρευνας, που διεξήχθη το 1986 στην ίδια περιοχή προκύπτει ότι:

- α.** τα παιδιά που παντρεύονταν σε ηλικία 16 - 20 ετών αντιπροσώπευαν ποσοστό 80%
- β.** το κύριο επάγγελμα των τσιγγάνων ήταν του εργάτη γης (90%). Σήμερα η ανάλογη απασχόληση (25%) δείχνει ότι έχει μειωθεί αισθητά (περίπου στο 1/3). Αντίθετα αυξήθηκε ο αριθμός των μικροπωλητών (οι τέσσερις στους δέκα ενεργούς είναι μικροπωλητές).
- γ.** ο αναλφαβητισμός άγγιζε το 80% ποσοστό που βρίσκεται στα ίδια επίπεδα περίπου και σήμερα
- δ.** οι έξι στους δέκα ήταν ανασφάλιστοι. Σήμερα οι ανασφάλιστοι αντιπροσωπεύουν περίπου το 10%.
- ε.** τα περισσότερα νοικοκυριά ήταν στα όρια της φτώχειας. Η κατάσταση σήμερα έχει βελτιωθεί. Ο αριθμός των φτωχών σήμερα έχει περιοριστεί στο ποσοστό 12-15% του συνόλου.
- στ.** οι σχέσεις μεταξύ των κατοίκων βρίσκονταν σε άσχημο επίπεδο, ενώ σήμερα υπάρχει αρμονική συμβίωση με αμοιβαίες υποχωρήσεις και ανεκτικότητα
- ζ.** τα προβλήματα του σήμερα ελάχιστα διαφέρουν από τα προβλήματα που εντοπίστηκαν στην προηγούμενη έρευνα.

Το 1998 και στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας (Χ. Σωμαράς, 1998) που αφορούσε τη διάγνωση του κοινωνικού αποκλεισμού των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης προέκυψαν στοιχεία που έδειχναν βελτίωση του επιπέδου ζωής σε σχέση με το 1986.

Το δείγμα της έρευνας του 1998 αποτέλεσαν 41 τσιγγάνικα νοικοκυριά. Από τις απαντήσεις προέκυψε:

- Μέσος αριθμός μελών ανά νοικοκυριό: 8 άτομα.
- Μέσος αριθμός οικογενειών ανά νοικοκυριό: 2. Στη συνοικία βρίσκονταν τα περισσότερα διευρυμένα νοικοκυριά από όλη την πόλη της Λάρισας (Μαλούτας, Σωμαράς 1997).
- Ποσοστό νοικοκυριών με πάνω από έξι μέλη: 83%.

- Πολύτεκνοι 49%

Συγκριτικά στοιχεία από άλλες ανάλογες έρευνες

- Μέσος αριθμός μελών ανά νοικοκυριό σε περιοχή Ζεφυρίου, Μενιδίου και Άνω Λιοσίων (Κοκκινάκη, 1983): 6 άτομα. Ποσοστό πολυτέκνων 20%
- Μέσος αριθμός μελών ανά νοικοκυριό σε περιοχή Αγίας Βαρβάρας και Κάτω Αχαΐας (Παυλή-Σιδέρη, 1990): 7 άτομα. Ποσοστό πολυτέκνων 68%
- Μέσος αριθμός μελών ανά νοικοκυριό σε περιοχή Αλιβέρι Νέας Ιωνίας Βόλου (Καλαμαράς, Ξυδιανός, 1995): 8 άτομα.

Άλλα στοιχεία από την έρευνα του 1998

Το 54% των Ρουντάρηδων της Νέας Σμύρνης είχε ηλικία κάτω των 18 ετών. Ο αριθμός όσων υπερέβαιναν τα 65 έτη αποτελούσε το 2% του συνολικού πληθυσμού. Η μέση ηλικία γάμου τους ήταν τα 18 έτη (14-16 για τις γυναίκες). Ανάλογα ήταν τα ποσοστά και στις περιοχές Αγία Βαρβάρα, Κάτω Αχαΐα, Δενδροπόταμος (Ιωαννίδου, 1990).

Οι συνθήκες διαβίωσης στη Νέα Σμύρνης το 1998 ήταν άσχημες. Τόσο στις κατοικίες όσο και στην περιοχή κατοικίας, έλειπαν βασικές υποδομές. Η μικτή πυκνότητα πληθυσμού στην περιοχή άγγιζε τους 284 κατοίκους ανά εκτάριο.

Η κακή ποιότητα δρόμων, τα σκουπίδια, οι ελλιπείς υποδομές και οι κακές συνθήκες υγιεινής συνέθεταν την τότε εικόνα.

Όσον αφορά τις κατοικίες:

- Το 10% ήταν σε κακή κατάσταση.
- Οι δύο στις τρεις ήταν μονοκατοικίες, χτισμένες με τούβλα και μπετόν. (ανεγέρθησαν κυρίως μετά το 1961)
- Το μέσο εμβαδόν που αναλογούσε σε κάθε μέλος του νοικοκυριού ήταν 10 τμ.
- Κανένα νοικοκυριό δεν είχε αποχέτευση σε υπόνομο και μόλις το 5% είχε κεντρική θέρμανση.
- Τα μισά περίπου στερούνταν εσωτερικού μπάνιου και εσωτερικής τουαλέτας.

Συγκριτικά στοιχεία

Στην Αγία Βαρβάρα και την Κάτω Αχαΐα: το 97% των συνολικών σπιτιών είχε τρεχούμενο νερό και ηλεκτρικό ρεύμα, ενώ το 1/3 δεν είχε λουτρό. Κανένα νοικοκυριό δεν διέθετε κεντρική θέρμανση.

Στα Άνω Λιόσια το 65% δεν είχε νερό και το 45%, ηλεκτρικό ρεύμα. Ακόμα πιο υψηλό ήταν το ποσοστό ανυπαρξίας WC, ενώ κεντρική θέρμανση δεν υπήρχε πουθενά.

Στα Βλυχά Μεγάρων το 36% των κατοικιών δε διέθετε νερό και το 40% ηλεκτρικό ρεύμα (ΕΚΚΕ, 1996 - άρθρο Μουχέλη). Στη Νέα Σμύρνη τα ποσοστά σε αυτούς τους τομείς ήταν λίγο καλύτερα.

Ακόμη στο 75% των οικημάτων των Ρουντάρηδων, το καθεστώς ενοίκισης ήταν η ιδιοκατοίκηση. Το ίδιο ίσχυε στον Άβαντο Αλεξανδρούπολης (Πορτοκαλίδης, 2000), ενώ στην Αγία Βαρβάρα και Κάτω Αχαΐα, ακριβώς το αντίθετο. Σε περιοχές όπως τα Άνω Λιόσια - Μενίδι - Ζεφύρι και ο Δενδροπόταμος, τα καταλύματα - σπίτια ήταν τα τρία στα τέσσερα.

Το ποσοστό αναλφαβητισμού στη Νέα Σμύρνη άγγιζε το 80%, όταν η ΓΓΛΕ έδινε 65% στο σύνολο των τσιγγάνων στην Ελλάδα (Βασιλειάδου, 1996). Επιπρόσθετα το 65% των μικρών Νεοσμυρνιωτών τσιγγάνων που ήταν σε ηλικία φοίτησης για το δημοτικό, δε θα λάμβαναν απολυτήριο, γιατί δεν γράφτηκαν ή είχαν διακόψει τις παρακολουθήσεις. Για το σύνολο της Θεσσαλίας οι επτά στους δέκα δεν είχαν πάει σχολείο ή ήταν λειτουργικά αναλφάβητοι. Επίσης, λόγω των μετακινήσεων και των εργασιών πολλοί λίγοι τσιγγανόπαιδες συνέχιζαν στην πέμπτη και έκτη δημοτικού, ενώ στο γυμνάσιο φοιτούσαν μόλις οκτώ άτομα (ΔΕΚΠΑΜ, 2000 - άρθρο Σουλάκη)

Για την Αγία Βαρβάρα και την Κάτω Αχαΐα οι τέσσερις στους δέκα δεν πήγαν ποτέ σχολείο. Στον Δενδροπόταμο Θεσσαλονίκης το ποσοστό του συνολικού αναλφαβητισμού έφτανε στο 82%. Στο Αλιβέρι εννέα στους δέκα τσιγγάνους δεν είχαν παρακολουθήσει ποτέ στη ζωή τους μαθήματα.

Η ανεργία στην περιοχή της Νέας Σμύρνης έφτανε το 12%. Οι δύο στους δέκα οικονομικά ενεργοί είχαν ηλικία κάτω των 18 ετών και δεν ήταν απόφοιτοι δημοτικού. Οι τσιγγάνοι απασχολούνταν ως πλανόδιοι μικροπωλητές και εργάτες γης (49% και 54% αντίστοιχα στους ενεργούς). Ως επί το πλείστον, ήταν υποαπασχολούμενοι, ενώ ο ένας στους δέκα ασκούσε δεύτερο επάγγελμα. Παρόμοια

κατάσταση ίσχυε για τους αντίστοιχους του Αβάντου Αλεξανδρουπόλεως, όπου το 65% εργάζονταν περιστασιακά. Στα Άνω Λιόσια - Ζεφύρι - Μενίδι το 80% ήταν γυρολόγοι, ενώ στην Κάτω Αχαΐα το ποσοστό άγγιζε το 97% (ΕΚΚΕ, 1996, άρθρο Μουχέλη). Τέλος, στις Σοφάδες το 80% των ενεργών τσιγγάνων ήταν αγρότες ενώ το 20% ασχολούνταν με το γυρολογικό εμπόριο (Ντούσας, 1997).

Οι οκτώ στους δέκα τσιγγάνους της Νέας Σμύρνης διέθεταν αυτοκίνητο, ενώ δίπλωμα οδήγησης κατείχαν μόνο οι άνδρες οδηγοί σε ποσοστό 29%. Καταθέσεις σε τράπεζα είχαν σε αναλογία δύο προς πέντε και οι έξι στους δέκα δήλωσαν άγνοια των διαδικασιών των κρατικών μηχανισμών. Τόσοι επίσης, ήταν εκείνοι που θεωρούσαν ότι αντιμετωπίζονται από άσχημα ως μέτρια, από τις δημόσιες υπηρεσίες. Επιπρόσθετα το 90% ήταν εγγεγραμμένο στο Δήμο Λάρισας, ενώ επτά στους δέκα ελάμβαναν επιδόματα, κυρίως πολυτεκνικό. Σε αντιπαράθεση στους Σοφάδες Καρδίτσας το 15% του πληθυσμού δεν είχε την ελληνική υπηκοότητα.

Οι Ρουντάρηδες είχαν βιβλιάριο απορίας κατά 61%. Ασφαλισμένο στον ΟΓΑ ήταν το 22% αυτών, στο ΙΚΑ το 5% και στο ΤΕΒΕ το 7%. Ανασφάλιστο παρέμενε το 5%. Στην Αγία Βαρβάρα το 1/6 του πληθυσμού των τσιγγάνων ήταν ανασφάλιστο ενώ στην Κάτω Αχαΐα και στα άνω Λιόσια τα 5/6.

Το 20-30% του πληθυσμού των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης το 1998 ήταν στα όρια της φτώχειας όταν για το έτος 1992 οι φτωχοί στο σύνολο του πληθυσμού ήταν στο 22%. (Μοσχονάς, 1998). Ακόμη κάθε μέλος νοικοκυριού μπορούσε να καταναλώσει 23000 δρχ. το μήνα, ενώ το 51% των νοικοκυριών δήλωσε μηνιαίο εισόδημα κάτω των 200000 δρχ. Επιπρόσθετα, οι δύο στους δέκα δήλωσαν πρόβλημα στην απόκτηση των προς το ζην.

Οι τρόποι διασκέδασης των Rom επηρεάζονταν από το οικονομικό τους επίπεδο και γι' αυτό το λόγο το 80% του πληθυσμού επιλέγει την τηλεόραση, τις επισκέψεις σε συγγενικά σπίτια και τη μουσική. Το 40% προτιμά τα κέντρα διασκέδασης της περιοχής και της υπόλοιπης Λάρισας (κυρίως οι νέοι), ενώ πολύ μικρό ποσοστό κάνει διακοπές και παρακολουθεί θέατρο ή κινηματογράφο.

Δεν υπάρχουν σοβαρά προβλήματα, ούτε όμως και θερμές σχέσεις μεταξύ των τσιγγάνων και των άλλων κατοίκων. Συχνά οι υπόλοιποι κάτοικοι ενοχλούνται από τη συμπεριφορά των τσιγγάνων, συνήθως σε εκδηλώσεις τους όπως γάμοι και βαφτίσεις. Κάποιοι κάτοικοι επηρεασμένοι από αυτό και συνήθως όταν είναι εν θερμώ, οδηγούνται στο να θεωρούν πρόβλημα τους τσιγγάνους για την περιοχή. Γενικά οι τσιγγάνοι επιδιώκουν τις καλές σχέσεις με τους υπόλοιπους κατοίκους.

Υπάρχει βέβαια ένας σκεπτικισμός προς τους αλλοδαπούς γιατί τους βλέπουν ανταγωνιστικά προς τα επαγγέλματά τους. Τέλος, αναφορικά με την περιοχή που ζούνε την χαρακτήρισαν αποκομμένη και υποβαθμισμένη.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι σε ορισμένους τομείς οι Ρομ της Νέας Σμύρνης δεν είναι αποκλεισμένοι όπως κάποιοι άλλοι, σε άλλες περιοχές της Ελλάδας. Όμως στους τομείς της εκπαίδευσης, απασχόλησης και στις κοινωνικές σχέσεις, το πρόβλημα είναι πολύ σημαντικό και κάνει την αντιμετώπιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού πολύ δύσκολη.

5. Συμπεράσματα

Στα προηγούμενα κεφάλαια εμφανίστηκε η κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή κατοικίας «Νταμάρια» των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης.

Αναλύθηκαν τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας που διενεργήθηκε στο χρονικό διάστημα Νοέμβριος-Δεκέμβριος του 2002. Επιχειρήθηκε διαχρονική αναφορά στην πορεία των τσιγγάνων μέχρι το σημερινό τόπο εγκατάστασής των με τη χρήση στοιχείων από προηγούμενες ερευνητικές εργασίες. Την εικόνα συμπλήρωσε η παράθεση αποτελεσμάτων από αντίστοιχες ερευνητικές προσπάθειες σε περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας, με τα ίδια περίπου χαρακτηριστικά (περιοχές με παρουσία εγκατεστημένων τσιγγάνων).

Γενική διαπίστωση:

- Το επίπεδο ζωής των εγκατεστημένοι Ρομ έχει βελτιωθεί σε σχέση με το επίπεδο ζωής των νομάδων. Οι δυνατότητες πρόσβασης στις υπηρεσίες και τα κοινωνικά αγαθά έχουν αυξηθεί. Υπάρχει μεγάλη υστέρηση σε σχέση με τις άλλες ομάδες της κοινωνίας.
- Η καλύτερευση συνοδεύεται με ανάπτυξη φαινομένων «αλλοτρίωσης» και αντίθεσης προς την παράδοση. Γενεσιουργός αιτία του τελευταίου είναι η σύγκρουση του νέου τρόπου ζωής (εγκατάσταση) με τον παλιό
- Η συμβίωση των τσιγγάνων με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο αντιμετωπίζει δυσκολίες. Τα προβλήματα χωρίς να είναι μεγάλα είναι σημαντικά. Η αποδοχή της διαφορετικότητας δεν είναι αποδεκτή.

Η κατάσταση των τσιγγάνων της Νέας Σμύρνης δεν είναι η καλύτερη δυνατή. Η περιγραφή σε βασικές γραμμές θα μπορούσε να αναφέρει ότι:

1. Οι συνθήκες ζωής των εγκατεστημένων Ρομ είναι πολύ δύσκολες και πολύ χαμηλότερες από τις αντίστοιχες του λοιπού πληθυσμού της Λάρισας
2. Το επίπεδο εκπαίδευσης είναι χαμηλό έως ανύπαρκτο
3. Η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο είναι μικρή και προχωρεί με χαμηλούς ρυθμούς.

4. Διαφαίνονται φαινόμενα αφομοίωσης και αλλαγής του παραδοσιακού τρόπου ζωής των.
5. Οι προσπάθειες τους για καλύτερευση των όρων διαβίωσης αυτών δεν βρίσκουν αρωγούς.
6. Η κοινωνική πολιτική των θεσμικών φορέων που σχετίζεται με τους τσιγγάνους είναι αποσπασματική, περιστασιακή και πολλές φορές προβληματική.
7. Η περιοχή κατοικίας τους χρειάζεται αποσυμφόρηση

6. Παράρτημα

Ανάλυση απαντήσεων στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου

6.1. Ερωτηματολόγιο

Α/Α Ερωτηματολογίου _____
Ημερομηνία συμπλήρωσης ___ / ___ / 2002

Θέση στο χάρτη _____ Οδός _____ Αρ. _____

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

Ερ.1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: _____

Ερ.2. ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ: _____

Ερ.3. ΜΗΤΡΟΝΥΜΟ: _____

Ερ.4. ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ: _____

Ερ.5. ΦΥΛΛΟ:

1.	Άνδρας
2.	Γυναίκα

Ερ.6. ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ (ΔΔΤ): _____

Ερ.7. ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ (ΑΦΜ/ΔΟΥ): _____

Ερ.8. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ;

Αν η απάντηση είναι Ανύπανδρος/η, Συζείτε, Άλλο, ΔΞ/ΔΑ συνεχίστε στην ερ.9.

1. Παντρεμένος/η	5. Χήρος/α
2. Ανύπανδρος/η	6. Συζείτε
3. Χωρισμένος/η ή σε διάσταση	7. Άλλο _____
4. Ξαναπαντρεμένος	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.8.α. Σε ποια ηλικία πρωτοπαντρευτήκατε; _____

Ερ.8.β. Τι είδους γάμο έχετε κάνει;

1. Θρησκευτικό
2. Πολιτικό
3. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.9. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΑΚΡΙΝΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗ; _____
(γεωγραφικό διαμέρισμα και περιοχή)

Ερ.10. ΠΟΣΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΧΕΤΕ; _____

Ερ.11. ΜΕ ΠΟΣΑ ΑΛΛΑ ΑΤΟΜΑ ΣΥΖΕΙΤΕ;

1α. με ηλικία κάτω από 5 χρονών	
1β. με ηλικία 5-12 χρονών	
2. Έφηβοι (13-17 χρονών)	
3α. με ηλικία 18-65 χρονών	
3β. με ηλικία πάνω από 65 χρονών	
Σύνολο	

Ερ.12. ΠΟΣΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝ ΣΤΟ ΚΤΙΡΙΟ; _____
(όσα ζευγάρια τόσες και οι οικογένειες)**Ερ.13. ΕΙΣΤΕ ΒΑΠΤΙΣΜΕΝΟΣ:**

	1α.Ορθόδοξος	1β.Καθολικός
1. Χριστιανός	☐	☐
2. Μουσουλμάνος		
3. Άλλο		_____
99. ΔΞ/ΔΑ		

Ερ.14. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΑΣ ΓΛΩΣΣΑ;

	1α.VLACH	1β.NON VLACH	1γ.Άλλη
1. Ρομάνι (Τσιγγάνικα)	☐	☐	_____
2. Ελληνική			
3. Ρουμάνικη			
4. Άλλη			_____
99. ΔΞ/ΔΑ			

Ερ.15. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ ΜΙΑΟΥΝ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΥΤΗ ΣΗΜΕΡΑ;

- Ναι
 - Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.16. ΠΟΙΕΣ ΑΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ;

- Καμία
 - Ελληνικά
 - Αγγλικά
 - Ρομανί (ROMANES)
 - Ρουμάνικα
 - Άλλη
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.17. ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΣΑΣ;

- 1. Ναι
- 2. Όχι
- 99. ΔΞ/ΔΑ

1α. που γεννηθήκατε; _____

Ερ.18. ΤΙ ΕΓΓΡΑΦΑ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΠΟΥ ΝΑ ΒΕΒΑΙΩΝΟΥΝ ΟΤΙ ΕΙΣΤΕ ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ;

- 1. Ταυτότητα
- 2. Διαβατήριο
- 3. Εκλογικό βιβλιάριο
- 4. Δίπλωμα αυτοκινήτου
- 5. Άλλο επίσημο έγγραφο _____
- 99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.19. ΣΕ ΠΟΙΟ ΔΗΜΟΤΟΛΟΓΙΟ ΔΗΜΟΥ ΕΙΣΤΕ ΓΡΑΜΜΕΝΟΣ;

- 1. Λάρισα
- 2. Άλλου δήμου _____
- 99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.20. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΣΑΣ;

- 1. Ναι
- 2. Όχι
- 99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.21. ΜΕ ΠΟΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΡΧΕΣΘΕ ΣΕ ΕΠΑΦΗ;

- α. δ.
- β. ε.
- γ. στ.

Ερ.21.α. Πως θα κρίνατε την αντιμετώπισή σας από τις δημόσιες υπηρεσίες;

- 1. Πολύ Καλή
- 2. Καλή
- 3. Μέτρια
- 4. Κακή
- 5. Πολύ κακή
- 99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.22. ΠΟΙΟ ΕΤΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΤΕ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ; _____

Ερ.23. ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΣΤΙΓΜΗ ΕΙΝΑΙ:

1. Ιδιόκτητο από μέλος της οικογένειάς σας
 2. Μέλους άλλης οικογένειας που συγκατοικεί
 3. Ενοικιασμένο
 4. Παραχωρημένο
 5. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

3α. τι ενοίκιο _____

Ερ.24. ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΕΙΝΑΙ;

1. Μονοκατοικία
2. Διώροφο
3. Διαμέρισμα
4. Παράπηγμα
5. Σκηνή

Ερ.25. ΠΟΙΟ ΕΤΟΣ ΧΤΙΣΤΗΚΕ ; _____

Ερ.26. ΠΟΣΑ ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ : _____ τμ
ΚΑΙ ΠΟΣΑ Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ : _____ τμ

Ερ.27. ΣΕ ΤΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ;

1. Καλή
2. Μέτρια
3. Κακή

Ερ.28. ΑΠΟ ΤΙ ΥΛΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΦΤΙΑΓΜΕΝΟ;

1. Μπετόν - Τούβλα
 2. Ξύλο - νάιλον - σκηνή
 3. Καλύβι με μόνιμα υλικά - Ξύλο ομογενοποιημένη κατασκευή
 4. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.29. ΔΙΑΘΕΤΕΙ Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ:

1. Αυλή
2. Πάρκινγκ
3. pilotis
4. Βεράντα
5. Κλινοσκεπή
6. Πλάκα

κεραμίδι τσίγκος

		Ναι	Αν Όχι τι χρησιμοποιείτε
7.	Ηλεκτρικό ρεύμα	☐	
8.	Τρεχούμενο νερό	☐	
9.	Ηλεκτρική κουζίνα	☐	
10.	Τηλεόραση	☐	
11.	Πλυντήριο	☐	

12. Ψυγείο

13. Σταθερό τηλέφωνο Κινητό τηλέφωνο
14. Αποχέτευση σε υπόνομο Βόθρο
15. Κεντρική θέρμανση Σόμπα ή σώματα
16. Εσωτερική κουζίνα Εξωτερική κουζίνα

17. Μπάνιο Εσωτερ. τουαλέτα Αποχωρητήριο Εξωτερική υποδομή

18. Σαλόνι

19. Υπνοδωμάτια (αριθμός) _____

Ερ.30. ΤΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΧΕΙ Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΑΣ;

- α. δ.
β. ε.
γ. στ.

Ερ.31. ΠΟΣΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ; _____
(Αν πει 12 πήγαινε ερ.33)

Ερ.32. ΠΟΥ ΜΕΝΕΤΕ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΑΣ;

1. Αυτοκίνητο
2. Αντίσκηνο
3. Παράγκα
4. Συγγενείς
5. Ενοίκιο
6. Εργοδότης
7. Ξενοδοχείο
8. Άλλο _____

Ερ.33. ΕΧΕΤΕ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
ερ.1α. σε ποια _____

Ερ.34. ΕΧΕΤΕ ΠΛΗΡΗ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΚΑΡΠΙΑ, ΟΙΚΗΣΗ, ΝΟΜΗ ΣΕ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ, ΟΙΚΙΑ Ή ΑΣΤΙΚΟ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ ΕΞΕΙΣ, Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΑΣ Ή ΚΑΠΟΙΟ ΑΓΑΜΟ ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ ΤΑ 18 ΕΤΗ Ή ΕΙΣΤΕ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΠΟΥ ΔΕ ΠΛΗΡΕΙ ΤΙΣ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΣ ΑΝΑΓΚΕΣ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
ερ.1α. σε ποια περιοχή _____

Ερ.35. ΠΟΙΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΑΣ, ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ 5 ΧΡΟΝΙΑ;

1. Ενοίκιο
2. Αγορά κατοικίας στην περιοχή
3. Κατασκευή κατοικίας σε οικόπεδο
4. Αγορά οικοπέδου
5. Αγορά κατοικίας εκτός περιοχής
6. Αγορά ημιτελούς ή νέας εκτός περιοχής
7. Άλλο _____

Ερ.36. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΥ ΖΕΙΤΕ; _____

- α. στ.
β. ζ.

γ.
δ.
ε.

η.
θ.
ι.

Ερ.37. ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ;

1. Παρακολουθήσετε τηλεόραση
2. Κάνετε λογαριασμούς
3. Διαβάσετε εφημερίδα
4. Συμπληρώσετε δημόσια έγγραφα
5. Βοηθάτε τα παιδιά σας στο σχολείο

Ερ.38. ΕΧΕΤΕ ΠΑΕΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ;

1. Τάξη: _____
2. Δεν έχω πάει

Ερ.39. ΠΟΙΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΘΑ ΣΑΣ ΕΚΑΝΕ ΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ Ή ΝΑ ΞΑΝΑΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ ΜΑΘΗΜΑΤΑ;

1. Κανένας	6. Λόγοι εργασίας
2. Λόγοι κοινωνικής αναγνώρισης	7. Για να βοηθάτε τα παιδιά σας στο σχολείο
3. Για να διαβάζετε εφημερίδα, περιοδικά, βιβλία	8. Λόγοι οικονομικοί (προγράμματα επιμόρφωσης κ.τ.λ)
4. Για να μην έχετε πρόβλημα με τα δημόσια έγγραφα και τις αιτήσεις	9. Άλλοι λόγοι _____
5. Για να αλληλογραφείτε	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.40. ΘΕΛΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ ΝΑ ΜΟΡΦΩΘΟΥΝ;

1. Ναι
 2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
- 2α. για ποιο λόγο _____

Ερ.41. ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝΕ ΜΑΖΙ ΣΑΣ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ; _____

- Ερ.41.α. Σε ποιες τάξεις;** α..... β.....
γ..... δ.....

Ερ.42. ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝΕ ΜΑΖΙ ΣΑΣ ΤΟ ΣΤΑΜΑΤΗΣΑΝ; _____

- Ερ.42.α. Σε ποιες τάξεις;** α..... β.....
γ..... δ.....

Ερ.43. ΑΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΖΕΙΤΕ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΕΙ ΤΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΙΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ;

1. Μετακινήσεις της οικογένειας	5. Απόρριψη από το σχολείο
2. Αδυναμία προσαρμογής των παιδιών στους κανόνες του σχολείου	6. Οικονομική κατάσταση της οικογένειας
3. Αδυναμία προσαρμογής του σχολείου στον τρόπο ζωής σας	7. Προβλήματα γλώσσας
4. Εχθρική αντιμετώπιση από τα άλλα παιδιά	8. Άλλος λόγος _____

Ερ.44. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΑΣ;

(Αν η απάντηση είναι συνταξιούχος πηγαίνετε στην ερ 46)

(Αν η απάντηση είναι οικιακά, άνεργος, ΔΞ/ΔΑ πηγαίνετε στην ερ 47)

1. Εργάτης γης	7. Άνεργος
2. Μικροπωλητής - λιανικό εμπόριο	8. Συνταξιούχος
3. Έμπορος σκραπ (παλιατζής)	9. Παραδοσιακά επαγγέλματα
4. Μουσικός	10. Εργάτης βιομηχανίας
5. Δημόσιος υπάλληλος	11. Άλλο _____
6. Οικιακά	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.44.α. Διαθέτετε άδεια ασκήσεως επαγγέλματος;

(για μικροπωλητές)

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.44.β. Ποια θέση έχετε στο επάγγελμά σας;

1. Μισθωτός
2. Δική σας δουλειά χωρίς απασχολούμενους (αυτοαπασχολούμενος)
3. Δική σας δουλειά με απασχολούμενους (εργοδότης)
4. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.44.γ. Ποιος ο χαρακτήρας του επαγγέλματός σας;

1. Μόνιμο	
2. Εποχιακό	πόσους μήνες: _____
3. Ευκαιριακό	πόσους μήνες: _____
4. Άλλο	_____
99. ΔΞ/ΔΑ	

Ερ.44.δ. Πληρώνει ο εργοδότης ή εσείς ένσημα εργασίας;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.45. ΠΟΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΑΣ;

1. Ανεργία	☐	5. Παλλινოსτούντες και ξένοι εργάτες	☐
2. Χαμηλές αποδοχές	☐	6. Συνεχείς έλεγχοι νομιμότητας	☐
3. Επαφή με δημ. υπηρεσίες	☐	7. Άλλο _____	
4. Ωράριο εργασίας	☐	99. ΔΞ/ΔΑ	
5. Αγνοια ανάγνωσης/γραφής	☐		

Ερ.46. ΑΣΚΕΙΤΕ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ ΑΛΛΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
- 1α. ποια _____

Ερ.47. ΤΙ ΒΑΣΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΧΕΤΕ;

1. ΟΓΑ	5. Δημοσίου
2. ΙΚΑ	6. Ιδιωτική
3. ΤΕΒΕ	7. Άλλου είδους (βιβλιάρια απορίας, υπερήλικων, κ.τ.λ)
4. ΤΣΜΕΔΕ	8. Δεν έχω
	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.48. ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝΕ ΜΕ ΣΑΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ;

1α. Με ηλικία κάτω από 5 χρονών	
1β. Με ηλικία 5-12 χρονών	
2. Έφηβοι (13-17 χρονών)	
3α. Με ηλικία 18-65 χρονών	
3β. Με ηλικία πάνω από 65 χρονών	
Σύνολο	

Ερ.49. ΣΕ ΠΟΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ;

α.	δ.	ζ.
β.	ε.	η.
γ.	στ.	θ.

Ερ.50. ΠΟΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ ΝΑ ΤΟ ΕΠΙΛΕΞΟΥΝ;

1. Ελλιπή προσόντα, ικανότητες, δεξιότητες, ελλιπής μόρφωση
2. Απόρριψη
3. Ελλιπής βοήθεια από το κράτος για να είναι ανταγωνιστικοί (έλλειψη κατάρτισης-εκπαίδευσης)
4. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.51. ΠΟΣΟ ΕΧΕΤΕ ΒΟΗΘΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΑΕΔ; _____
(να αναφερθεί σε ποιο πρόγραμμα ή αν δεν έχει υπάρξει βοήθεια να γραφεί ΚΑΘΟΛΟΥ)

Ερ.52. ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΙΑ ΣΑΣ; _____

Ερ.53. ΕΧΕΤΕ ΚΑΠΟΙΟ ΧΡΟΝΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ; _____

Ερ.54. ΟΤΑΝ ΧΡΕΙΑΖΕΣΤΕ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ - ΤΟΚΕΤΟ ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΣΤΕ;

	για ελαφριά περιστατικά	για βαριά περιστατικά
Νοσοκομείο, ιατρείο του ΙΚΑ		
Εξωτερικό γιατρό		
Οικογένεια-συγγενείς		
Πουθενά		
Άλλο		

Ερ.55. ΠΟΙΑ ΕΜΒΟΛΙΑ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ ΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ;

	Εσείς	Τα παιδιά σας
1. Ηπατίτιδας		
2. Φυματίωσης		
3. Τετάνου		
4. Πολυομυελίτιδας		
5. Τριπλό		
6. Ιλαρά - Ερυθρά - Παρωτίτιδα		

Ερ.56. ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ:

1. Τεστ ΠΑΠ	
2. Μαστογραφία	
3. Αντισύλληψη	

Ερ.57. ΧΑΣΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΤΟΜΟ ΜΙΚΡΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΥΖΟΥΣΑΤΕ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΑ ΑΣΘΕΝΕΙΑ;

α. πόσα; _____

β. σε ποιες ηλικίες;

Ερ.58. ΕΧΕΤΕ ΑΛΛΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ;

	Ναι	Όχι	Είδος-Οργανισμός
Επιδόματα			

Προγράμματα κατάρτισης	επιμόρφωσης-			
Ενημέρωση για τα δικαιώματά σας				
Δάνειο που δεν έχει αποπληρωθεί				
Συμβουλευτικά ή συνοδευτικά προγράμματα (οικογενειακός προγραμματισμός, προληπτική ιατρική, ψυχολογική στήριξη)				

Ερ.59. ΠΩΣ ΠΕΡΝΑΤΕ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ;

1. Κάνοντας αθλητισμό και σπορ
2. Κάνοντας και δεχόμενος/η επισκέψεις
3. Πηγαίνοντας βόλτες
4. Πηγαίνοντας σε κέντρα διασκέδασης (καφεενία - καφετέριες - ταβέρνες) στα Νταμάρια
5. Βλέποντας τηλεόραση (έργα, αθλητικά, ειδήσεις κ.τ.λ.)
6. Πηγαίνοντας στο θέατρο ή στον κινηματογράφο
7. Ακούγοντας μουσική
8. Διαβάζοντας
9. Πηγαίνοντας σε κέντρα διασκέδασης στην υπόλοιπη Νέα Σμύρνη και στην υπόλοιπη Λάρισα
10. Πηγαίνοντας διακοπές
11. Άλλο _____

Ερ.60. ΠΩΣ ΒΛΕΠΕΤΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΖΕΙ ΣΤΑ ΝΤΑΜΑΡΙΑ;

1. Πολύ καλή	4. Κακή
2. Καλή	5. Πολύ κακή
3. Όχι και τόσο καλή	6. Εχθρική

Ερ.60.α. Που το αποδίδετε και πως τους αντιμετωπίζετε; _____

Ερ.61. ΕΙΣΤΕ ΕΝΕΡΓΟ ΜΕΛΟΣ ΣΕ:

1. Πολιτιστικούς συλλόγους	☐	4. Επαγγελματικούς συλλόγους	☐
2. Πολιτικές οργανώσεις ή κόμματα	☐	5. Θρησκευτικές οργανώσεις	☐
3. Αθλητικούς συλλόγους	☐	6. Άλλο _____	☐

Ερ.62. ΚΑΝΕΤΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ:

1. Ναι

2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.63. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΤΗΣΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΑΣ ΔΗΛΩΣΗ; _____